

Porvoon aktiviteettireitistöjen kartoitus Outdoors Finland Etelä - hankkeelle

Sanni Liimatta

Opinnäytetyö

Matkailun koulutusohjelma

2013

Tekijä tai tekijät Sanni Liimatta	Ryhmätunnus tai aloitusvuosi 2011
Raportin nimi Porvoon aktiviteettireitistöjen kartoitus Outdoors Finland Etelä -hankkeelle	Sivu- ja liitesivumäärä 63+67
Opettajat tai ohjaajat Annika Konttinen, Kati Huovelin	
<p>Tämä opinnäytetyö tehtiin kesän ja alkusyksyn 2013 aikana toimeksiantona Matkailun edistämiskeskuksen aktiviteettireitistöjen kehittämiseen keskittyvälle Outdoors Finland Etelä -hankkeelle. Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä kartoitettiin aktiviteettireittejä Porvoon alueelta. Hankkeen toiminta-alueen reittikokonaisuuksien kartoittamiseen osallistui useita tekijöitä, joista kukin keskittyi tiettyyn rajattuun alueeseen. Tulosten ja tuotosten avulla pyritään alueellisen ja valtakunnallisen omatoimiretkeilyn lisääntymiseen.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa OF Etelä -hankkeelle tuotteistamisessa ja markkinoinnin suunnittelussa hyödynnettävää materiaalia tarkastelemalla ja kartoittamalla Porvoon reitistöjen laatua ja saavutettavuutta sekä kotimaisille että ulkomaisille omatoimisille matkailijoille ja elinkeinoelämälle. Kartoitettavat reitit olivat: Ekuddenin, Gammelbackan, Hasselholmenin, Sikosaaren ja Virvikin luontopolut, Virvikin ulkoilualueen reittikokonaisuus sekä Porvoonomadireitti ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta”. Sikosaaren ja Ekuddenin luontopolut kuuluivat kuitenkin myös Porvoonomadireittiin ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta”, joten ne kartoitettiin osana nomadireittiä.</p> <p>Työ jakaantui kolmeen vaiheeseen: esikartoitukseen, varsinaiseen kartoitukseen ja luokitukseen sekä kerätyn tiedon dokumentointiin lopullisiin tuotekortteihin. Esikartoituksen pohjalta valittiin lopulliseen kartoitukseen pääsevät reitit. Valitut reitit kuljettiin läpi GPS -laitteen kanssa kävellen ja/tai pyöräillen, reiteistä otettiin valokuvia ja niistä täytettiin luokituslomakkeet, joiden pohjalta reitit luokiteltiin Suomen Ladun Suomen ulkoilureittien luokitusjärjestelmän pohjalta vaativaksi, keskivaativaksi tai helpoksi reitiksi. Tiedonkeruumenetelmänä toimi havainnointi. Kustakin reitistä kirjattiin lisäksi reittiä luonnehtivat reittikuvauslomakkeet. Kerättyjen tietojen pohjalta kullekin reitille tehtiin tuotekortti. Kaikki tuotettu materiaali toimitettiin OF Etelä -hankkeelle.</p> <p>Virvikin ulkoilualueella oli reittejä helposta vaativaan, Virvikin luontopolku oli vaativa, Gammelbackan ja Hasselholmenin luontopolut helppoja ja Porvoonomadireitti kokonaisuutena keskivaativa. Kartoituksien perusteella kaikki kartoitetut reitit sopivat matkailukäyttöön, lukuun ottamatta Gammelbackan luontopolkua. Matkailullisesti veto-voimaisin kohde oli Virvikin ulkoilualue.</p>	
Asiasanat Retkeilyreitit, luontomatkailu, retkeily, ulkoilu, luonto - virkistyskäyttö	

Degree programme in Tourism

Authors Sanni Liimatta	Group or year of entry 2011
The title of thesis Survey on activity routes in the Porvoo region for Outdoors Finland Etelä -project	Number of pages and appendices 63+67
Supervisor(s) Annika Konttinen, Kati Huovelin	
<p>This thesis was commissioned by the Finnish Tourist Board's Outdoors Finland (OF) Etelä -project which focuses on developing activity routes. The study was conducted during the summer and early fall of 2013 as a survey of activity routes in the Porvoo region. Several people were appointed to survey the activity routes in the operational area of the OF Etelä -project, each with a specific area in focus. The obtained results and outcomes may be beneficial increasing the popularity of independent activity tourism on a regional and national level.</p> <p>The objective of this thesis was to produce material for OF Etelä -project to be used in product development and in managing marketing. The material was produced by examining and surveying the quality and accessibility of Porvoo's routes for both domestic and international independent tourists and for the tourism business. The survey included nature trails of Ekudden, Gammelbacka, Hasselholmen, Sikosaari and Virvik, outdoor area of Virvik and a Porvoonomadi -route "Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta". However, the Porvoonomadi -route also included the nature trails of Ekudden and Sikosaari which were thus surveyed as a part of Porvoonomadi -route.</p> <p>The survey was divided into three sections: pre-survey, concrete survey and classification and finally the documentation of product leaflets. Based on pre-survey, the selected routes were tracked with GPS -device by walking and/or biking. The routes were also photographed and classified as easy, medium or difficult based on outdoor recreation route classification system of Suomen Latu, the Outdoor Association of Finland. In addition to assessment form, each route had a describing route document. Finally, based on the collected data, a product leaflet was implemented for each route. All the produced material was forwarded to OF Etelä -project.</p> <p>There were routes on every level in the outdoor area of Virvik, whereas the nature trail of Virvik was classified as difficult, the nature trails of Gammelbacka and Hasselholmen easy and the Porvoonomadi -route as medium. The survey indicated that the routes, excluding the nature trail of Gammelbacka, serve well for tourism purposes. Finally, the most attractive destination was the outdoor area of Virvik.</p>	
Key words Recreational routes, nature-based tourism, hiking, outdoor recreation, nature - recreational	

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Outdoors Finland Etelä -hanke.....	4
3 Aktiviteettireitistöjen toimintaympäristö.....	6
3.1 Aktiviteettireitit osana luontomatkailua.....	6
3.2 Suomen suojelualuejärjestelmä	6
3.2.1 Varsinaiset lakisääteiset luonnonsuojelualueet.....	9
3.2.2 Muut lainsäädäntöön perustuvat suojelualueet tai niiden kaltaiset alueet	10
3.2.3 Suomen lainsäädäntöön sisällyttämättömät alueet	11
3.3 Virkistysalueet	11
3.4 Retkeilyreitit ja luontopolut.....	12
3.4.1 Matkailukäyttöön sopivat reitit	13
3.4.2 Teknologia reitille varustautumisen tukena.....	16
3.4.3 Aktiviteettireittien käyttäjät	17
3.5 Kestävän kehityksen mukainen matkailukäyttö.....	20
4 Porvoo retkeilykohteena.....	26
5 Prosessin kuvaus: reittien kartoittaminen	29
5.1 Esikartoitus.....	29
5.2 Kartoitus ja luokitus	30
5.2.1 Virvikin ulkoilualue	34
5.2.2 Virvikin luontopolku.....	39
5.2.3 Gammelbackan luontopolku.....	44
5.2.4 Hasselholmenin luontopolku	48
5.2.5 Porvoonomadi -reitti ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta” (sisältää Ekuddenin ja Sikosaaren luontopolut).....	51
5.3 Dokumentointi: tuotekortit.....	57
6 Johtopäätökset.....	60
Lähteet	64
Liitteet.....	71

1 Johdanto

Aktiviteettireitit ovat retkeilyreittejä, joilla kulkeminen tapahtuu jotakin aktiviteettia harjoittaen. Kaikki aktiviteettireitit kulkevat luonnonympäristössä, ja niiden käyttäjät harjoittavatkin luontomatkailua, joka on kansainvälisesti matkailun nopeimmin kasvavia osa-alueita. Tässä opinnäytetyössä tutustutaan aktiviteettireitistöihin osana valtakunnallista luontomatkailutoimintaa.

Tässä opinnäytetyössä on kartoitettu Porvoon alueen aktiviteettireittejä Matkailun edistämiskeskuksen Outdoors Finland Etelä -hankkeelle. Hankkeen päätavoitteena on toiminta-alueen (Etelä-Karjala, Kymenlaakso, Häme, Päijät-Häme ja Uusimaa) aktiviteettireitistöjen kehittäminen ja niiden tason nostaminen. Hankkeessa on mukana useita kuntia, alueellisia matkailutoimistoja, reitistöjen kehittäjiä ja matkailuyrityksiä sekä Metsähallitus ja kansallispuistot. Aktiviteeteista mukana ovat vaellus, pyöräily sekä melonta. Tämän opinnäytetyön myötä kartoitetut reitit tulevat olemaan osa koko Outdoors Finland Etelä -hankkeen aktiviteettipainotteista reittiverkostokokonaisuutta. Reittikokonaisuuksien kartoittamiseen osallistuu useita tekijöitä, joista kukin keskittyy tiettyyn rajattuun alueeseen hankkeen toiminta-alueella.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa OF Etelä -hankkeelle tuotteistamisessa ja markkinoinnin suunnittelussa hyödynnettävää materiaalia tarkastelemalla ja kartoittamalla Porvoon reitistöjen laatua ja saavutettavuutta sekä kotimaisille että ulkomaisille omatoimisille matkailijoille ja elinkeinoelämälle. Tässä työssä aktiviteettireiteillä tarkoitetaan nimenomaan vaellus- ja pyöräilyreittejä, joissa luontomatkailu keskittyy elollisen ja/tai elottoman luonnon tarkasteluun. Pääkohderyhmänä ovat omatoimiretkelijät, joiden motiivina reitille hakeutumiseen on virkistys tai liikunta, rentoutuminen tai arjesta irtautuminen.

Työn prosessi on ennalta määritelty, sillä se on toteutettu OF Etelä -hankkeen ohjeistuksen mukaan. Työ jakaantuu kolmeen vaiheeseen: esikartoitukseen, varsinaiseen kartoitukseen ja luokitukseen sekä kerätyn tiedon dokumentointiin lopullisiin tuotekortteihin. Aluksi valittu alue, Porvoon kaupunki, ja sen reitistöt on esikartoitettu, jonka jälkeen esikartoituksesta on valittu lopulliseen kartoitukseen pääsevät reitit. Valitut reitit

on kuljettu läpi GPS -laitteen kanssa ja laitteella kerätty data on käsitelty Garmin Basecamp -ohjelmalla. Lisäksi kartoitettavissa kohteissa on valokuvattu, reiteistä on täytetty luokituslomakkeet sekä reittikuvauslomakkeet, ja reitit on luokiteltu Suomen Ladun Suomen ulkoilureittien luokitusjärjestelmän pohjalta vaativaksi, keskivaativaksi tai helppoksi reitiksi.

Kerätyistä tiedoista ja jo luoduista dokumenteista on tehty reiteille tuotekortit. Luokituslomakkeet, reittikuvauslomakkeet ja niistä kootut tuotekortit sekä GPS -aineistot ja valokuvat on toimitettu hankkeelle. Kuhunkin tuotekorttiin tullaan lisäämään muun muassa kuvia reitiltä sekä reittikartta, jossa on merkittynä aloitus- ja lopetuspisteet, reitin välittömässä läheisyydessä olevat palvelut sekä reitin infra- ja palvelurakenne. Ulkoasu tulee olemaan hankkeen markkinoinnin mukainen. Lopullisen tuotekortin ulkonäöstä ja tuottamisesta markkinointimateriaaliksi vastaa siis OF Etelä -hanke, mutta kunkin tuotekortin sisällöstä vastaavat reittikartoittajat.

Kerättyjen tulosten avulla pyritään nostamaan OF Etelä -hankkeen toiminta-alueen olemassa olevien reitistöjen tasoa. Lisäksi tietoa tullaan hyödyntämään tuotteistamisessa ja markkinoinnin suunnittelussa. Kultakin alueelta saadut tulokset ja tuotokset on tarkoitus viedä kansalliseen aktiviteettiportaaliin sekä painettuihin ja digitaalisiin karttoihin ja opaskirjoihin. Reittioppaiden ja -informaation sekä aktiviteettituotteiden saatavuutta pyritään näin parantamaan eri jakelukanavissa. Tulokset ja tuotetut tulevat olemaan merkittävä apu alueellisen matkailun kehittämisessä, ja niiden avulla pyritään alueellisen ja valtakunnallisen omatoimiretkeilyn lisääntymiseen. Lisäksi reitistöjen kartoittamisen myötä pyritään edistämään ja auttamaan myös aktiviteettien ympärillä toimivan valtakunnallisen verkoston toimintaa. Näin markkinoille pystytään viemään Outdoors Finland - hankkeen tuotesuosittelun mukaisia tuotteita, jotka vastaavat asiakkaiden tarpeita.

Tämän opinnäytetyön teoriaosuuden alussa tutustutaan työn taustalla olevaan Outdoors Finland Etelä -hankkeeseen. Teoria käsittelee luontomatkailun näkökulmasta aktiviteettireitistöjen toimintaympäristöä, jossa omatoimiretkeilijä aktiviteettireiteillä liikkuu: millaisilla alueilla reittejä Suomessa on, miten alueita jaotellaan ja millaisia vaatimuksia se asettaa omatoimiretkeilijälle. Lisäksi pohditaan luontomatkailun vaikutuksia

ympäristöön ja kestävän kehityksen mukaista matkailukäyttöä, sekä hyvän matkailullisen reitin piirteitä ja aktiviteettireittien käyttäjäryhmiä.

2 Outdoors Finland Etelä -hanke

Tämän opinnäytetyön toimeksiantaja on Matkailun edistämiskeskuksen (MEK) Outdoors Finland Etelä -hanke (OF Etelä), jota hallinnoi Lahden ammattikorkeakoulu. OF Etelä -hankkeen taustalla on suurempi, maanlaajuinen koordinaatiohanke Outdoors Finland (OF), jonka tarkoituksena on kesäaktiviteettien kehittäminen. Kesäaktiviteeteista OF -hankkeessa ovat mukana vaellus, pyöräily, melonta, kalastus, hevosmatkailu ja wildlife, kun OF Etelä keskittyy vain vaellukseen, pyöräilyyn ja melontaan. Tässä opinnäytetyössä on kartoitettu pyöräilyyn ja vaellukseen sopivia reittejä Porvoon alueella.

MEKin ensimmäinen Outdoors Finland -hanke (OF I) toteutettiin vuosina 2009–2012 ja sen tuloksena tuotettiin tutkimuksia kesäaktiviteettien markkinatilanteesta sekä markkinointikanavista. Lisäksi kaikille mukana oleville aktiviteeteille luotiin kriteerejä, ja tuotettiin opaskirjoja erilaisten reittien suunnitteluun ja toteutukseen. Toinen hanke, Outdoors Finland II (OF II), joka alkoi syksyllä 2012, suuntaa aktiivituotteiden näkyvyyden lisäämiseen kansainvälisissä jakelu- ja markkinointikanavissa sekä palveluntarjoajien ja ulkomaisten ostajien yhteensaattamiseen. (MEK 2013.)

Outdoors Finland pitää yllä kesäaktiviteettien ympärillä toimivaa verkostoa ja OF II -hankkeella pyritään jatkamaan koordinointia ja ohjaamaan alueellista kehittämistoimintaa (MEK 2013a). Koordinaatiohankkeen alla toimivan OF Etelä -hankkeen toiminta-alueeseen kuuluvat Uusimaa, Kymenlaakso, Etelä-Karjala, Päijät-Häme ja Kanta-Häme. OF Etelä -hankkeen tavoitteena on parantaa toiminta-alueen olemassa olevien reittien tasoa. Lisäksi pyritään nostamaan reitti-informaation, opastaulujen sekä karttojen ja oppaiden tasoa ja informatiivisuutta. (Lahden ammattikorkeakoulu 2013.)

OF Etelä -hankkeen tavoitteet pyritään täyttämään testaamalla reittejä ja tekemällä kriteerit täyttävistä reiteistä testikarttoja (Lahden ammattikorkeakoulu 2013). Koska hankkeen toiminta-alue on laaja (Etelä-Karjala, Kymenlaakso, Häme, Päijät-Häme ja Uusimaa) tarvitsee se ulkopuolista apua reitistöjen kartoittamiseen. Reitistöjen kartoitukseen osallistuu useita henkilöitä useilla eri alueilla kunkin henkilön keskittyessä tiettyyn rajat-

tuun alueeseen. Tässä opinnäytetyössä on keskitytty Porvoon alueen aktiviteettireittien kartoittamiseen.

Kerättyjen testitulosten pohjalta kootaan reittiverkostoja ja aktiviteettipaketteja. Tietoa tullaan hyödyntämään tuotteistamisessa ja markkinoinnin suunnittelussa. Kultakin alueelta saadut tulokset ja tuotokset on tarkoitus viedä kansalliseen aktiviteettiportaaliin sekä painettuihin ja digitaalisiin karttoihin ja opaskirjoihin. Reittioppaiden ja -informaation sekä aktiviteettituotteiden saatavuutta pyritään näin parantamaan eri jake-
lukanavissa. Koko hankkeen budjetti on 1,05 miljoonaa euroa ja mukana on matkailualan ja reitistöjen rakentajia ja suunnittelijoita sekä kartta- ja navigointialan toimijoita. (Lahden ammattikorkeakoulu 2013.)

Hankkeen reittien luokittelussa linjana on päiväretkeilijän ja -vaeltajan näkökulma. Reittien luokittelu sekä tuleva tuotteistaminen ja markkinointi suunnataan omatoimiretkelijälle. Kuten kaikkien hankkeen reittien, myös tämän opinnäytetyön Porvoon alueen aktiviteettireittien luokittelussa on käytetty Suomen Ladun Suomen ulkoilureittien luokitusjärjestelmää. Luokittelu perustuu reitin vaativuuden jakamiseen kolmeen luokkaan (helppo, keskivaativa ja vaativa), joka kuvaa reitin kulkemisen ja seuraamisen helppoutta sulan maan aikaan (Metsähallitus 2013). Järjestelmän yhtenäisen linjan myötä matkailijan on helppo valita itselleen sopivat reitit ja varustautua oikein niillä kulkemiseen. Reittien kartoittamisessa yleisenä ohjenuorana ovat myös Outdoors Finlandin teema-kohtaiset tuotesuosituksat vaellukselle (liite 1) ja pyöräilylle (liite 2).

3 Aktiviteettireitistöjen toimintaympäristö

Tässä luvussa käsitellään toimintaympäristöä, jossa omatoimiretkelijä aktiviteettireiteillä liikkuu: millaisilla alueilla reittejä Suomessa on, miten alueita jaotellaan ja millaisia vaatimuksia se asettaa omatoimiretkelijälle. Lisäksi avataan tarkemmin reitin, polun ja reitistön termejä ja mietitään matkailukäyttöön sopivien reittien vaatimuksia sekä aktiviteettiryhmien käyttäjäryhmiä ja heidän motiivejaan. Viimeisenä syvennytään kestävä kehityksen näkökulmaan luontomatkailussa.

3.1 Aktiviteettireitit osana luontomatkailua

Luontomatkailun ensisijainen tarkoitus on olla luonnossa sekä katsella ja tarkastella sitä. Tarkastelun alla voivat olla eloton ja/tai elollinen luonto (Dowling 2001, 288–290). Toisaalta, Ceballos-Lascuráinin (1996, 19–22) mukaan, luontomatkailuksi voidaan lukea kaikenlainen toiminta, mitä harjoitetaan luonnonmiljöössä. Tällainen toiminta ei Ceballos-Lascuráinin mukaan ole kuitenkaan aina ympäristöystävällistä, mikä saakin aikaan ristiriidan ja tarpeen määritellä luontomatkailua tarkemmin.

Luontomatkailun määritelmän kannalta ratkaisevinta onkin se, kuinka yleisluontoisella tasolla sitä määritellään. Yksinkertaisimmillaan se voi olla kaikkea luontoon perustuvaa matkailua, toisaalta se voidaan jakaa alalukuihin riippuen siitä, onko luonto yksinään vetovoimatekijä (esimerkiksi ekoturismi) vai pelkkä tapahtumapaikka (esimerkiksi seikkailumatkailu) (Newsome, Moore & Dowling 2002, 10–15).

Aktiviteettireiteillä retkeilevä omatoimimatkailija harjoittaa siis luontomatkailua. Tässä opinnäytetyössä aktiviteettireiteillä tarkoitetaan nimenomaan vaellus- ja pyöräilyreittejä ja luontomatkailulla elollisen ja/tai elottoman luonnon tarkastelua. Elollisen ja/tai elottoman luonnon tarkastelun ohella omatoimimatkailijan sekundaarisena motiivina reitille hakeutumiseen voi olla myös virkistys tai liikunta.

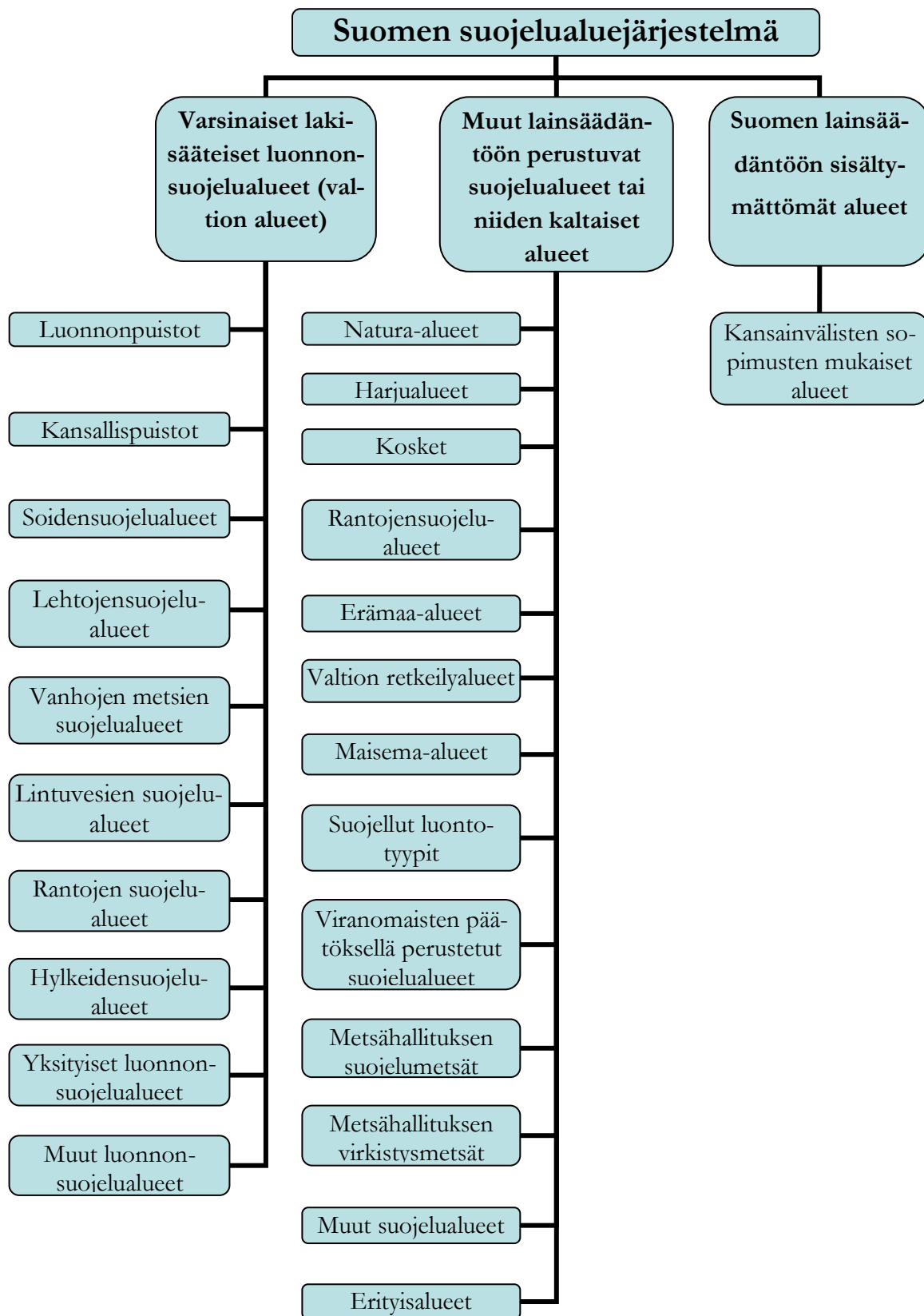
3.2 Suomen suojelualuejärjestelmä

Aktiviteettireitistöjen toimintaympäristöön liittyen on selvää, että mukana on vahvasti ympäristön- ja luonnonsuojelun näkökulma, sijaitsevathan kaikki reitit *luonnossa* ja mo-

net niistä erilaisilla suojelualueilla. Suojellut alueet ovat tärkeimpiä luontomatkailun kohteita, koska ne tarjoavat luonnon monimuotoisuuden kautta retkeilijälle mahdollisuuden kokea, havainnoida ja nauttia luonnosta syvällisemmin kuin yksipuolisemmilla alueilla (Hemmi 2005, 211). Luonto yksinään on siis näiden alueiden vetovoimatekijä.

Suomessa luonnonsuojelua toteutetaan suojelualueiden ja erilaisten suojeluohjelmien avulla. Kaavoittamalla alueita erilaisiksi suojelualueiksi pyritään säilyttämään erilaiset ekosysteemit ja luontotyytit sekä ylläpitämään näytteitä luonnon kehitysvaiheista ja vaihtelusta maantieteellisesti. (Hemmi 2005, 219–220). Jotta voidaan ymmärtää, millaisilla alueilla omatoimiretkelijä aktiviteettireiteillä kulkee, on syytä tarkastella Suomen suojelualuejärjestelmää.

Suomen suojelualuejärjestelmässä (Hemmi 2005, 222–235) suojelualueet jaetaan kolmeen eri pääryhmään: Ensimmäisen ryhmän, *Varsinaiset lakisääteiset luonnonsuojelualueet*, muodostavat luonnonsuojelulainsäädännön perusteella kaavoitetut valtion erityisalueet, joiden tarkoituksena on palauttaa tai ylläpitää kyseisen alueen luontokokonaisuus tai osa siitä. Sellaiset suojelualueet, jotka on perustettu jonkin toisen lain tai asetuksen kuin luonnonsuojelulain nojalla, luetaan toiseen ryhmään *Muut lainsäädäntöön perustuvat suojelualueet tai niiden kaltaiset alueet*. Viimeiseen eli kolmanteen ryhmään kuuluvat *Suomen lainsäädäntöön sisällyttömät alueet*, jotka kuuluvat johonkin kansainväliseen ohjelmaan tai projektiin, jotka Suomi on ratifioinut. Suomen suojelualuejärjestelmän kolmen pääryhmän alle lukeutuvat alueet on esitetty kokonaisuudessaan kuviossa 1.

Kuvio 1. Suomen suojelualuejärjestelmä (Hemmi 2005 mukailen)

3.2.1 Varsinaiset lakisääteiset luonnonsuojelualueet

Suomen suojelualuejärjestelmän ensimmäisen pääryhmän, *Varsinaiset lakisääteiset luonnonsuojelualueet*, muodostavat luonnonsuojelulainsäädännön perusteella kaavoitetut valtion erityisalueet, joiden tarkoituksena on palauttaa tai ylläpitää kyseisen alueen luontokokonaisuus tai osa siitä. Näitä alueita suojellaan luonnonsuojelulain pohjalta sekä kun-kin alueen kohdalla jonkin toisen lain tai asetuksen nojalla. (Hemmi 2005, 220–221.)

Luonnonsuojelualueista tunnetuimpia ja suomalaiselle kansallismaisemallekin tunnusmaisimpia ovat kansallis- ja luonnonpuistot. Suomessa on 37 kansallispuistoa ja 19 luonnonpuistoa, joita yhdistää se, että ne on perustettu suojelemaan luontoa (Metsähallitus 2013a, Metsähallitus 2013b). Kansallispuistot ovat retkeilylle avoimia, kun luonnonpuistoista suurin osa on alueita, joihin pääsy on rajoitettu vain erityisluvalla tapahtuvaksi, jotta luonnon omaa muutosta pystyttäisiin seuraamaan (Metsähallitus 2013a, Metsähallitus 2013b). Kansallispuistoja käytetään virkistyskäyttöön, opetukseen ja luonnontutkimukseen, kun taas luonnonpuistoihin kohdistuvat päätavoitteet ovat tutkimuksen ja suojelun saralla. Joissakin luonnonpuistoissa on kuitenkin yleisölle avoin retkipolku, mutta tämän merkityn polun ulkopuolella ei saa kulkea. Kansallispuistoissa kulkea saa vapaasti myös reittien ulkopuolella, lukuun ottamatta tiettyjä rajoitusosia, kuten maaston kulumia tai lintujen pesimispaikkoja. (Laaksonen 2011, 11.)

Suomen suoluonto on ainutlaatuisen monipuolista, ja sen monimuotoisuuden turvaamiseksi on perustettu soidensuojelualueita. Soidensuojelualueita on kaikkiaan 171, joista suurin osa on suoyhdistymiä eli aapa- ja keidassoita (Metsähallitus 2013c). Soidensuojelualueiden tärkein tehtävä on pitää suojellut suot pysyvästi luontoa muuttavan taloudellisen toiminnan ulkopuolella (Hemmi 2005, 225).

Lehdot ovat reheviä ja runsaslajisia ja niiden suojelemiseksi on perustettu lehtojensuojelualueita. Suomalaisilla lehtojensuojelualueilla esiintyy pürteitä, joita ei muualta löydy, sillä lehtokasvillisuus on pohjoisilla äärirajoillaan. (Metsähallitus 2013d.) Vanhojen metsien suojelualueiden metsät puolestaan ovat luonnontilassa, tai suojelualueilla pyritään suojelemaan metsätalouden harjoittamisen jäljiltä uhanalaisia puulajeja (Metsähallitus 2013e). Sekä soiden-, lehtojen- että vanhojen metsien suojelualueilla voi liikkua joka-

miehen oikeuksin (liite 3) tietyin tulentekoon ja leiriytymiseen liittyvin rajoituksin (Metsähallitus 2013c, Metsähallitus 2013d, Metsähallitus 2013e).

Hylkeidensuojelualueiden tarkoitus on suojella harmaahylkeitä ja itämerennorppia sekä hyödyttää hyljetutkimusta ja hyljekantojen seurantaa (Metsähallitus 2013f). Lintuvesien suojelualueilla on usein käynnissä valtakunnallisia ohjelmia, kuten Lintulahdet Life-hanke, jonka tavoitteena on parantaa Suomenlahden muuttoreitillä sijaitsevien kosteikkojen luontoarvoja (Hemmi 2005, 230–231). Lintuvesien- ja rantojensuojelualueista sekä muista tarkemmin luokittelemattomista luonnonsuojelualueista käytetään usein vain nimitystä luonnonsuojelualue (Hemmi 2005, 222).

Yksityiset suojelualueet ovat luonnonpuistotyyppisiä tai esimerkiksi arvokkaita kartanopuistoja. Valtio vastaa luonnonsuojelualueiden hankinnasta ja hallinnasta, mutta konkreettisesti alue voi olla myös yksityisen maanomistajan, kunnan tai yhteisön alueella (Metsähallitus 2013g). Jos alue ei ole valtion omistuksessa, sinne voidaan alueellisen ympäristökeskuksen päätöksellä perustaa luonnonsuojelualue. Molemmissa tapauksissa maanomistajalle maksetaan korvaus. (Hemmi 2005, 222.)

3.2.2 Muut lainsäädäntöön perustuvat suojelualueet tai niiden kaltaiset alueet

Sellaiset suojelualueet, jotka on perustettu jonkin muun lain tai asetuksen kuin luonnonsuojelulain nojalla, luetaan toiseen ryhmään *Muut lainsäädäntöön perustuvat suojelualueet tai niiden kaltaiset alueet*. (Hemmi 2005, 220–221). Esimerkiksi valtion retkeilyalueilla on suojeluarvoa, mutta ne eivät ole varsinaisia luonnonsuojelualueita, vaan niiden käyttö ja tehtävät perustuvat ulkoilulakiin. Samalla tavoin harjualueet nojaavat maa-aineslakiin, kosket koskiensuojelulakiin ja erämaa-alueet erämaalakiin. (Hemmi 2005, 222.) Rantojen suojelualueita kuuluu sekä ensimmäiseen että toiseen pääryhmään: Luonnonsuojelulakiin perustuvia rantojensuojelualueita on valtion omistuksessa tai yksityisinä suojelualueina noin 80 % ja nämä alueet lukeutuvat Suomen suojelualuejärjestelmän ensimmäiseen pääryhmään. Loput rantojensuojelualueet voidaan täten lukea toiseen pääryhmään, sillä niiden suojelu perustuu toisiin lakeihin kuin luonnonsuojelulakiin. (Hemmi 2005, 234.)

Natura-alueet ovat Euroopan Unionin lintudirektiiviin tai luonto- eli habitaattidirektiiviin perustuvia alueita, jotka on luokiteltu SAC-alueisiin (erityisen suojelutoimen alueet luontodirektiivin perusteella) ja SPA-alueisiin (erityiset suojelualueet lintudirektiivin mukaan) (Hemmi 2005, 232). Natura 2000 -alueet puolestaan muodostavat Euroopan Unionin luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen tähtäävän verkoston. Suomessa alueet ovat pääosin luonnonsuojelualueita, erämaa-alueita ja erilaisten suojeluohjelmien kohteita. (Metsähallitus 2013g.) Natura-alueet luetaan Suomen suojelualuejärjestelmän toisen pääryhmän alle, sillä Metsähallituksen (2013g) mukaan suojelu näillä alueilla perustuu Suomen ja Euroopan Unionin lainsäädäntöön ja lisäksi hallinnollisiin määräyksiin sekä vapaaehtoisin sopimuksiin.

3.2.3 Suomen lainsäädäntöön sisältyvät alueet

Kuten jo mainittu, Suomen suojelualuejärjestelmässä kolmannen ryhmän muodostavat alueet, jotka eivät sisälly Suomen lainsäädäntöön, mutta ne ovat suojelukohteita valtion tekemien kansainvälisten sopimusten kautta. Alueet kuuluvat johonkin kansainväliseen ohjelmaan tai projektiin, jonka Suomi on ratifioinut (Hemmi 2005, 215). Tällaisia alueita ovat esimerkiksi UNESCO:n maailmanperintökohteet, Ramsar -alueet eli kansainväliseen kosteikkosopimukseen kuuluvat alueet ja EU:n luontomatkailun edistämiseen pyrkivä LIFE -ohjelma (Hemmi 2005, 215, 235–236). Huomattavaa on, että useat Suomen suojelualuejärjestelmän kolmanteen pääryhmään kuuluvista alueista näyttäisivät pohjautuvan kansainvälisiin sopimuksiin, jotka perustuvat nimenomaan luonnonsuojelun ja matkailun yhteen sovittamiseen.

3.3 Virkistysalueet

Aktiviteettireittejä löytyy myös alueilta, joita ei luokitella suojelualueiksi. Tällaisia alueita ovat yleiset ulkoilu- ja virkistysalueet. Suomen valtio vastaa pääosin luonnonsuojelualueiden hankinnasta ja hallinnasta, vaikka suojelualueita voikin olla myös yksityisen maanomistajan, kunnan tai yhteisön alueella (Metsähallitus 2013g). Yleisten virkistysalueiden perustamisesta alueelleen vastaavat kunnat itse. Virkistysalueita on kuitenkin paitsi kuntien myös virkistysalueyhdistysten hoidossa. Suomessa toimii yhdeksän virkistysalueyhdistystä, joiden jäseniin noin neljäsosa Suomen kunnista kuuluu. Kunta joutuu

itse rahoittamaan virkistysalue toimintansa, mutta seudullisten alueiden hankintaan on mahdollisuus saada myös valtionapua Ympäristöministeriöltä. (Riikonen 2011a, 72.)

Kansallispuistojen ja luonnonpuistojen päätarkoitus on luonnonsuojelu, virkistysalueet on puolestaan tarkoitettu juuri ulkoiluun ja virkistykseen. Virkistysalueiden hankkiminen on tärkeää, sillä niiden avulla voidaan pyrkiä ohjaamaan ulkoilupainetta pois arvokkaimpien ja herkimpien luontokohteiden alueilta. Virkistysalueillakin voi olla arvokasta luontoa (esimerkiksi harjunsuojelu- ja lintuvesiensuojelualueita), mutta virkistyskäyttö on aina suunniteltu niin, että se ei vaaranna maisemaa tai luontoa. (Riikonen 2011a, 73.)

3.4 Retkeilyreitit ja luontopolut

Sanoja polku ja reitti käytetään usein yleiskielessä, mutta luontopolulle ja retkeilyreitille on tarkat määritelmät. Metsähallituksen (2007, 11) mukaan retkeilyreittejä löytyy virkistysalueilta, valtion retkeilyalueilta, kansallispuistoista sekä talousmetsistä. Luontopolut puolestaan sijaitsevat luonnonsuojelualueilla tai muuten kiinnostavissa tai alueelle merkittävissä luontokohteissa.

Retkeilyreitti on maastoon merkitty polku eli reitti. Merkinnät ovat useimmiten puihin maalattuja väriläiskiiä tai muovinauhoja ja polkujen risteyksissä on puuviittoja osoittamaan reittiä. Yleensä määritellyt paikat reittien varrella ovat pitkistettyjä. (Laaksonen 2011, 11–12.) Luontopolku on myös merkitty reitti, mutta sen opetuksellinen lähtökohta erottaa sen retkeilyreitistä: luontopolkujen varsia reunustavat kohteen luonnosta ja kulttuurihistoriasta kertovat tietotaulut (Metsähallitus 2007, 11).

Luontopolut ovat useimmiten lyhyehköjä, pituudeltaan yhdestä kilometristä muutama kilometriin, ja tyypillisesti rengasmaisia reittejä. Retkeilyreitti puolestaan voi olla rengasmaisen, mutta myös nauhamaisen ja pituudeltaan lyhyt tai pitkä. Sekä luontopolut että retkeilyreitit ovat Suomessa useimmiten hyväkuntoisia (Laaksonen 2011, 12). Maastoa on voitu kulkemisen helpottamiseksi muokata esimerkiksi raivaamalla puita tai päällystämällä reittiä soralla, mutta normaalia juurakkoisuutta tai kivikkoisuutta esiintyy kuitenkin lähes aina (Laaksonen 2011, 12; Metsähallitus 2007, 11).

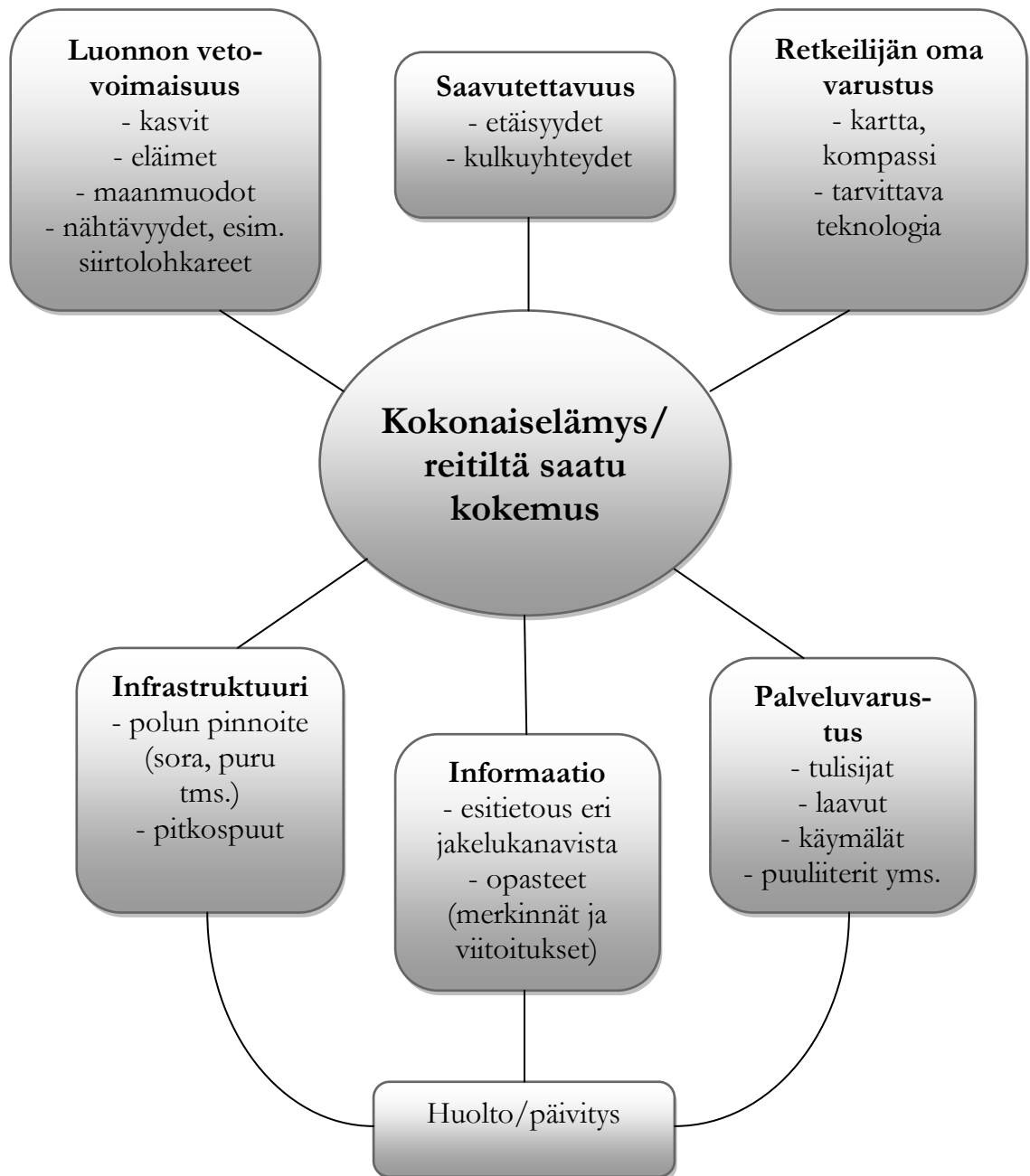
Merkityllä reitillä pyritään esittelemään alueen ulkoilumahdollisuuksia ja luontoa mahdollisimman monipuolisesti, mutta myös säästämään arkoja luontokohteita kulutukselta. Moni retkeilijä kokee merkityllä reitillä liikkumisen myös turvallisemmaksi. (Riikonen 2011b, 14–15.) Retkeilijä saattaa kuitenkin törmätä esimerkiksi reitteihin, joita ei ole viitoitettu. Reittien kunnossapidossa on eroja, sillä niiden huoltovastuun kohdistuminen vaihtelee (Räsänen & Saari 2011, 22).

Retkeilyreitti syntyy aina ulkoilulain puitteissa. Reitille laaditaan ulkoilureittisuunnitelma, ja paikalla pitää olla ulkoilureittitoimitus. Lisäksi valmiille reittisuunnitelmalle tarvitaan toimialueen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) vahvistus. Ennen vahvistusta reitti pidetään nähtävänä ja muistutusten tekemiseen on varattava tilaisuus. Useimmiten uuden reitin taustalla on joki julkisin varoin tuettu hanke ja retkeilypalvelut laaditaan verovaroin. Tämän vuoksi uuden reitin laatimisen prosessi on pitkä ja monivaiheinen ja siihen osallistuu lukuisia eri osapuolia. Reitti on vetovoimainen, kun se on huolellisesti suunniteltu ja toteutettu. (Riikonen 2011b, 18–19.)

Tässä työssä retkeilyreitin, reitin ja luontopolun ohella käytetään täsmällisempää termiä aktiviteettireitti. Aktiviteettireitti on siis synonyymi reitille, mutta sen avulla pyritään täsmentämään, että kulkeminen reitillä tapahtuu nimenomaan kesäaktiviteettien mukaisella tavalla eli tämän opinnäytetyön tapauksessa kävellen tai pyöräillen. Yksittäisten reittien muodostamasta alueellisesta kokonaisuudesta käytetään myös termiä reitistö eli tämän opinnäytetyön tapauksessa aktiviteettireitistö.

3.4.1 Matkailukäyttöön sopivat reitit

Hyvä reitti on aina henkilökohtainen kokemus, mutta joitakin tunnusomaisia piirteitä hyvälle reitille voidaan nimetä. Useat tekijät yhdessä muodostavat retkeilijän kokemuksen reitistä (kuvio 2). Hyvä reitti on matkailukohde, josta pidetään suunnitelmallisesti huolta. Myös retkeilijän oma panos vaikuttaa retken onnistumiseen. Retkeilijälle elämys on aina yksi, vaikka siihen vaikuttavia osatekijöitä on monta (Hemmi 2005, 340–341).

Kuvio 2. Reitiltä saatu kokemus ja siihen vaikuttavat tekijät (Hemmi 2005, 340–341 & Outdoors Finland Etelä 2013, 7 mukaillen)

Kulkuyhteyksien kannalta omatoiminen luontomatkailija tarvitsee samoja asioita kuin tavallinen turistikin: saavutettavuus on luontokohteen vetovoiman kannalta olennaista (Saarinen 2005, 45). Toisin sanoen omatoimiretkelijälle reitin saavutettavuus, eli se miten reitin aloituspisteeseen päästään, voi olla ratkaiseva tekijä reitin valinnassa. Reitin saavutettavuudessa on kuitenkin aina otettava huomioon sen käyttötarkoitus (Suomen Latu 2002, 2). Kohde voi olla vetovoimainen paikallisella, alueellisella, valtakunnallisella tai kansainvälisellä tasolla (Räsänen & Saari 2011, 8–9). On eri asia, käyttävätkö reittiä

vain paikalliset, vai onko kohde niin vetovoimainen, että se houkuttelee kansainvälisiäkin retkeilijöitä. Tällöin myös saatavuuden merkitys muuttuu.

Reitin vetovoimaisuus aktiviteettireiteillä määrittyy pitkälti reittiä ympäröivän luonnon perusteella. Kasvit ja eläimet sekä ajan ja ihmisen muokkaama luonto tekevät kustakin alueesta omanlaisensa (Newsome ym. 2002, 3). Vetovoimaisessa luontokohteessa voi olla esimerkiksi kokonaisuudessaan monimuotoinen luonto ja siellä voi olla muun muassa erikoisia maanmuotoja, harvinaisia kasveja tai näyttäviä luonnonmuodostumia, kuten jääkauden aikaisia siirtolohkareita. Myös kiinnostavat tarinat tapahtumista ajan saatossa viehättävät nekin omalta osaltaan matkailijaa, olivatpa ne sitten totta tai tarua (Killion 2001, 181).

Matkailijan kannalta reitistä nauttimista helpottavat reitin käytettävyyteen liittyvät seikat. Informaatio ja eri jakelukanavien kautta saatava esitietous, jota tämänkin opinnäytetyön avulla pyritään parantamaan, auttavat omatoimimatkailijaa löytämään itselleen pituudeltaan ja vaativuudeltaan sopivan reitin. Itse reitillä kulkemista helpottavat hyvät merkinnät ja viitoitukset, jotka näyttävät reitin suunnan ja estävät eksymästä polulta (Räsänen & Saari 2011, 18). Omatoimiretkelijä saa opastuksen avulla luonnosta sellaista tietoa, jota hän ei yksinään pystyisi havaitsemaan (Sorsa 2005, 124). Infrastruktuuria parantavat omalta osaltaan myös kaikki ihmisen rakennelmat, kuten pitkospuut ja muut aikaansaannokset, kuten sora- ja purupäälysteiset polut. Hyvällä reitillä polku on helppo kulkea ja kosteimpien paikkojen ylitystä on tehty helpottamaan pitkospuut tai vesistönylityksen tapauksessa silta.

Hyväkään reitti ei voi pysyä ikuisesti kunnossa, jos ei sitä huolleta. Retkeilyreittien ylläpidon ja huollon suhteen noudatetaan erilaisia ratkaisuja, mutta useimmissa tapauksissa ylläpidosta vastaa kunta tai Metsähallitus. Huoltokohteita ovat muun muassa reitin pinnoitteet, kodat, laavut ja muut rakennukset, nuotiopaikat sekä käymälät. Huolto on tärkeää retkeilijöiden viihtyvyyden kannalta, mutta se on myös tärkein ennaltaehkäisevä tekijä suojaamaan maastoa kulumiselta. (Räsänen & Saari 2011, 22.)

Matkailijan oma panos onnistuneeseen reittikokemukseen on myös ratkaiseva. Kohteesta on hyvä hakea informaatiota etukäteen, jotta löytää itselleen sopivan reitin ja osaa

varustautua reitille oikein. Monet retkeilijät tutustuvat esimerkiksi luontopolkuihin vain viittoja seuraamalla (Ahola 2012, 15.) Hyvät opasteet auttavat, mutta varsinkin pidemmällä reiteillä maastossa pitäisi silti olla aina oma kartta mukana. Eri alueiden matkailutoimistoissa on usein tiedustelua vastaan saatavissa kohdekarttoja. Maanmittauslaitoksen maastotietokannan sähköiset aineistot ovat avoinna kaikille käyttäjille, ja kunnat voivat tehdä niiden pohjalta retkikohteilleen kartan (Ahola 2012, 16).

3.4.2 Teknologia reitille varustautumisen tukena

Yksi nykyaikaisen opastuksen muoto, jota retkeilijä voi reitille varustautuessaan hyödyntää, on teknologia. Tässä työssä on käytetty GPS (Global Positioning System) -paikantimen antamia maantieteellisiä koordinaatteja määrittämään kohteiden sijaintia. Koordinaateissa sijainti ilmoitetaan leveys- ja pituusasteina, jotka perustuvat kulmiin päiväntasaajasta ja Greenwichin nollameridiaanista. Perinteisten karttojen ohella matkailija voikin käyttää reitillä kulkemisen apuna GPS -laitetta. GPS -laitteen etuna on se, että retkikohteille on usein mahdoton löytää osoitetta; koordinaatit kertovat tarkan sijainnin myös syrjäisemmällä alueella (Ahola 2012, 16).

On myös esimerkiksi luontopolkuja, joita ei ole varsinaisesti merkattu tai rakennettu maastoon, vaan rastilta toiselle kulkeminen tapahtuu GPS -paikantimen avulla, ja luontopolkurastien opastekstejä voi lukea esimerkiksi älypuhelimesta. GPS -retkistä on tehty tuotteistettuja ja valmiiksi suunniteltuja paketteja. (Ahola 2012, 19.) Myös älypuheliin ladattavat matkailureitit, hyvänä esimerkkinä Citynomadi -palvelu, ovat nykyajan omatoimimatkailijan vaihtoehto reitillä kulkemiseen. Tässä opinnäytetyössä on kartoitettu yksi Porvoonomadin reitti, ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta”, joka esitellään tarkemmin luvussa viisi.

GPS -laitteen sanotaan olevan maastokartta, kompassi ja reittiselostus samassa paketissa (Susiluoma 2011, 16). Teknologia on siis trendi myös luontomatkailussa, mutta tulee muistaa, että suurpiirteiset sähköiset karttasovellukset eivät koskaan korvaa tarkkaa paperikarttaa. Aholan (2011, 18) mukaan teknologian pettäessä kompassi ja kartta ovat suunnistuksen perusta ja omatoimimatkailijan turva etenkin pidemmällä reiteillä. Ahola (2012, 17) kuitenkin huomauttaa, että esimerkiksi kuntien omien kohdekarttojen ongelmana on se, että karttojen tarkkuus saattaa vaihdella, sillä aineiston helpon saatavu-

den vuoksi niitä tekevät työhön kouluttamattomat henkilöt. Kartoista saattaa puuttua esimerkiksi pohjoisuutta tai mittakaava.

Reittivalintaa suunnitellessa omatoimimatkailijan olisikin hyvä kiinnittää huomiota myös apuvälineenä käytettävän varustuksen laatuun, oli se sitten kartta, GPS- laite tai molemmat. Valinta olisi hyvä suhteuttaa myös reitin pituuteen ja vaativuuteen sekä sijaintiin: onko reitti esimerkiksi lyhyt luontopolku yleisen asutuksen läheisyydessä vai pitkä vaellusreitti autiolla erämaa-alueella?

3.4.3 Aktiviteettireittien käyttäjät

Yhä useampi suuntaa luontoon matkailemaan: luontomatkailu ja ekoturismi ovat kansainvälisesti matkailun nopeimmin kasvavia osa-alueita (Saarinen 2005,42). Laatutietoisien kuluttajien terveellisempien elämäntapojen korostuminen ja lisääntynyt tietoisuus ”vihreistä arvoista” vaikuttavat kulutuskäyttäytymiseen myös matkailun kohdalla (Swarbrooke, Beard, Leckie & Pomfret 2003, 57–58). Luontomatkailu ei ole enää vain tietyn marginaaliryhmän toimintaa, vaan se tavoittaa myös suuret massat, sillä luonto on tuotteistettu tehokkaasti. Luonnosta itsestään on tullut kaupallinen matkailutuote ja hyödyke (Saarinen 2002, 30).

Suomen luonto on maamme matkailun tärkeimpiä vetovoimatekijöitä (MEK 2013a). Luonto itsessään siis houkuttelee matkailijoita maahamme. Aktiviteettireitistöjen käyttäjiä ovatkin paitsi ulkomaalaiset retkeilijät, jotka haluavat tutustua luontoomme, mutta ennen kaikkea suomalaiset itse (Outdoors Finland Etelä 2013b, 19). Luonto on suomalaisille ihailun ja suojelun kohde (Sorsa 2005, 115). Luontokohteet toimivat kansallidentiteetin symboleina ja kuvastavat ylpeyttä isänmaata kohtaan (Frost & Hall 2009, 63). Suomalaisten luontoon hakeutumista voidaan siis selittää kumpuavan kulttuurimme pohjalta.

Ihmiset haluavat retkeillä koskemattomassa ja luonnontilassa olevassa metsässä, mutta samalla, ennen kaikkea tottumattoman luonnossa liikkujan kannalta, luonto halutaan tavoittaa ilman valtavia ponnistuksia ja nähdä se kauniina ja turvallisena. Myös matkailumarkkinointi pitää yllä näitä mielikuvia. (Sorsa 2005, 122–123). Esimerkiksi luontomatkailussa käytetyillä kuvilla pyritään tehokkaasti viestittämään tiettyjä mielikuvia.

Markkinoinnin mukaisista mielikuvista tehdään totta ihmiskäden kautta: matkailullisen vetovoiman lisäämiseksi luontokohteissa saatetaan puuttua niiden luonnolliseen tilaan esimerkiksi harventamalla puustoa (Sorsa 2005, 122–123). Luontoa toisin sanoen parannellaan, jotta vetovoimaisuutta saadaan lisättyä. Sorsan mukaan nykyihmiselle luonto on yhtä aikaa villi ja tuntematon, mutta samalla turvallinen.

Luontomatkailu kohdistuu huomattavasti luonnonsuojelualueille, ja suosion syytä voidaan selittää nykyihmisen kaupunkilaistuneella elämänmuodolla: luonnossa liikkuminen ei ole enää osa päivittäistä arkea eikä välitön ehto esimerkiksi työlle niin kuin aiemmin (Sorsa 2005, 109). Kaupunkilaistuneen väestön keskuudessa voidaan havaita ”takaisin luontoon”-ajattelua, jolla pyritään hyvinvointiin luonnossa rauhoittumisen ja hiljentyksen kautta. Hemmi (2005, 398) pitää pääasiallisina motiiveina esimerkiksi erämaahan hakeutumiselle rauhan ja hiljaisuuden kokemista, luontoelämyksen ja maastoyöpymisen kokemusta sekä kunnon kohottamista. Hemmin tapaan myös Sorsa (2005, 109) korostaa elämishakuisuutta. Myös ympäristöarvojen merkitys ja luonnon esteettinen arvostus on lisääntynyt yhteiskunnassamme (Sorsa 2005, 109, 112). Voidaan ajatella, että luontosuhdetta pidetään yllä luonnossa retkeilyn avulla.

Yksilöt hakevat elämyksiä ja hyvinvointia luonnosta, mutta suuremmassa mittakaavassa luontomatkailulla pyritään myös taloudelliseen hyvinvointiin. Matkailun avulla myös muuten hyödyttömistä suojelualueista voidaan saada taloudellista hyötyä (Sorsa 2005, 128). Matkailun kehittämisen seurauksena syntyy myönteisiä seurauksia, esimerkiksi työpaikkojen määrä lisääntyy, mikä puolestaan vaikuttaa alueen talouteen ja näin samalla tukee koko alueen kehitystä (Saarinen & Kauppila 2002, 26). Syrjäinenkin seutu saattaa hyötyä taloudellisesti esimerkiksi läheisen kansallispuiston sijainnista: kansallispuistojen toiminta ei rajoitu vain puiston rajojen sisälle, sillä myös puiston ympärillä olevien palvelujen kysyntä on yhteydessä puiston kävijämääriin. Kävijöiden rahankäytön vaikutusta paikallistalouteen seurataan vuositasolla. Vaikutukset paikallistalouteen ovat toisaalta sidonnaisia vaikutusalueeseen, ja esimerkiksi pääkaupunkiseudulla kansallispuistojen vaikutukset asukkaiden terveyteen ja yleiseen hyvinvointiin ovat taloudellisia syitä arvokkaampi mittari. (Tapaninen 2011, 8–9.)

Ulkoiluun käytettävillä suojelualueilla on siis vaikutus yksilön hyvinvointiin. Aktiviteettireittien voidaan ajatella olevan yksilön kannalta suotuisampia: matkailun vetovoimattajoiden kautta ulkoilusta voidaan saavuttaa muitakin kuin vain liikunnallisia hyötyjä, sillä luonnonympäristössä liikkuminen edistää sekä henkistä että fyysistä hyvinvointia (Rautiainen 2013, 9). Myös tutkimukset kertovat ulkoilun suosioista. Ulkoilubarometri 2012 -tutkimuksen (Suomen Latu 2012, 1) mukaan kävely ja pyöräily ovat suosituimpia lajeja suomalaisten keskuudessa. Kansallisen liikuntatutkimuksen 2009–2010 (Suomen kuntoliikuntaliitto 2010, 14) mukaan suosituimpia liikuntapaikkoja suomalaisten keskuudessa ovat kevyen liikenteen väylät, kuten jalkakäytävät ja pyöräreitit, sekä ulkoilureitit kuten pururadat, hoidetut ladut ja vaellusreitit. Aktiviteettireittien käytön voidaan täten päätellä olevan suosittua suomalaisten keskuudessa. Tätä saattaa omalta osaltaan selittää se, että käyttö on ilmaista ja se tavoittaa ihmiset taustasta ja iästä riippumatta. Ulkoilureitit eivät ole vain tietyn ikäryhmän suosiossa, vaan niitä käyttävät kaikki ikäluokat (Rautiainen 2013, 9). Aktiviteettireittien käyttäjien motiiveiksi reiteille hakeutumiseen voidaan määritellä rentoutuminen, liikunta ja irtautuminen arjesta (Outdoors Finland Etelä 2013b, 19).

Aktiviteettireittien käyttäjiä voidaan jaotella erilaisiin ryhmiin. Matkailullisesta näkökulmasta reittejä käyttävät yksittäiset matkailijat sekä matkailuelinkeino yrittäjiin. Muita käyttäjiä ovat paikalliset vakituiset ja vapaa-ajan asukkaat, jotka liikkuvat ja ulkoilevat, ja jotka hakevat elämyksiä ja haluavat tietää luonnosta. Tärkeitä käyttäjäryhmiä ovat myös päiväkodit ja koulut, ja niiden liikunta- ja ulkoilupäivät sekä luokkaretket. Luokkaretket voivat kohdistua oman paikkakunnan tai muun alueen aktiviteettireittien alueelle. (Outdoors Finland Etelä 2013b, 2.)

Aktiviteettireittien käyttäjiä voidaan siis tarkastella paitsi matkailullisesta näkökulmasta myös ihmisten hyvinvoinnin kautta. Aktiviteettireittejä käyttävät matkailijat, mutta etenkin paikalliset asukkaat. Luontoon hakeutumista voidaan selittää kaupunkilaistuneen elämäntavan kautta, joka ajaa meidät lopulta lähemmäs luontoa. Tyypillinen aktiviteettireittien käyttäjä on suomalainen kaupunkilainen omatoiminen aktiviteettimatkailija (Outdoors Finland Etelä 2013b, 19).

3.5 Kestävän kehityksen mukainen matkailukäyttö

Kaiken matkailun tulisi olla kestävää niin ekologisesta, taloudellisesta kuin sosiaalisesta-kin näkökulmasta (Newsome ym. 2002, 16). Kunkin osa-alueen voidaan ajatella olevan yhteydessä toisiinsa, ja jos jokin osa-alue ei ole kunnossa, matkailu ei ole kestävää kokonaisvaltaisesti. Matkailun vaikutukset luontoon ovat lähes poikkeuksetta leimattu negatiivisiksi (Newsome ym. 2002, 19), joten luontomatkailusta puhuttaessa ekologinen näkökulma usein korostuu.

Ympäristöä ja matkailua voidaan tarkastella kahdesta eri näkökulmasta: joko ne toimivat symbioosissa tai ne rinnastetaan toisiinsa konfliktin kautta (Dowling 2001, 286). Konflikti on käsitys siitä, että matkailu vahingoittaa ympäristöä ja luontoa. Jos taas kumpikin, matkailu ja luonto, hyötyvät toisistaan, niiden välillä vallitsee symbioosi. (Dowling 2001, 284). Kestävän kehityksen mukaisen matkailukäytön voidaan siis ajatella tähtäävän symbioottiseen tilaan.

Kestävän kehityksen pohjimmainen ajatus säilyttää luonto sellaisenaan myös tuleville sukupolville ei ole ainoastaan modernin nykyajan ajatus, vaikka niin usein ajatellaan: jo 1880-lvulla tutkimusmatkailija ja tiedemies A.E. Nordenskiöld nosti Suomessa keskustelun suojelualueista, jotta tuleville sukupolville voitaisiin säilyttää näytteitä alkuperäisestä luonnosta (Sorsa 2005, 115). Luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta yksinkertaisinta olisi, että luonto säilytettäisiin koskemattomana. Tällaiseen tilaan tuskin päästään, ja toisaalta matkailun opettavan näkökulman perusteella se on myös tarpeellonta. Matkailu luo yleistä tietoisuutta paikoista, kulttuureista ja luonnosta (Norton 1996, 356). Toisaalta mielikuvat voivat yhtälailla vakiintua ilman välitöntä kokemusta kohdealueelta. (Sorsa 2005, 129).

Luonnon matkailukäyttöön liittyen puhutaan usein luonnon kantokyvystä. Kantokyky on ekologinen käsite, mutta kuten kestävä kehitys yleensä, myös luonnon kantokyky voidaan tarkastella sekä ekologisesta, taloudellisesta että sosiaalisesta näkökulmasta (Hemmi 88, 90). Ekologinen kestävyys kuvaa maaperän kestävyyttä kulutuksen alla (abiioottinen kestävyys,) ja sen tilasta kertovat esimerkiksi kasvillisuus ja biodiversiteetti eli luonnon monimuotoisuus (bioottinen kestävyys). Sosiaalisen kantokyvyn mittarina voidaan käyttää matkailijoiden ja paikallisen väestön kohtaamista tai vain matkailijoiden

keskeisiä kohtaamisia. Sosiaalisen kantokyvyn keskeinen käsite on ruuhkautuminen, joka kuvaa kohtaamisten suurta määrää. (Hemmi 2005, 88.) Jos matkailija kokee lähtevänsä autioon luontoon, saattaa matkailukokemus kärsiä, jos reitillä tulee useita muita retkeilijöitä vastaan. Tällöin reitti on ruuhkautunut. Taloudellinen kantokyky puolestaan kuvaa matkailutoimintojen kehittämistä ilman, että muut paikalliset talouden toiminnot kärsivät (Hemmi 2005, 88–90). Ekologista ja sosiaalista kantokykyä ja suojelun suotuisaa tasoa ylläpitävä matkailutalouden kantokyky on optimaalinen, kun ylläpito pystytään toteuttamaan itse hankituilla varoilla (Hemmi 2005, 90).

Myös ympäristön- ja luonnonsuojelulla tähdätään kestävään matkailuun:

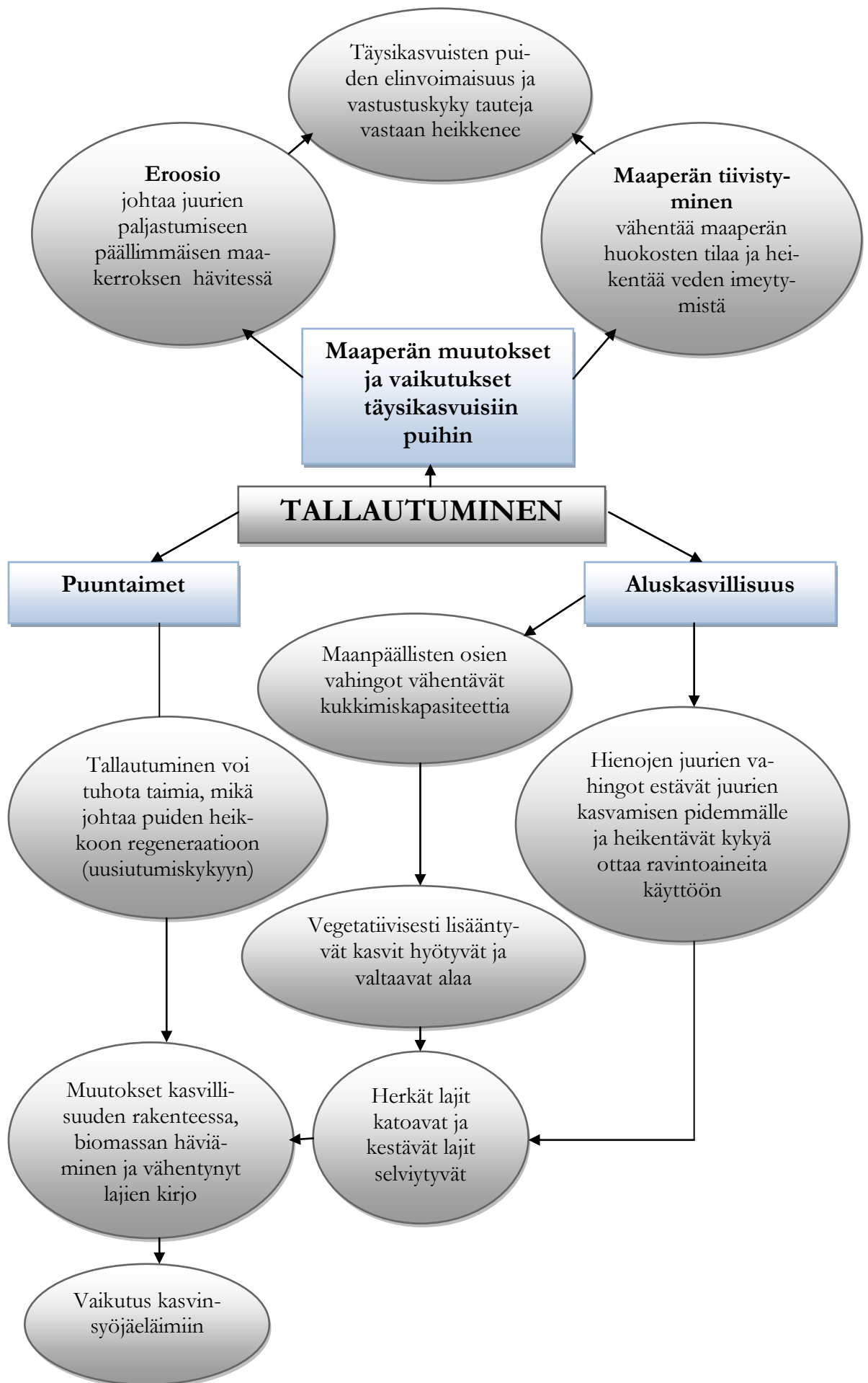
Ympäristönsuojelulla pyritään osoittamaan, miten luontoa, luonnonvaroja, maisemaa ja kulttuuriympäristöä on mahdollista käyttää, hoitaa ja suojella niin, että ihmisen aineelliset perustarpeet voidaan tyydyttää ja että jokaisella on silti terveellinen, viihtyisä ja mielekäs elinympäristö (Hemmi 2005, 209).

Tämä kiteyttää kestävä kehityksen ajatuksen sekä nykytilassa että tulevaisuudessa. Luonnonsuojelu puolestaan on osa ympäristönsuojelua. Ympäristön- ja luonnonsuojelulla matkailun näkökulmasta pyritään nimenomaan turvaamaan vetovoiman säilyminen ja matkailun edellytykset, sekä ehkäisemään haittoja, joita matkailuyritykset ja matkailijat voivat aiheuttaa ympäristölle ja luonnolle tahallisesti tai tahattomasti (Hemmi 2005, 209).

On muistettava, että matkailun kehittämisen seurauksena syntyy myös myönteisiä seurauksia. Esimerkiksi työpaikkojen määrä lisääntyy, mikä puolestaan vaikuttaa alueen talouteen ja näin samalla tukee koko alueen kehitystä (Saarinen & Kauppila 2002, 26). Matkailutulo on myös edellytys luonnonsuojelulle, sillä suojelualueiden ylläpito maksaa. Matkailijoiden mukana tulee rahaa, jota käyttää suojelutoimenpiteisiin (Newsome ym. 2002, 19–20). On kuitenkin huomioitava, että matkailun vaikutukset voivat muuttaa tai jopa tuhota luonnon tarjoamia puitteita, mikä puolestaan edelleen vaikuttaa matkailijan vierailukokemukseen kyseisellä alueella. Tämä puolestaan voi ajansaatossa johtaa muutoksiin matkailijavirroissa ja heikentää kiinnostusta aluetta kohtaan. (Newsome ym. 2002, 135–138.) Paikallisille tämä ilmenee paikallisväestön ja matkailun välisenä konfliktina, negatiivisina vaikutuksina alueen talouteen ja ympäristön rappeutumisena.

(Newsome ym. 2002, 144.) Kaupallinen luonto ei saa siis olla ristiriidassa luonnonsuojelun kanssa. Jos luonto tuhoutuu, matkailukäytöstä saatava raha katoaa.

Matkailijan aiheuttamat fyysiset vaikutukset luontoon ovat maaperän tiivistyminen ja eroosio. Maaperän tiivistyminen ja eroosio ovat puolestaan seurausta suuremmasta ilmiöstä, tallautumisesta, jonka voidaan ajatella aiheuttavan suurimman kulutuksen maaperään ja tätä kautta koko luontoon myös aktiviteettireiteillä. Maaperän tiivistymisen ja eroosion vuoksi täysikasvuisten puiden elinvoimaisuus ja vastustuskyky heikkenevät, kun puut eivät pysty imeyttämään tarpeeksi vettä eivätkä ravinteita. Tallautumisen seurauksena myös puuntaimet ja aluskasvillisuus kärsivät, mistä seuraa muutoksia uusien kasvien ja puiden lisääntymisessä: Puiden regeneraatio eli uusiutumiskyky heikkenee, kun taimet tuhoutuvat. Aluskasvillisuuden maanpäälliset osiot kärsivät ja kasvien kukkimiskapasiteetti vähenee, mikä puolestaan antaa vegetatiivisesti lisääntyville kasveille enemmän kasvutilaa. Tämän seurauksena herkäät kasvilajit katoavat ja kestävätkä lajit lisääntyvät liikaa. Tuloksena on muutoksia koko kasvillisuuden rakenteessa, vähentynyt lajien kirjo ja biomassan häviäminen, mikä puolestaan edelleen vaikuttaa kasveja ravinnokseen käyttäviin eläimiin. (Newsome ym. 2002, 25, 84–95.) Tallautumisen aiheuttamat välittömät ja välilliset seuraukset on esitetty kuviossa 3.

Kuvio 3. Tallaantumisen vaikutukset kasvillisuuteen ja maaperään (Newsome ym. 2002, 85)

Kestävän kehityksen mukaisen matkailukäytön luonnonalueilla mahdollistaa huolellinen suunnittelu ja toteutuksen hallinta (Newsome ym. 2002, 20). Esimerkiksi osoitetuilla reiteillä voidaan vähentää kuormitusta herkemmillä alueilla ja tätä kautta minimoida esimerkiksi tallautumisen (kuvio 3) aiheuttamat haitat. Suomessa myös suojelualuejärjestelmämme (luku 3.2) kuvaa hyvin maassamme tehtävää työtä suojelualueiden hyväksi.

Matkailukäytön suunnittelu on kestävän kehityksen kannalta pääperiaate (Newsome ym. 2002, 184). Suunnitelmallisella matkailukäytön kehittämällä voidaan ylläpitää ja suojella luontoa sekä ennaltaehkäistä negatiivisia vaikutuksia. Suomessa on laadittu palvelujen tuottajille yhdeksän kestävän matkailun periaatetta suojelualueiden matkailulle (Tapaninen 2011, 8.):

1. Toiminta edistää luonnonsuojelua ja luontoarvot säilyvät
2. Ympäristöä kuormitetaan mahdollisimman vähän
3. Paikallista kulttuuria ja perinteitä arvostetaan
4. Asiakkaiden lisääntyvä arvostus ja tietämys luonnosta
5. Asiakkaiden kehittyvät mahdollisuudet luonnossa virkistymiseen
6. Asiakkaiden vahvistuva henkinen ja fyysinen hyvinvointi
7. Myönteinen vaikutus paikalliseen talouteen ja työllisyyteen
8. Laadukas ja vastuullinen markkinointi ja viestintä
9. Yhteistyössä suunniteltu ja toteutettu toiminta

Matkailuyrittäjät ovat hyvin tietoisia kestävän kehityksen merkityksestä, ja monelle yrittäjälle luonnonympäristö on edellytys liiketoiminnalle (Lehtonen 2011, 15). Esimerkiksi ohjelmapalveluita tarjoavan yrittäjän palveluiden toimintaympäristö katoaa, jos luonto tuhoutuu käyttökelvottomaksi. Lehtosen mukaan kuluttajien päätöksenteon elementtinä kestävä kehitys ei kuitenkaan ole vielä merkittävässä roolissa. Matkailijan tiedostamattomiin valintoihin ja siihen, halutaanko matkakohteeseen tulla uudestaan, vaikuttaa kuitenkin vahvasti se, miten kohde on hoidettu kestävän kehityksen näkökulmasta (Lehtonen 2011, 15; Newsome ym. 2002, 144).

Hemmin (2005b, 591) mukaan ”ilman ympäristövastuullista matkailijaa ei ole kestävä matkailua”. Luontoon suuntautuvan kestävän matkailun kannalta olennaisinta onkin nauttia luonnosta ja sen antamista mahdollisuuksista, mutta samalla oppia niiden kautta, jolloin kestävä ajatus voidaan jatkaa sukupolvelta toiselle. Luonnon monimuotoisuuden arvo suojelun kannalta määräytyy kulttuurin pohjalta, ja kulttuuriset käsitykset luonnosta vaikuttavat yksilöiden tapoihin ymmärtää luontoa (Sorsa 2005, 111, 132). Voidaan tarkastella luonnonvarojen optioarvoa, eksistenssiarvoa ja perintöarvoa (Hemmi 2005, 213). Luonnon eksistenssiarvo eli olemassaoloarvo tarkoittaa alkuperäisen luonnon, kasvien, eläimien ja koko elinympäristön arvottamista (Sitra 2013, 40). Optioarvosta puolestaan kertoo luonnon monimuotoisuuden avulla tulevaisuudessa saavutetut välilliset ja välittömät hyödyt. Perintöarvo, joka kestävän kehityksen periaatteiden mukaan yritetään pitää mahdollisimman korkeana tai jopa nostaa sitä, on ympäristön ja luonnon säilyttämistä tuleville sukupolville. Suojeluarvo puolestaan on kaikkien näiden kolmen arvon, optio-, eksistenssi- ja perintöarvon, summa. (Hemmi 2005, 213.) Toisin sanoen suojeluarvo määrittyy sen mukaan, miten se kulttuurissa arvotetaan.

Ympäristöasioiden ja matkailun yhteensovittaminen kestävän kehityksen periaatteiden mukaan saattaa olla haastavaa, mutta suunnitelmallisella matkailun kehittämisellä, joka ottaa huomioon kaikki kestävän kehityksen osa-alueet, voidaan saavuttaa tila, jossa matkailu ja ympäristö hyötyvät kumpikin toisistaan. Onnistunutta kehitystä on alueilla, jossa matkailu edistää ympäristön- ja luonnonsuojelua, sillä vahvistetaan yhteisöjen hyvinvointia ja paikalliset hyötyvät siitä taloudellisesti (Dowling 2001, 284).

4 Porvoo retkeilykohteena

Porvoo on suosittu matkailukohde suomalaisten keskuudessa. Vuonna 2013 toteutetussa Kaupungit matkakohteina -tutkimuksessa Porvoo valittiin Suomen toiseksi parhaaksi matkakohteeksi ja edellisellä toteutuskerralla vuonna 2011 parhaimmaksi (Talo-ustutkimus 2013). Porvoon tyypillisin ja kuuluisin attraktio on Vanha Porvoo, jota matkailumarkkinoinnissakin laajalti käytetään. Kaupungissa on kuitenkin paljon muutaakin, kuten upeita luontokohteita aivan lähietäisyydellä keskustasta.

Aivan Vanhan Porvoon vierestä löytyy Maarin puistoalue ja Linnamäen kukkulat. Nykyinen Maarinlahti oli aikanaan satama, ja Linnamäen kukkuloilla puolestaan sijaitsee kaupungin muinaislinnointi (Porvoo 2013a). Linnamäen Maarin puoleinen kukkula on Iso Linnamäki ja joen vastakkaisella puolella kohoaa Pikku Linnamäki. Linnamäki on soraharjualetta ja se kuuluu jääkauden aikana muodostuneeseen kaakkois-luoteis-suuntaisesti kulkevaan harjumuodostelmaan (Porvoo 2013b).

Porvoonjoen jokiranta yhdistää Vanhan Porvoon ja kaupungin uuden keskustan. Jokirantaa etäämmälle kuljettaessa päästään Porvoonjoen suistoon, josta löytyy arvokkaita luontokohteita. Porvoossa on yhteensä 12 289 hehtaaria suojelualueita, jotka on rauhoitettu luonnonsuojelulain tai valtioneuvoston asetuksen nojalla (Porvoo 2013c). Suurin osa suojelluista alueista on vesilinnuston suojelu-tarpeiden takia perustettuja merialueita. Laajimmat maasuojelualueet ovat Porvoonjoen suiston, Stensbölefjärdenin, alueella, jossa sijaitsee valtakunnallisesti arvokkaita lintuvesiä, lehtoja, vanhoja metsiä ja soita. (Porvoo 2013c.) Stensbölefjärden kuuluu myös Lintulahdet Life -hankkeeseen (Hemmi 2005, 231). Hanke on esitelty tarkemmin Suomen suojelualuejärjestelmän (luku 3.2) yhteydessä.

Porvoon alueita kuuluu paljon myös muihin suojeluhankkeisiin. Natura 2000 -alueisiin kuuluu maata 37 740 hehtaarin edestä. Alueista osa on suojeltu luonnonsuojelulain nojalla, mutta suurimman osan kohdalla riittävä suojelu on toteutettu muiden lakien, kuten vesilain tai maankäyttö- ja rakennuslain nojalla. (Porvoo 2013d). Natura-alueiden tarkoitus on esitelty tarkemmin Suomen suojelualuejärjestelmän yhteydessä (luku 3.2).

Kaikki Porvoon Natura 2000 -alueet eivät kuulu Natura 2000 -verkostoon, sillä sitä ei ole koettu EU:n edellyttämien suojelutavoitteiden kannalta tarpeelliseksi (Porvoo 2013d). Natura 2000-alueeseen kuuluu myös hylkeidensuojelualue Sandkallan - Stora Kölhällen (Metsähallitus 2013f, Uudenmaan ELY -keskus 2013).

Kaupungissa on arvokkaita suojelukohteita, ja myös niiden opetukselliseen näkökulmaan on panostettu. Ympäri Porvoota, osittain luonnonsuojelualueilla, sijaitsee viisi eri luontopolkua: Ekudden, Gammelbacka, Hasselholmen, Sikosaari ja Virvik (Porvoo 2013e.) Luontopolku on merkitty reitti, mutta sen opetuksellinen lähtökohta erottaa sen retkeilyreitistä: luontopolkujen varsia reunustavat kohteen luonnosta ja kulttuurihistoriasta kertovat tietotaulut (Metsähallitus 2007, 11). Luontopolkujen tarkoitus on siis lisätä tietoutta luonnosta. Suomessa toteutetaan ympäristökasvatusta, jota luontopolut tukevat. Ympäristökasvatuksen tavoite on, että kestävän kehityksen arvot ja periaatteet on omaksuttu kaikkien ikäluokkien elämän ja toiminnan perusteeksi (Hemmi 2005b, 591). Yleinen ympäristökasvatus ja -valistus kotipaikkakunnalla on yksi ympäristökasvatuksen muoto. Porvoon luontopolut tukevat etenkin porvoolaisten tietoutta oman kaupunkinsa luonnosta, mutta ne ovat myös erinomaisia kohteita omatoimiretkelijälle, joka haluaa tutustua kaupungin luontoon helpolla tavalla: luontopolut ovat lyhyitä, mutta niiden varrelle mahtuu paljon eri luonto- ja maisematyyppejä.

Porvoossa on myös laajat mahdollisuudet vapaa-ajan virkistykseen: luonnonsuojelualueiden ohella kaupungissa on paljon yleisiä ulkoilu- ja virkistysalueita niin mantereella kuin saaristossakin. Ulkoilu- ja virkistysalueet ovat kaupungin omistuksessa, mutta niitä kuuluu myös Uudenmaan virkistysalueyhdistykselle (Porvoo 2013f). Kuten jo aiemmin mainittu, ulkoilu- ja virkistysalueet eivät ole luonnonsuojelualueita, joten niiden alueilla liikutaan jokamiehenoikeuksia (liite 3) noudattaen.

Kaupungin ulkoilu- ja virkistysalueista osa kuuluu Porvoon kansalliseen kaupunkipuistoon. Kansallinen kaupunkipuisto edustaa kaupunkiluonnon monimuotoisuuden ja rakennetun kulttuuriympäristön sekä viheralueiden ja puistojen yhdessä muodostamaa eheää kokonaisuutta (Porvoo 2013g). Se siis kokoaa yhteen kaupungin arvokkaat alueet. Porvoon kansallinen kaupunkipuisto on järjestyksessään viides Suomessa ja perus-

taminen oli yksi YK:n luonnon monimuotoisuuden teemavuoden ja Euroopan rakennusperintövuoden valtakunnallisista hankkeista (Porvoo 213g).

Lain mukaan kansallisen kaupunkipuiston alueen tulee olla yleiskaavassa osoitettu virkistys- tai suojelualueiksi tai muuhun kansallisen kaupunkipuiston kannalta sopivaan käyttöön. Porvoon kansallisella kaupunkipuistolla pyritään säilyttämään arvokkaat historialliset alueet ja luontokohteet ja nostamaan niiden arvostusta entisestään. Puiston alueeseen kuuluu Porvoon jokisuun kulttuuri- ja luonnonmaisemaa, keskeisiä muinaismuistoalueita ja historiallisia kaupunkialueita, vakiintuneita vanhoja puisto- ja virkistysalueita sekä luonnonsuojelualueita. (Porvoo 2013g.)

Kansalliseen kaupunkipuistoon on helppo tutustua Porvoonomadin kautta ladattavien reittien avulla. Porvoonomadi perustuu Citynomadin konseptiin: Citynomadi on palvelukokonaisuus, jossa matkailijat pääsevät mobiililaitteillaan tutustumaan haluamiinsa kohteisiin (Citynomadi Oy 2013). Reitteihin voi tutustua verkossa, josta matkailija voi tulostaa ne karttojen kera itselleen. Vastaavasti matkailija voi ladata älypuhelimensa sovelluksen, Nomadin, jonka avulla pääsee tutustumaan Citynomadin palveluun luotuihin mobiilireitteihin. Porvoonomadista löytyy myös kaikkien Porvoon luontopolkujen kartat sekä muun muassa pyöräilyreittejä saaristossa. Matkailija voi tiedustella karttoja ja muuta matkailumateriaalia myös Porvoon kaupungin matkailufosta Taidetehtaalta.

Porvoo on siis paitsi kaupunkikohde, myös erinomainen kohde retkeilylle ja luontomatkailulle. Monia luontokohteita löytyy aivan kaupungin keskustan tuntumasta ja niitä on helppo liittää kaupunkiloman yhteyteen. Ulkoilu- ja suojelualueita on runsaasti ja niissä riittää näkemistä pidemmäksikin aikaa. Aktiviteettireittejä on laajalti ympäri koko kaupunkia ja mahdollisuuksia omien reittien kulkemiseen sitäkin enemmän. Alueena luontokohteiden kirjo on valtava, joten kartta ja riittävä ennakkotietouden hankkiminen ovat omatoimimatkailijalle välttämättömiä. Koska Porvoo on kaksikielinen kaupunki, kannattaa omatoimiretkelijän myös huomioida, että luontokohteista käytetään sekä suomen- ja ruotsinkielisiä nimiä (esimerkiksi Porvoonjoen suisto - Stensbölefjärden).

5 Prosessin kuvaus: reittien kartoittaminen

Tässä luvussa käsitellään tämän opinnäytetyön toiminnallinen kulku vaiheittain. Työ käynnistyi OF Etelä -hankkeen järjestämällä luokittelu- ja kehittämiskoulutuksella 7.5.2013, jossa käytiin läpi, miten reitti tallennetaan eri tavoin paikkatietoaineistoon ja tuotekorttiin vaativuusluokittelua vastaavalla tavalla. Työn kulku voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen: esikartoitukseen, varsinaiseen kartoitukseen ja luokitukseen sekä kerätyn tiedon dokumentointiin lopullisiin tuotekortteihin. Opinnäytetyölle tehty aikataulu on nähtävissä liitteestä 4.

5.1 Esikartoitus

Esikartoituksessa tutustuttiin Porvoon alueeseen retkeilykohteena ja sen tarkoituksena oli valita varsinaiset kartoitettavat reitit. Ajallisesti esikartoitus sijoittui kesäkuulle 2013. Tapaamisessa Porvoon kaupungin edustajan kanssa keskusteltiin reiteistä, joita kaupunki ehdottaisi mukaan kartoitukseen. Tapaamisessa esille nousivat Haikkoon, Konniemen, Hamarin ja Joonanmäen kuntoreitit, Virvikin ulkoilualue sekä mahdollinen uusi pyöräilyreitti Porvoon keskustasta Hamarin kautta Haikkooseen. Kuntoreitit päätettiin kuitenkin rajata työn ulkopuolelle, sillä niitä ei OF Etelä -hankkeen yleisen linjan mukaan ole otettu kartoituksiin mukaan. Reittien kartoittaminen pyrittiin kohdistamaan nimenomaan matkailullisiin reitteihin. Toimeksiantajan (OF Etelä) kanssa keskusteltiin Porvoon alueelta löytyvistä muista mahdollisuuksista, joilla olisi kuntoreittejä enemmän matkailullista arvoa ja jotka vastaisivat omatoimisen päiväretkeilijän tarpeisiin.

Esikartoitus jatkui vierailulla Porvoon matkailutoimistossa sekä Porvoon kaupungin internetsivujen läpikäynnillä, joista tiedusteltiin ja etsittiin kohteita esikartoitukseen. Esikartoituksena omalta osin toimi opinnäytetyön teoriaosuus ja etenkin luku 4 Porvoon retkeilykohteena. Esikartoitukseen (liite 5) kerätyt kohteet jaettiin neljään eri pääryhmään: luontopolut, Porvoon kansallisen kaupunkipuiston citynomadireitit, Porvoonomaadin reitit sekä ulkoilualueet.

Lopulliseen kartoitukseen valittiin lopulta luontopolut (Ekudden, Gammelbacka, Hasselholmen, Sikosaari ja Virvik), citynomadireitti ”Luontohelmiä kiven heiton päässä keskustasta” sekä Virvikin ulkoilualue. Näiden avulla pystyttiin tehokkaimmin kartoit-

tamaan Porvoosta erilaisia aktiviteettireittityyppejä: mukana olisi lyhyitä luontopolkuja, suuri ulkoilualue reitteineen sekä moderni teknologian tukema nomadireitti. Uusi pyöräilyreitti Keskustasta Hamarin kautta Haikkooseen rajautui varsinaisen kartoituksen ulkopuolelle, sillä reittejä oli tässä vaiheessa jo määrällisesti riittävästi kartoitettavana.

5.2 Kartoitus ja luokitus

Heinä- ja elokuussa 2013 esikartoituksen pohjalta valitut reitit kartoitettiin. Reitit kuljettiin läpi kävellen ja/tai pyöräillen Garmin Oregon 650t GPS -paikannuslaitteen kanssa. Laitteen avulla saatiin muodostettua reiteille reittikäyrät ja sijoitettua niille koordinaattien mukaan reittipisteitä. Reittipisteiden avulla kirjattiin muistiin esimerkiksi erilaiset nähtävyydet ja luontopolkurastit, joiden tarkka sijainti ja paikannus on reittipisteiden koordinaattien avulla mahdollista jälkikäteen. Laitteen piirtämä data vietiin Garmin Basecamp -ohjelmaan, joka auttoi reitin luokittelussa: ohjelma kirjasi kuljettujen reittien reittikäyrät kartalle sekä sijoitti merkatut reittipisteet reittien varrelle. Ohjelman avulla reittikäyriä pystyttiin käsittelemään, ja esimerkiksi ylimääräiset harhautumiset reitiltä pystyttiin poistamaan, jotta reittikäyrästä saatiin siisti ja selkeä. Lisäksi ohjelma piirsi reitistä korkeuskäyriä (kuvio 4), joiden avulla pystyttiin laskemaan reitin nousujen ja laskujen kaltevuuskulmia, joita tarvittiin reitin luokitteluun Suomen Ladun Suomen ulkoilureittien luokitusjärjestelmää varten.

Kuvio 4. Reitin korkeuskäyrä Garmin Basecampissa, Virvikin luontopolku (Sanni Liimatta 2013)

GPS -paikantimella kerätyn datan lisäksi reitiltä otettiin valokuvia ja kartoittamisessa apuna käytettiin OF Etelä -hankkeen Microsoft Excel -pohjaista luokituslomaketta. Luokittelukaavakkeisiin (liitteet 6, 7, 8, 9 ja 10) kerättiin jokaista reittiä ylläpitävät ja kehittävät tahot: reittien ylläpitäjän, teknisen toimen ja maankäytön, kulttuurin, matkailun, liikunnan ja ympäristötoimen vastaavien henkilöiden yhteystiedot. Lisäksi listattiin Suomen Ladun paikallisyhdistykset, erilaiset toimintaryhmät sekä muut huomioon otettavat tahot kuten luonnonsuojeluyhdistykset, Birdlife ja kotiseutuyhdistykset sekä matkailuinfojen ja -portaalien yhteystiedot. Tiedot kerättiin Porvoon kaupungin internetsivuilta sekä vierailemalla kaupungin Kompassi -palvelupisteellä.

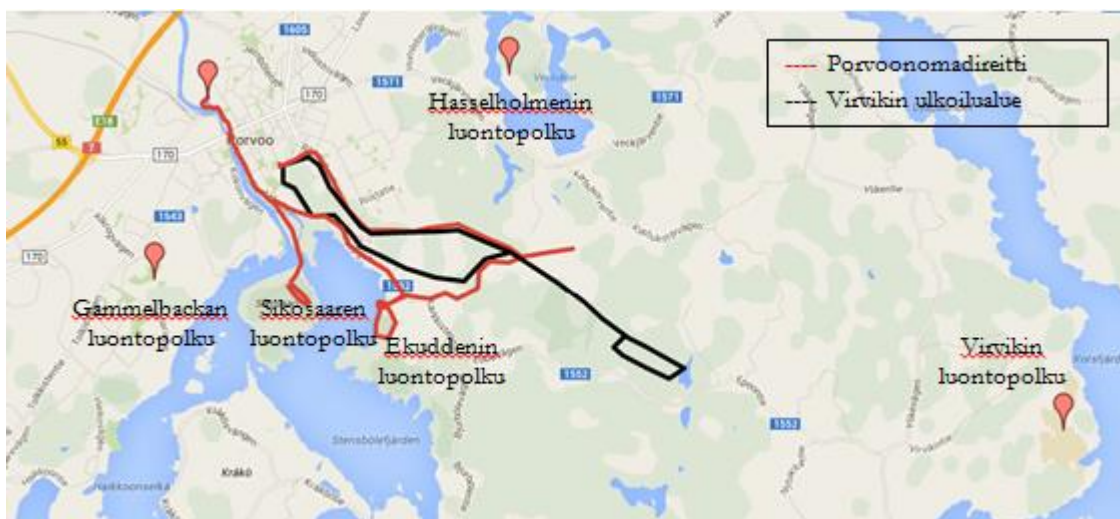
Yhteystietojen lisäksi kunkin reitin luokituslomakkeeseen kirjattiin reitin profiili. Luokituslomake perustui Suomen Ladun Suomen ulkoilureittien luokitusjärjestelmään, jossa reittiä kartoitettaessa tarkastelun alla ovat nousujen ja laskujen kaltevuudet, korkeuserot, reitin pinnoite ja kulkukelpoisuus, viitoitus ja merkintä maastoon sekä etenemisnopeus (min/km). Näihin kaikkiin kiinnitettiin siis huomiota reittiä kuljettaessa. Nousujen ja laskujen kaltevuudet arvioitiin Suomen Ladun ohjeistuksen (liite 11) mukaisesti, ja arvioita pystyttiin tarpeessa vertaamaan Garmin Basecamp -ohjelman korkeuskäyriin.

Garmin Basecamp -ohjelmaan siirretyn datan ja kunkin reitin luokituslomakkeen avulla saadun tiedon perusteella reitit pystyttiin luokittelemaan. Suomen Ladun Suomen ulkoreittien luokitusjärjestelmässä (liite 12) luokittelu perustuu reitin vaativuuden jakamiseen kolmeen luokkaan (helppo, keskivaativa ja vaativa), joka kuvaa reitin kulkemisen ja seuraamisen helpoutta sulan maan aikaan. Järjestelmän yhtenäisen linjan myötä matkailijan on helppo valita itselleen sopivat reitit ja varustautua oikein niillä kulkemiseen.

Lisäksi kustakin reitistä täytettiin OF Etelä -hankkeen mallin mukainen reittikuvauslomake. Reittikuvauslomakkeeseen (liitteet 13, 14, 15, 16 ja 17) kirjattiin reitin nimi ja yksilöintitieto (maakunta, kunta), reitin pituus, arvioitu kesto, jana- vai ympyräreitti ja yhteydet muuhun reitistöön, reitin vaativuus, haasteellisuuden kuvaus ja kohderyhmä, saavutettavuus ja kulkuyhteydet reitin alkuun omalla ajoneuvolla ja julkisilla liikennevälineillä, reitin välitön palveluvarustus (taukopaikat, laavut yms.) ja niiden kehittämiskohteet, reittimerkinnät (merkinnät ja viitoitukset), reitin kalastuskohteet ja kalalajit, reittiä tukevat palvelut (reitillä välittömällä vaikutusalueella olevat majoituspalvelut sekä kahvilat ja ravintolat) ja vinkkejä muuhun retkeilyyn. Hyvä tietää -kohtaan kirjattiin reitin kuljettavuuteen eri keliolosuhteissa ja varustautumiseen vaikuttavat seikat sekä reitin riskit. Lisäksi kuvailtiin reitin luonnon- ja kulttuuriympäristö sekä niihin liittyviä kehittämissuosituksia. Lopuksi annettiin reitille jokin teema ja eriteltiin reitin kehittämiskohteet ja käytettävyys matkailun kannalta.

Kartoitus- ja luokitusvaiheen pääasiallisena tiedonkeruumenetelmänä oli havainnointi. Uusitalon (1995, 89) mukaan ”havainnointi on tietoista tarkkailua eikä vain asioiden ja ilmiöiden näkemistä.” Reittien vaativuuden luokittelussa tietoisesta tarkkailusta perustana toimi siis OF Etelä -hankkeen ohjeistuksen mukaan luokituslomake, jonka avulla kaikista reiteistä tehdyt havainnot noudattivat samaa linjaa ja näin ollen ne pystyttiin myös luokittelemaan yhteneväisen linjan mukaisesti. Lisäksi reittiä läpi kuljettaessa kirjattiin havaintojen pohjalta muistiinpanoja, joissa kiinnitettiin huomiota reittikuvauslomakkeeseen täytettäviin tekijöihin, kuten luonnonympäristön kuvaukseen. Reittikuvauslomakkeisiin tietoa kerättiin havaintojen lisäksi Porvoon kaupungin internetsivuilta sekä reittien varrella olevista infotauluista (esimerkiksi luontopolkujen luontopolkurastit).

Tässä opinnäytetyössä kartoitettiin siis seuraavat reitit (kuvio 5) Porvoon alueelta: Ekuddenin luontopolku, Gammelbackan luontopolku, Hasselholmenin luontopolku, Sikosaaren luontopolku, Virvikin luontopolku, Virvikin ulkoilalueen reittikokonaisuus sekä Porvoonomadireitti ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta”. Sikosaaren ja Ekuddenin luontopolut kuuluvat kuitenkin myös Porvoonomadireittiin ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta”, joten ne kartoitettiin osana nomadireittiä.

Kuvio 5. Kartoitetut reitit kartalla (Google Maps, Sanni Liimatta 2013)

Gammebackan luontopolun pituus oli yksi (1) kilometri, Hasselholmenin luontopolun 1,5 kilometriä ja Virvikin luontopolun 2,5 kilometriä. Citynomadireitin ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta” (sisältää Sikosaaren sekä Ekuddenin luontopolut) yhteispituus oli 20,8 kilometriä ja Virvikin ulkoilalueen reittien yhteispituus 21,6 kilometriä. Näin ollen kaikkien kartoitettujen reittien pituus oli yhteensä 47,4 kilometriä. Taulukkoon 1 on tiivistetty kaikki kartoitetut reitit sekä eritelty niiden pituus, reittityyppi ja aktiviteetti, jolla reitillä eteneminen tapahtuu.

Taulukko 1. Porvoon kartoitetut aktiviteettireitit

Reitin nimi	Pituus	Reittityyppi	Aktiviteetti
Gammelbackan luontopolku	1 km	Ympyräreitti	Kävely tai pyöräily
Hasselholmenin luontopolku	1,5 km	Ympyräreitti	Kävely
Virvikin luontopolku	2,5 km	Ympyräreitti	Kävely
Porvoonomadireitti ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta”	20,8 km	Janareitti	Kävely ja pyöräily
Virvikin ulkoilualue	21,6 km	Ympyräreittejä	Kävely ja/tai pyöräily

5.2.1 Virvikin ulkoilualue

Porvoon kaupungin omistamalla Virvikin ulkoilualueella on sekä merkittyjä reittejä että runsaasti tilaa muuhun ulkoiluun. Kartoitetut reitit ovat ulkoilualueen pääasiallisia reittejä, joista retkeilijän on helppo valita itselleen sopivan pituinen reitti. Pääasialliset reitit voidaan jakaa Joonanmäen kolmen (3) kilometrin reittiin, Humlan majalla kääntyvään 11 kilometrin reittiin, Humlan majan ohi ja pienen lisälenkin kiertävään 13 kilometrin reittiin sekä Holkenin laavulla kääntyvään 20 kilometrin reittiin.

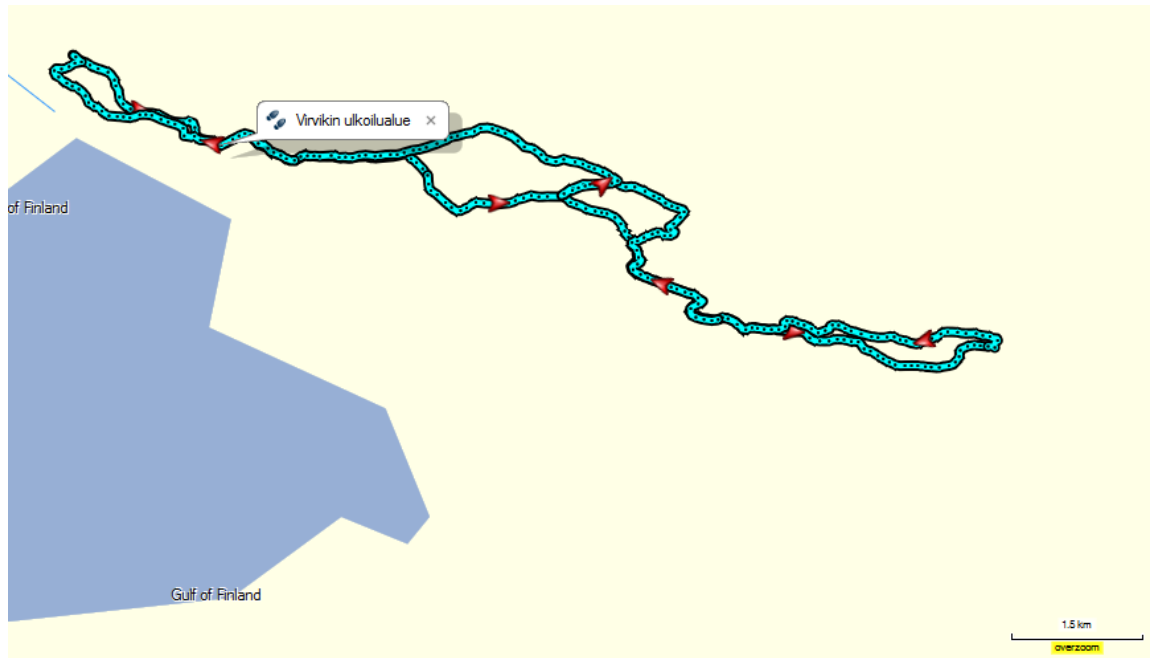
Kuvio 6. Taukopaikka Humlan majan pihassa (Sanni Liimatta 2013)

Matkailullisesti antoisimmat reitit ovat Humlan majalle ja Holkenin laavulle johtavat reitit, joissa molemmissa on hyvät taukopaikat. Humlan majan pihassa (kuvio 6) on grillipaikka puuvarastoineen sekä ulkokäymälä. Holkenin laavulla (kuvio 7) puolestaan on nuotiopaikka ja niin ikään puuvarasto ja ulkokäymälä. Virvikin ulkoilualueen reittien välittömällä vaikutusalueella ei ole palveluita, joten hyvät taukopaikat ovat edellytys retkeilijän viihtymiselle.

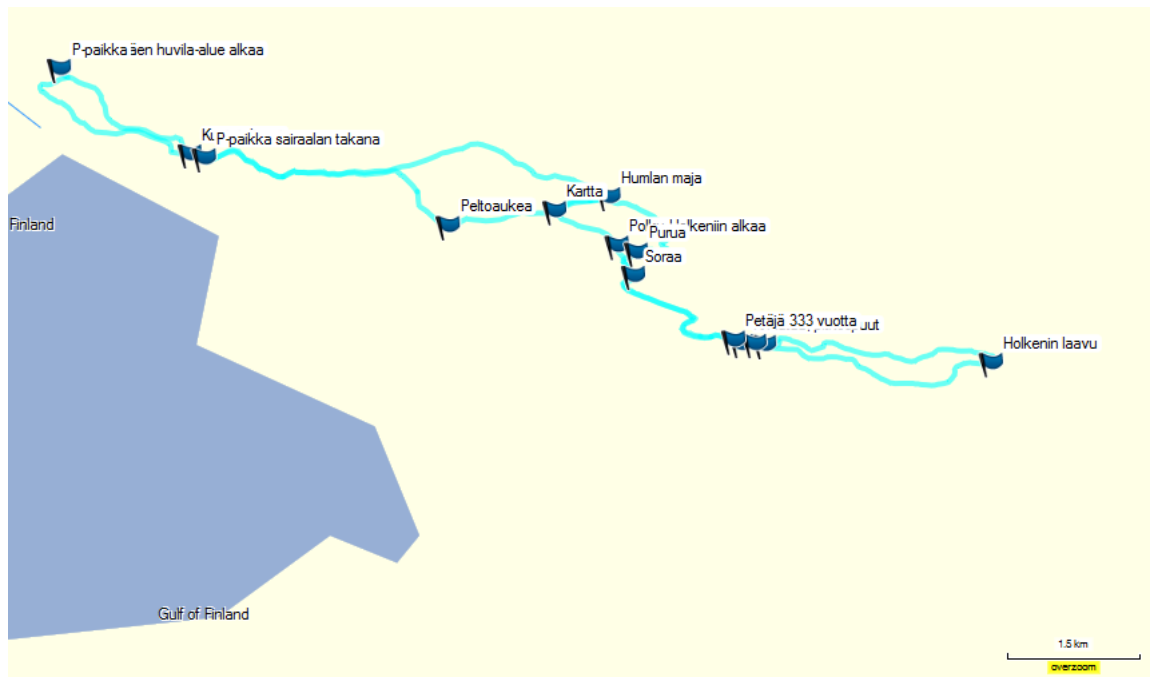
Kuvio 7. Holkenin laavu (Sanni Liimatta 2013)

Kaikki reitit voi kävellä tai pyöräillä, lukuun ottamatta Holkenin laavulle johtavan reitin viimeistä osuutta, joka on hyvin vaikeakulkuinen maastonsa puolesta ja jossa kulku tapahtuu ainoastaan kävellen. Kartoitettaessa reitit pyöräiltiin läpi ja Holkenin laavulle johtava osuus käveltiin. GPS -laitteen avulla muodostetusta ja Garmin Basecampiin viedystä reittikäyrästä (kuvio 8) käy ilmi, että Virvikin ulkoilualueen reitit muodostavat usean eri ympyräreitin reittikokonaisuuden.

Kuvio 8. Virvikin ulkoilu- ja virkistysalueen reittiprofiili Garmin Basecampissa (Sanni Liimatta 2013)

Kaikki Virvikin ulkoilualueen reitit luokiteltiin helpoiksi, lukuun ottamatta Holkenin majalle johtavaa reittiä, joka luokiteltiin haastavaksi. Haastavuuden perusteena olivat vaikeakulkuinen maasto sekä toistuvat, merkittävien kaltevuuskulmien nousut ja laskut. Myös Humlan majalle johtavan reitin varrelle mahtuu jyrkkiä nousuja, mutta maasto niiden kohdalla on hyväkuntoista, tasaista hiekkatietä, jonka ansioista nousut ovat vattomia, eivätkä ne näin ollen muuta luokitusta vaativammaksi. Garmin Basecampiin viedyn reittikäyrän varrelle merkittiin 14 reittipistettä (kuvio 9).

Kuvio 9. Virvikin ulkoilu- ja virkistysalueen merkityt reittipisteet Garmin Basecampissa (Sanni Liimatta 2013)

Virvikin ulkoilualue reitteineen on vetovoimainen retkikohde. Saavutettavuus on erinomainen, sillä ulkoilualueelle pääsee helposti aivan keskustan tuntumasta. Humlan majalle johtavat reitit kulkevat hyväkuntoisilla teillä, mutta matkailullisesti kaikista rikkain on Holkenin laavulle kulkeva reitti. Luonto Humlan majan ja Holkenin laavun välisellä osuudella on erityisen monimuotoista ja vaihtelevaa. Reitillä on alueen reittikarttoja ja puiset viitoitukset osoittavat selkeästi kulkusuunnan (kuvio 9). Pitkospuita tulisi kuitenkin kunnostaa ja polkua puruosuuksien kohdilla paikoin tasoittaa (kuvio 9). Humlan majalle johtavat reitit voitaisiin tuotteistaa matkailukäytön virkistys- ja kuntoiluteemalla, Holkenin laavun reitti korostaa enemmän luontoa ja ikivanhan metsän arvoa, ja sitä, millaista elämä on syvällä metsässä.

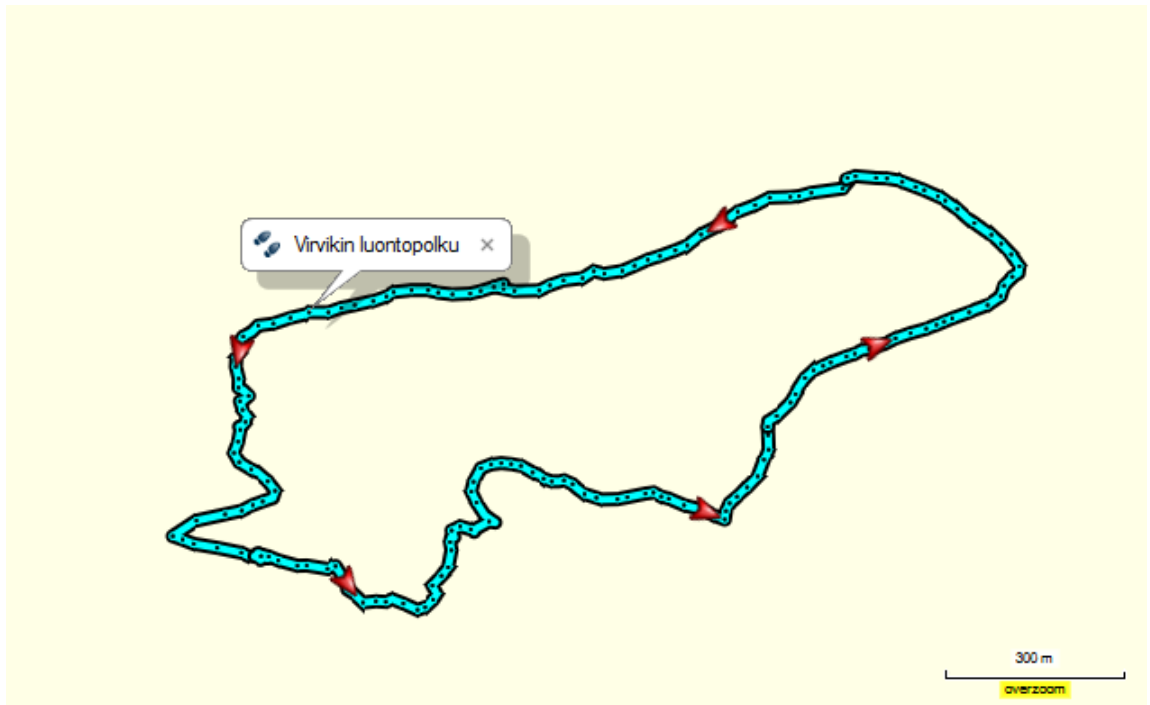

Kuvio 10. Virvikin ulkoilualueen infrastruktuuria (Sanni Liimatta 2013)

5.2.2 Virvikin luontopolku

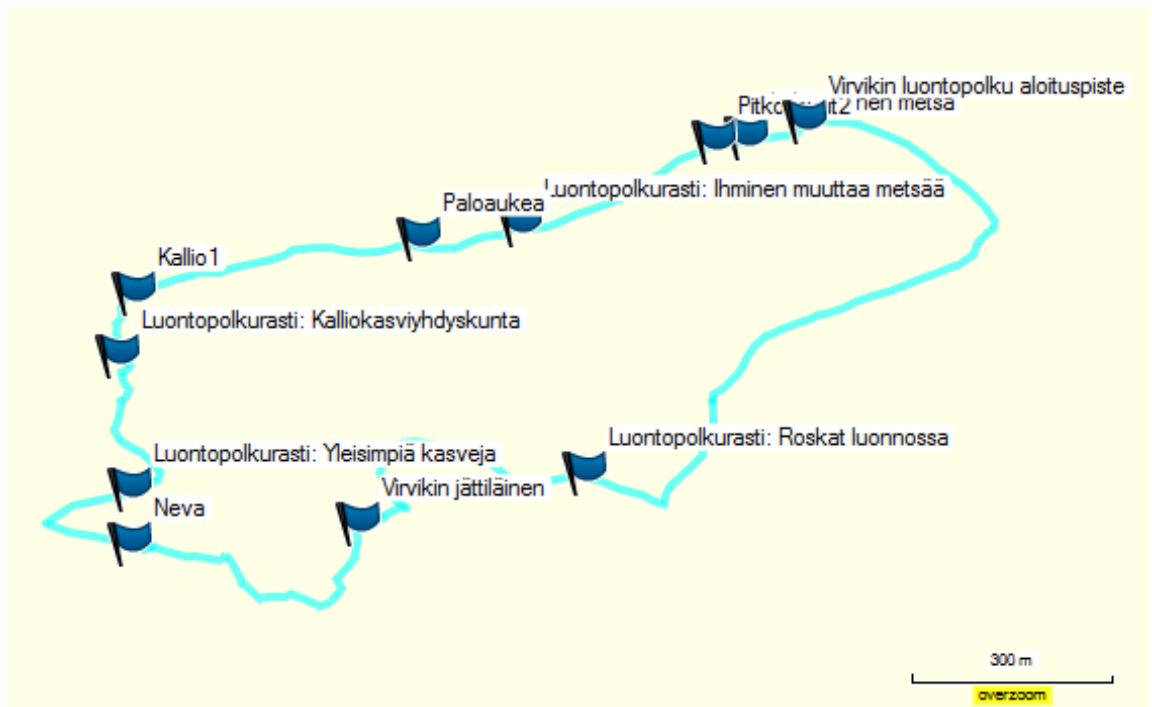
Virvikin luontopolku sijaitsee Porvoon kaupungin Virvikin ulkoilualueen Pernajanlahden puoleisella alueella, noin 15 kilometrin päässä Porvoon keskustasta, Epoossa. Luontopolun lähtöpiste on Virvik Golfin kartanoympäristön välittömästä läheisyydestä, jossa on nähtävyyksiksi luokiteltavia kulttuurihistoriallisia kartanorakennuksia. Luontopolku on parhaiten saavutettavissa omilla kulkuvälineillä. Noin yhden (1) kilometrin päässä aloituspisteestä on yleinen uimaranta sekä Porvoon kaupungin pienvenesatama, joten paikalle voi saapua myös omalla veneellä tai vaikka meloen.

2,5 kilometriä pitkä reitti kartoitettiin kävellen. GPS -laitteen avulla muodostetusta ja Garmin Basecampiin viedystä reittikäyrästä käy ilmi, että reitti on luontopolulle tyypillisesti rengasmainen ympyräreitti (kuvio 11). Luontopolku yhdistyy lopussa suurempaan hiekkatiehen, joka vie Virvik Golfin kartanoympäristön halki takaisin luontopolun aloituspisteelle.

Kuvio 11. Virvikin luontopolun reittikäyrä Garmin Basecampissa (Sanni Liimatta 2013)

Luontopolkujen varsia reunustavat kohteen luonnosta ja kulttuurihistoriasta kertovat tietotaulut (Metsähallitus 2007, 11), jotka Virvikin luontopolulla perustuvat kohteen erilaisiin luontotyyppeihin sekä ihmisen ja ajan vaikutuksiin luonnossa. Luontopolun varrelle merkittiin 11 reittipistettä (kuvio 12). Suurin osa merkityistä reittipisteistä oli luontopolkurastien tietotauluja.

Kuvio 12. Virvikin luontopolun merkityt reittipisteet Garmin Basecampissa (Sanni Liimatta 2013)

Virvikin luontopolku luokiteltiin reittinä vaativaksi, sillä se on raskas kulkea ja suhteellisen suurten korkeuserojen vuoksi se vaatii retkeilijältä hyvää kuntoa. Reitti kulkee vaihtelevassa maastossa ja se sisältää jyrkkiä nousuja kivikkoisessa ja epätasaisessa maastossa (kuvio 13), etenkin reitin loppupuolella. Polut ovat kapeita.

Kuvio 13. Virvikin luontopolun kivikkoa (Sanni Liimatta 2013)

Reitti on merkitty maastoon oransseilla maalitäplillä (kuvio 14). Merkinnot ovat hyvin huollettuja ja selkeitä, niitä on lyhyen välimatkan välein ja niitä on helppo seurata, vaikka polkua on jopa paikoin vaikea erottaa. Merkkitäplien lisäksi on puuviittoja oranssilla tekstillä suomeksi ja ruotsiksi, esim. ”luontopolku, naturstigen”.

Kuvio 14. Virvikin luontopolun viitoitus (Sanni Liimatta 2013)

Infotaulu luontopolun alussa tulisi uusia, sillä nykyinen on vanha ja rapistunut. Uuden infotaulun tulisi olla näkyvämpi, jotta matkailija erottaa selvästi, mistä polku alkaa. Polun loppuun, kohtaan jossa polku yhtyy suurempaan tiehen, joka johtaa takaisin kartanoympäristön alueelle, tulisi lisätä yksi viitta, joka osoittaa retkeilijälle oikean suunnan, mihin reitti jatkuu. Luonto reitin varrella on hyvin monimuotoinen, sillä lyhyehkön reitin varrella voi ihailla lehtomaista metsää, karua kalliota ja kosteaa nevan elämää (kuvio 15). Päälimmäisenä jäävät mieleen suuret siirtolohkareet ja kallioisuus. Tämän vuoksi reitin kantavana teemana voisi olla jääkausi.

Kuvio 15. Neva Virvikin luontopolun varrella (Sanni Liimatta 2013)

Luontopolku on kauttaaltaan hyvin huollettu ja merkitty. Se sopii jo sellaisenaan matkailukäyttöön, vaikkakin se on melko vaikeasti saavutettavissa omatoimiretkeilijän kannalta. Yhdistettäessä pitempikestoiseen ulkoiluun Virvikin ulkoilualueella tai saavutettaessa vesiteitse se on kuitenkin erittäin antoisa luontokohde. Myös kartanoympäristö lisää kohteen matkailullista vetovoimaa ja luontopolulla retkeilyn yhteyteen kannattaa-kin yhdistää kartanoympäristöön tutustumista.

5.2.3 Gammelbackan luontopolku

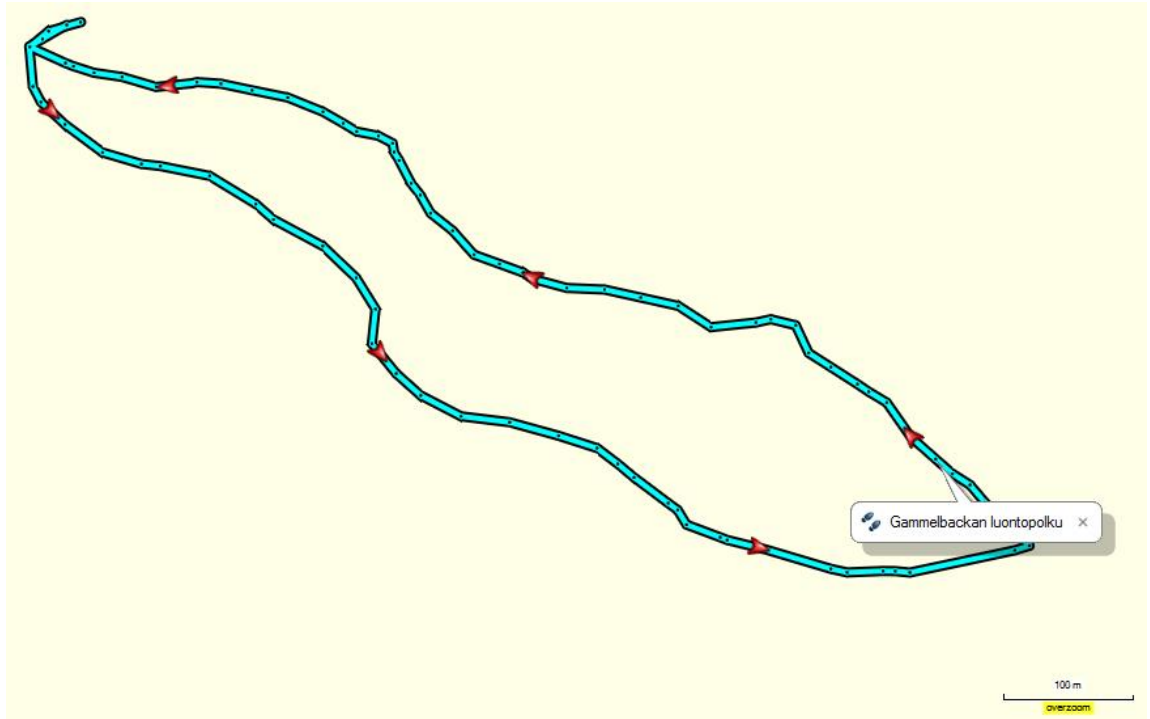
Gammelbackan luontopolku on saavutettavuudeltaan erinomainen, sillä matkaa aloituspisteelle kertyy keskustasta vain neljä (4) kilometriä. Sekä autoilijoille että kävelijöille ja pyöräilijöille on hyvät opasteet keskustasta ja myös julkiset kulkuyhteydet ovat erinomaiset. Aloituspaikka on Gammelbackan seurakuntakeskuksen takana. Seurakuntakeskuksen paikalla on ennen ollut kartano, sillä Gammelbacka on rakennettu historiallisen kartanon tiluksille. Nykyisin jäljellä on kaupungin kunnostama kartanopuisto ja lampi (kuvio 16), jonka laidalta luontopolku kulkee. Luontopolku on osa Gammelbackan ja Hamarin väliin jäävää metsäkaistaletta, josta valtaosa on osayleiskaavassa määritetty

virkistysalueeksi. Suurin osa metsäalueesta kuuluu lisäksi ympäristöministeriön hyväksymään kansalliseen kaupunkipuistoon.

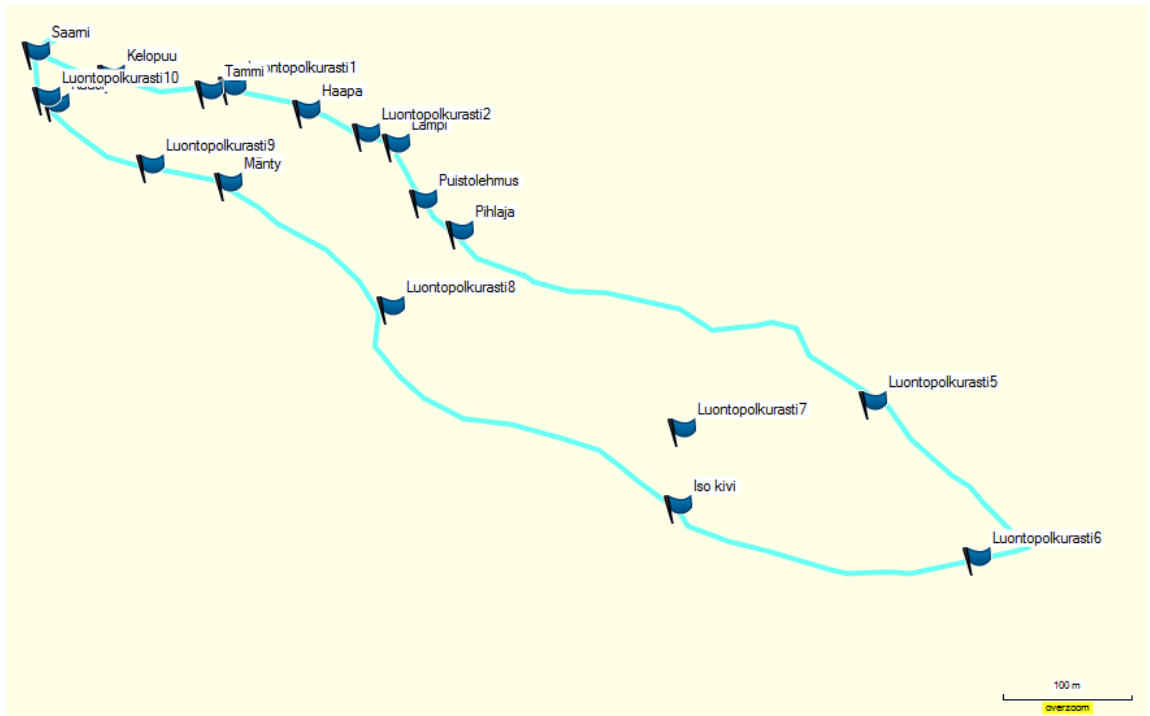
Kuvio 16. Kartanopuiston lampi Gammelbackan luontopolun varrella (Sanni Liimatta 2013)

Gammelbackan luontopolku oli kartoitetuista reiteistä huonokuntoisin. Merkinnot olivat todella puutteellisia ja suurin osa niistä oli rikottu tai sutattu niin, ettei merkintää erottanut merkkitolpasta. Reitti luokiteltiin helpoksi tasainen maaston sekä korkeuserojen että maanpinnan muotojen puolesta. Kartoitettaessa luontopolku kuljettiin läpi kävellen, mutta tasaisen pohjansa vuoksi se sopii yhtä hyvin pyöräiltäväksikin. Luontopolut ovat useimmiten lyhyehköjä ja tyypillisesti rengasmaisia reittejä (Laaksonen 2011, 12), mikä käy toteen myös Gammelbackan luontopolun kohdalla: GPS -laitteen avulla muodostetusta ja Garmin Basecampiin viedystä reittikäyrästä käy ilmi, että reitti on luontopolulle tyypillisesti lyhyt rengasmainen ympyräreitti (kuvio 17).

Kuvio 17. Gammelbackan luontopolun reittikäyrä Garmin Basecampissa (Sanni Liimatta 2013)

Lyhyen reitin varrelle mahtuu kuitenkin monta luontopolkurastia sekä luontopolun ohessa kulkevan puulajipolun merkintöjä. Tuhottujen reittimerkintöjen vuoksi reittipisteitä oli vaikea muodostaa ja nimetä. Reitin varrelle saatiin kuitenkin merkittyä kaikkiaan 18 reittipistettä (kuvio 18).

Kuvio 18. Gammelbackan luontopolun merkityt reittipisteet Garmin Basecampissa (Sanni Liimatta 2013)

Ympäröivällä virkistysalueella ja kartanopuistossa on runsaasti mahdollisuuksia myös muulle retkeilylle. Reitti on lyhyt, pituudeltaan vain yksi (1) kilometri, erittäin helppokulkuinen ja sen purupohja on miellyttävä kulkea säällä kuin säällä. Kulkua vaikeuttavat ainoastaan puutteelliset, ilkeivallan kohteeksi joutuneet merkinnät (kuvio 19).

Kuvio 19. Gammelbackan luontopolun merkinnät (Sanni Liimatta 2013)

Luontopolku osana ympäröivää virkistysaluetta sopii retkeily- ja virkistyskäyttöön, mutta yksinään luontopolkuna se ei sovellu matkailukäyttöön, sillä se on todella huonokuntoinen. Luontopolkua tulisi huoltaa kartanopuiston tavoin ja sen rastit liittävät kartanon historialliseen teemaan, opetuksellinen näkökulma säilyttäen. Tämä lisäisi myös matkailullista arvoa. Tuotteistamalla ja merkinnät ja rastit kunnostamalla siitä saisi erinomaisen luontokohteen; kulkuyhteydet ovat erinomaiset ja kulttuuriympäristö kiinnostava ja vetovoimainen. Suositeltavaksi teemaksi muodostui luonto ennen ja nyt: millainen metsä oli kartanon kukoistuksen aikaan ja miten se on muuttunut nykypäivään tultaessa?

5.2.4 Hasselholmenin luontopolku

Hasselholmenin luontopolku on osa Porvoon kaupungin Staffaksen ulkoilualueen Hasselholman aluetta. Kohteeseen on linnuntietä vain neljä (4) kilometriä Porvoon keskustasta, mutta tietä pitkin Sannäisten kautta matkaa kertyy noin 14 kilometriä. Koska kyseessä on lyhyt luontopolku (1,5 kilometriä), itse reitillä ei ole taukopaikoille tyypillistä palveluvarustusta. Hasselholman alueella, luontopolun aloituspisteellä on valvottu uimaranta, jossa on pukusuojat, WC, suihkut, saunat, grillikatos, lentopallo-, peli- ja leik-

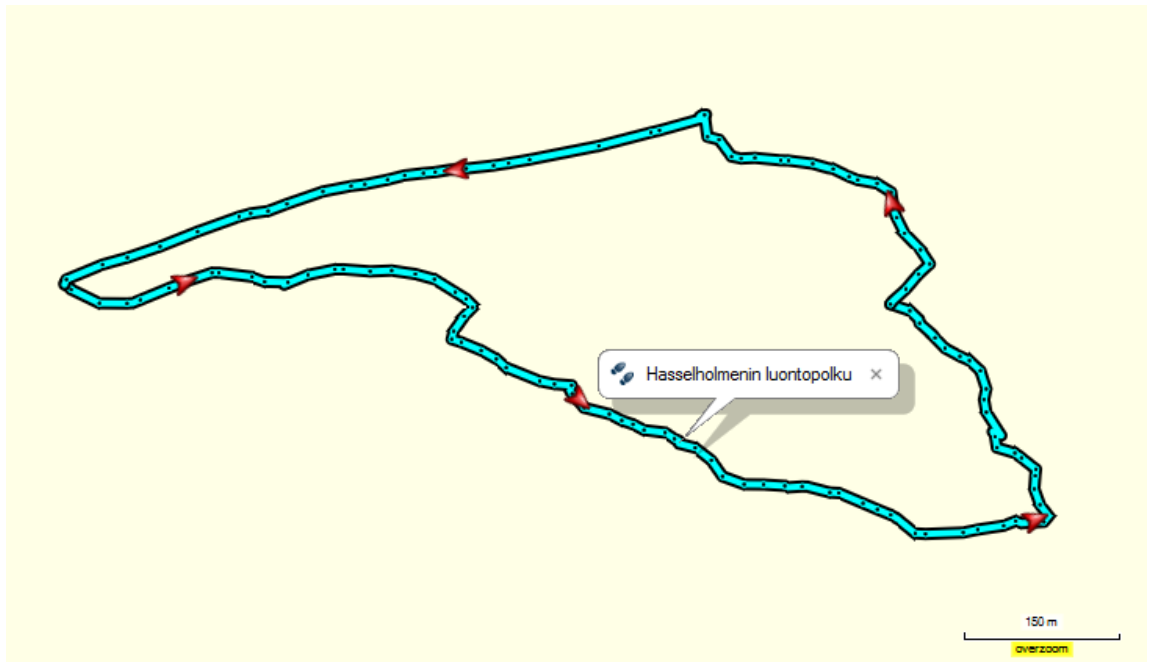
kikentät, kioski sekä soutuveneitä. Soutuveneet ovat käytössä kesäkaudella ja niillä voi soutaa järven toiselle puolelle Veckjärven alueelle, jossa Staffaksen ulkoilualue jatkuu.

Luontopolku sijaitsee luonnonsuojelualueella (kuvio 20), ja siellä tulee noudattaa rauhoitusmääräyksiä. Reitti on merkitty maastoon punertavilla maalitäplillä ja -nuolilla sekä vihreillä ”luontopolku” -viitoilla. Merkkejä on riittävästi ja niitä on helppo seurata. Luontopolun opetukselliseen puoleen tähdätyt opastaulut ovat suomen-, ruotsin- ja englanninkielellä, mutta niistä valtaosa on rikki (kuvio 20), joko sään tai ilkivallan vaikutuksesta.

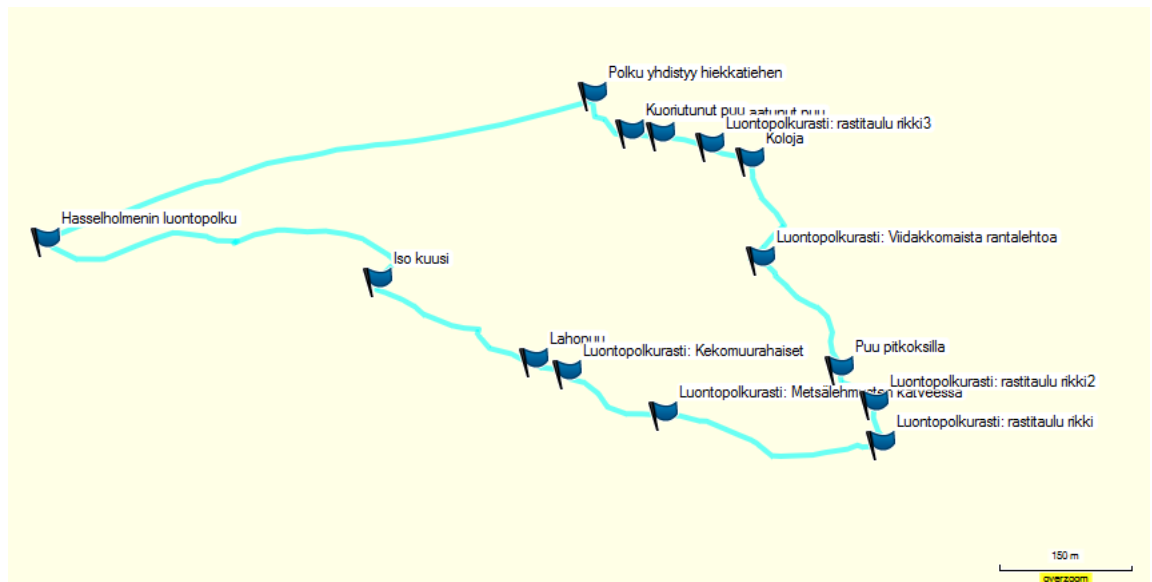
Kuvio 20. Hasselholmenin luontopolun infrastruktuuria (Sanni Liimatta 2013)

Reitti kartoitettiin kävellen ja se luokiteltiin helpoksi. Polulla on satunnaisia kaatuneita puita ja kiviä, ja se on paikoitellen rehevöitynyt ja jopa umpeen kasvanut, mikä vaikeuttaa kulkua. Maasto on kuitenkin korkeuserojen puolesta suhteellisen tasaista ja reitti on lyhyt. Luontopolku yhdistyy lopussa hiekkatiehen, joka johtaa takaisin aloituspisteelle, jolloin reitistä muodostuu ympyräreitti. GPS -laitteen avulla muodostetusta ja Garmin Basecampiin viedystä reittikäyrästä käy ilmi, että reitti on luontopolulle tyypillisesti lyhyt ja rengasmainen (kuvio 21).

Kuvio 21. Hasselholmenin luontopolun reittikäyrä Garmin Basecampissa (Sanni Liimatta 2013)

Reitin varrelle merkittiin kaikkiaan 14 reittipistettä (kuvio 22). Reittipisteistä suurin osa oli luontopolkurastien tietotauluja, joista valitettavan moni oli rikki. Opastaulujen siistimisellä ja raivaustoimenpiteillä Hasselholmenin luontopolusta saataisiin erinomainen luontokohde. Nyt se on hiukan rapistunut. Myös aloituspisteen infotaulu tulisi uusia ja siihen tulisi laittaa parempi kartta. Reitti on kuitenkin merkintöjensä vuoksi helppo kiertää, suositussuuntaan tai myös vastakkaiseen suuntaan. Kohteessa on ainutlaatuinen luonto upean järvimaiseman kupeessa. Luontopolku on myös hyvä päiväretkikohde pyöräiltäessä Porvoon keskustasta.

Kuvio 22. Hasselholmenin luontopolun merkityt reittipisteet Garmin Basecampissa (Sanni Liimatta 2013)

5.2.5 Porvoonomadi -reitti ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta” (sisältää Ekuddenin ja Sikosaaren luontopolut)

Porvoon kansallisen kaupunkipuiston alueella kulkevan nomadireitin yhteispituus 20,8 kilometriä, josta kävelyä on kuusi (6) kilometriä ja pyöräilyä 14,8 kilometriä. Kesto on rauhallisesti yhteen putkeen kuljettuna noin viisi (5) tuntia. Reitti alkaa Maarinrannasta (kuvio 23) ja kulkee Linnamäeltä Vanhan Porvoon läpi jokirantaa pitkin Sikosaareen luontopolulle.

Kuvio 23. Porvoonomadireitti ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta” Maarinrannassa (Sanni Liimatta 2013)

Maarinrannasta reitti jatkuu Aunelan huvila-alueen kautta Ruskiksen luonnonsuojelu-alueelle (kuvio 24), joka kuuluu Natura 2000 -alueeseen. Alue on rauhoitettu lintujen pesimäalueeksi, minkä vuoksi siellä kulku on rajoitettua vuosittain aikavälillä 1.4.–31.8. Rannan pitkospuita pitkin pääsee lintutornille, josta avautuu näkymä laajaan ruovikkoon.

Kuvio 24. Ruskiksen suojelualue Porvoonomadireitin ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta” varrella (Sanni Liimatta 2013)

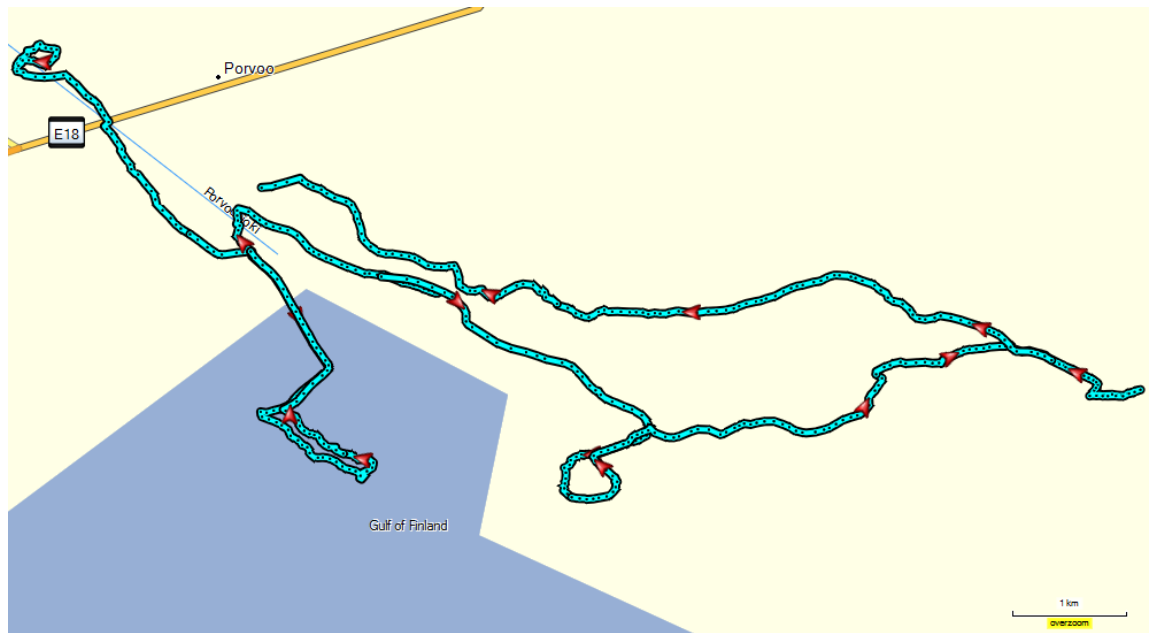
Ruskiksen Lintutornilta reitti jatkuu Porvoon sairaalan ohi Tarkkisiin, jossa sijaitsee Stensbölen luonnonsuojelualueeseen kuuluva Ekuddenin luontopolku (kuvio 25). Luontopolku sijaitsee kauniilla ja harvinaisella lehtojensuojelualueella: suomalaisilla lehtojensuojelualueilla esiintyy piirteitä, joita ei muualta löydy, sillä lehtokasvillisuus on pohjoisilla äärirajoillaan (Metsähallitus 2013d). Lehtokasvillisuuden muodostama metsä eroaa merkittävästi Porvoon alueen muista metsistä.

Kuvio 25. Ekuddenin luontopolku (Sanni Liimatta 2013)

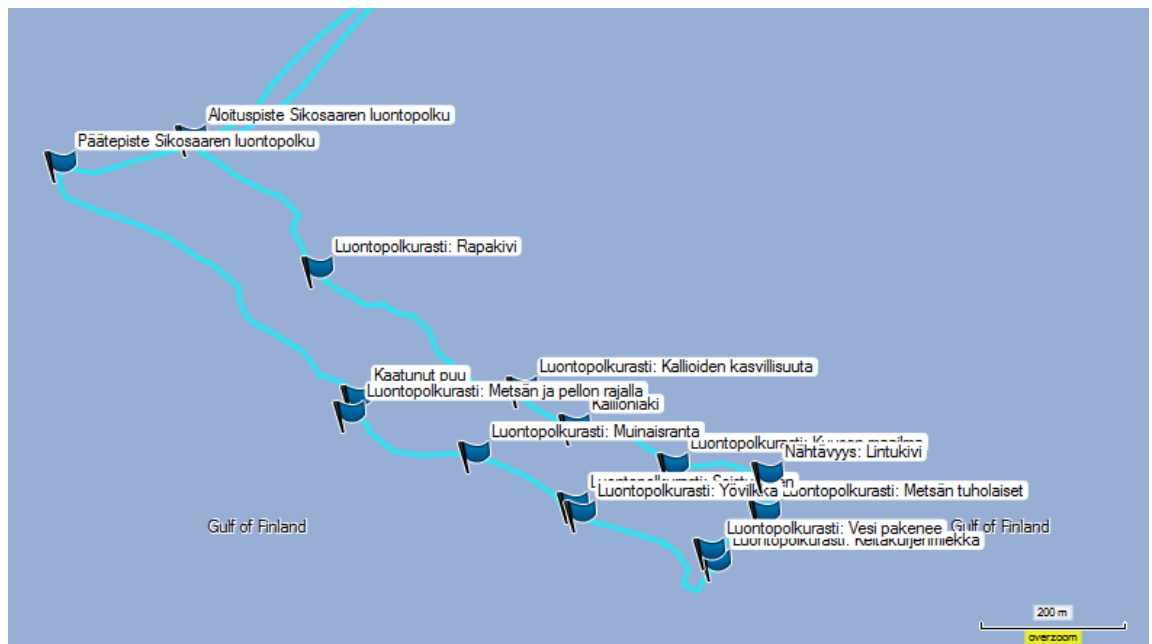
Ekuddenista matka jatkuu Humlan majalle Virvikin ulkoilualueen hiekkateitä pitkin. Humlan majalta poiketaan Stormossenin keidassuolle, joka kuuluu valtakunnalliseen soidensuojelualueeseen. Suolta reitti palaa Virvikin ulkoilumaastojen kautta takaisin kaupunkiin Joonanmäen huvila-alueelle, jossa voi vielä ennen reitin loppumista ihailla omakotitaloina olevia huviloita ja historiallisia rakennuksia kaupunkiympäristössä. Reitti kulkee siis laajalla alueella ja sen varrelle mahtuu paljon Porvoolle tyypillisiä maisema- ja luontotyyppejä: on harjumaismaa, merenrantaluontoa, lehto- ja kangasmetsää ja suota sekä historiallisia huvila-alueita.

Reitti kartoitettiin nomadireitin mukaisesti pyöräillen ja kävellen. Linnamäellä, luontopoluilla ja suolla kulku tapahtui kävellen ja välimatkat taitettiin pyöräillen. GPS -laitteen avulla muodostetusta ja Garmin Basecampiin viedystä reittikäyrästä käy ilmi, että reitti on janareitti eli sen aloitus- ja lopetuspisteillä on eri koordinaatit (kuvio 26).

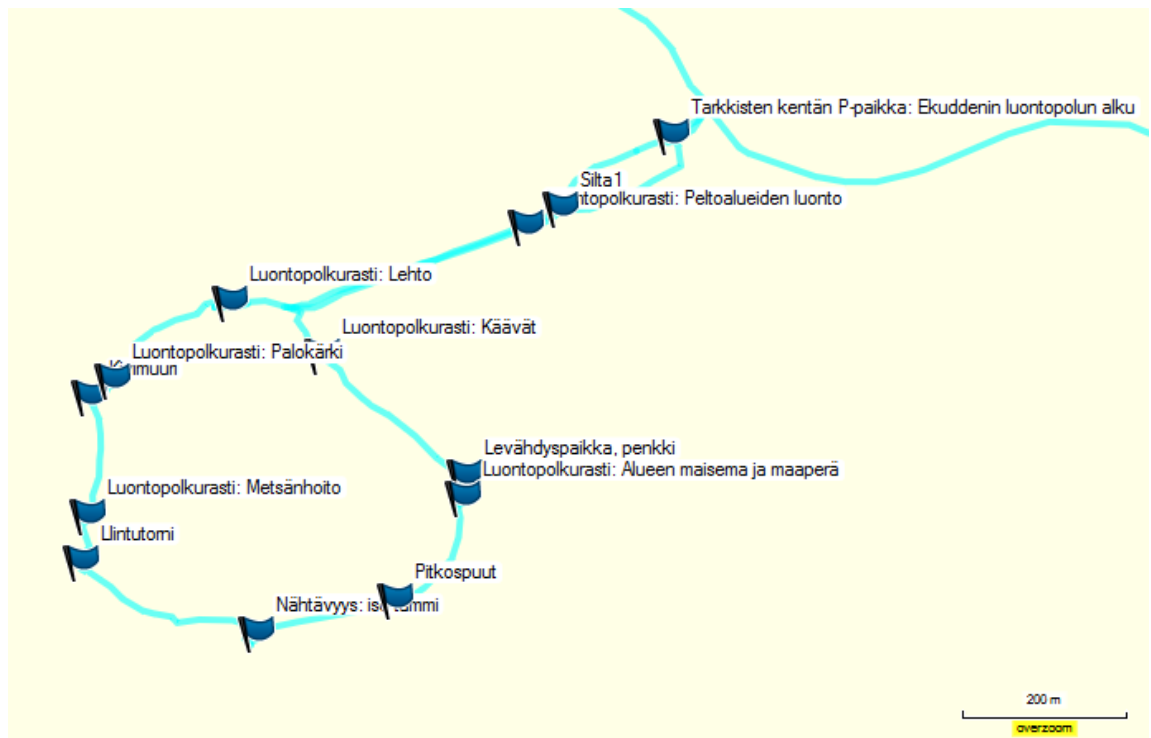
Kuvio 26. Porvoonomaireitin ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta” reittikäyrä Garmin Basecampissa (Sanni Liimatta 2013)

Reitin yhteydessä kartoitettiin myös siihen kuuluvat Ekuddenin ja Sikosaaren luontopolut. Sikosaaren luontopolku on tyypillinen lyhyt, rengasmainen ympyräreitti (kuvio 27). Sen varrelle merkityt reittipisteet muodostuivat lähes poikkeuksetta luontopolkurasteista. Luontopolkurastien tietotaulut olivat hyväkuntoisia ja informatiivisia.

Kuvio 27. Sikosaaren luontopolun reittikäyrä reittipisteineen Garmin Basecampissa (Sanni Liimatta 2013)

Ekuddenin luontopolusta muodostuu myös rengasmainen ympyräreitti, jonka alussa on niityn halki kulkeva suora polku (kuvio 28). Merkityt reittipisteet olivat valtaosin luontopolkurasteja. Reitillä oli myös levähdyspaikka sekä lintutorni, jotka niin ikään merkittiin reittipisteiksi.

Kuvio 28. Ekuddenin luontopolun reittikäyrä reittipisteineen Garmin Basecampissa (Sanni Liimatta 2013)

Porvoonomadireitti ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta” on urheilullinen kokonaisuus ja vaatii hyvää kuntoa, mutta sen suorittamista voidaan helpottaa jakamalla reitti osiin, pitämällä taukoja osien välissä ja etenemällä rauhalliseen tahtiin. Kokonaisuutena reitti luokiteltiin keskivaativaksi, mutta se sisältää osuuksia helpoista vaativiin: Alun Linnamäen osuus on haastava. Reitti kulkee Maarin kosteikosta korkealle Linnamäen kukkulalle, välillä juurikkoista polkua ja välillä portaita ja pieniä siltoja pitkin. Mäeltä alas tullessa polku on irtohiekkaa, joka tekee alaspäin kävelemisestä haastavaa. Sikosaaren luontopolku on keskihaastava. Polku on pääosin helppokulkuinen, mutta paikoin juurikkoinen ja loppupuolella kalliopohjainen ja kivikkoinen. Korkeuseroja on jonkin verran, mutta nousujen kohdalla pohja on pääosin tasaista ja hyväkuntoista. Ekuddenin luontopolku on helppo reitti. Reitti on tasainen niin pohjan kuin korkeuserojenkin puolesta. Pitkospuuta on rakennettu runsaasti ja ne helpottavat kulkua koste-

assa maastossa. Humlan majalta Stormossenin suolle johtava osuus on puolestaan haastava. Etenkin kostealla säällä erittäin vaikeakulkuinen polku on vaihtelevan kapea ja mutainen sekä paikoitellen umpeen kasvanut. Reitin pyöräilyosuudet ovat helppoja ja kulkevat hyväkuntoisilla teillä, joten nousutkin ovat vaivattomia.

Reitille osuvat luontopolut ja Virvikin ulkoilualueella kulkevat osuudet on merkattu maastoon kukin omalla tavallaan: Sikosaaren luontopolku on merkattu maastoon oransseilla väritäplillä ja puuviitoilla. Ekuddenin luontopolun merkkauksessa on käytetty valkopäisiä puutolppia ja -viittoja. Virvikin ulkoilualueella reittejä on merkattu puuviitoilla joista ilmenee myös jäljellä oleva kilometrimäärä kohteeseen (esim. ”Holken 4km”). Myös ulkoilualueen karttoja on tien varrella paikoitellen. Reittiä ei kokonaisuutena ole merkattu maastoon, koska se on nomadireitti. Porvoonomadin kautta, joko internetistä tulostamalla tai älypuhelimien lataamalla, saatavat kartta ja reittiohjeet ovat välttämättömät, jotta reittikokonaisuuden voi kulkea läpi.

1300-luvulla perustettu Porvoo tunnetaan ennen kaikkea pittoreskista Vanhasta kaupungistaan, mutta tämä reitti kertoo koko Porvoon tarinan tiivistettynä: reitille mahtuu kaupungin ja luonnon synty aina varhaisen historian kautta nykypäivään. Reitti on loistava retkikohde sellaiselle omatoimimatkailijalle, joka haluaa yhdistää kaupunkilomaan aktiviteetteja ja kokea Porvoossa muutakin kuin Vanhan kaupungin. Reitille on onnistuttu keräämään yhteen arvokkaat ja monipuoliset luontokohteet, jotka näyttävät Porvoon luonnon kaikki ulottuvuudet. Luontokohteille kontrastia antavat reitin varrella olevat historialliset maamerkit kansallisen kaupunkipuiston alueelta.

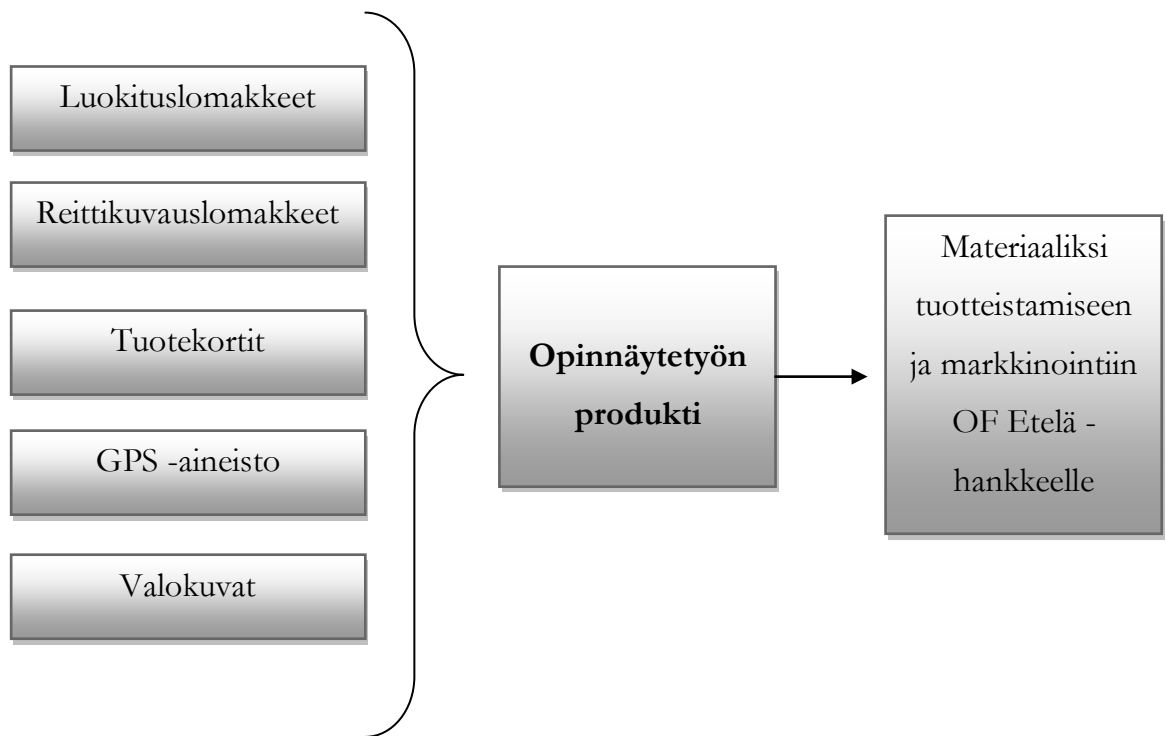
5.3 Dokumentointi: tuotekortit

Viimeisessä vaiheessa, ajallisesti elokuun 2013 aikana, kerätyistä tiedoista ja jo luoduista dokumenteista tehtiin reiteille tuotekortit (liitteet 18, 19, 20, 21 ja 22). OF Etelä-hankkeella oli tuotekorttia varten valmis pohja, johon tiedot siirrettiin reittiluokituslomakkeesta ja luokittelukaavakkeesta. Tuotekortissa tietoa pyrittiin muuttamaan ja tiivistämään houkuttelevaan markkinoinnissa käytettävään muotoon.

Tuotekortin otsikoksi tuli reitille annettu selkeä nimi ja reitin pituus, jonka jälkeen reitikuvauslomakkeen tietojen perusteella kirjattiin lyhyt ingressi, joka kertoo tiivistetysti

parhaimmat asiat reitistä. Reitin vaativuus, soveltuvuus, kesto ja reittimerkinnät kirjattiin selkeästi, ja esille nostettiin reitistä kolme (3) tärkeintä ja reittiä parhaiten kuvaavinta faktaa. Reittiselosteen alle kirjattiin reitin kulku. Hyvä tietää -kohdan alle nostettiin tietoa reitin kulkuolosuhteista sekä muun muassa ruokailumahdollisuuksista taukopaikoilla ja palvelukohteissa. Vaativuus kuvailtiin lyhyesti sanallisesti ja reitin saavutettavuuden suhteen eriteltiin, miten reitille pääsee autolla sekä julkisilla kulkuneuvoilla. Lisäksi annettiin vinkkejä muuhun retkeilyyn alueella. Lopuksi listattiin vielä kartat ja oppaat, joita voi käyttää reitillä ja mistä niitä saa, reittiin liittyvät linkit internetsivuille sekä reitin välittömällä vaikutusalueella olevat palvelut.

Tehdyt tuotekortit ovat vasta pohja sille, mikä päättyy lopulliseen markkinointiin. Tämän opinnäytetyön produkti, luokittelukaavakkeet, reittikuvauslomakkeet ja niistä kootut tuotekortit sekä GPS -aineistot ja valokuvat, toimitettiin hankkeelle, joka tulee hyödyntämään aineistoa tuotteistamisessa ja markkinoinnin suunnittelussa (kuvio 29). GPS -aineisto toimitettiin sähköisen tiedostonjako-ohjelman Dropboxin kautta, jolloin hanke pystyy avaamaan Porvoosta kerätyn datan omassa Garmin Basecampissaan ja pääsee näin käsiksi koko dataan. Kuhunkin tuotekorttiin tullaan lisäämään muun muassa kuvia reitiltä sekä reittikartta, jossa on merkittynä aloitus- ja lopetuskohteet, reitin välittömässä läheisyydessä olevat palvelut sekä reitin infra- ja palvelurakenne. Ulkoasu tulee olemaan hankkeen markkinoinnin mukainen. Lopullisen tuotekortin ulkonäöstä ja tuottamisesta markkinointimateriaaliksi vastaa siis OF -hanke, mutta kunkin tuotekortin sisällöstä vastaa kyseisen reitin reittikartoittaja.

Kuvio 29. Toiminnallisen opinnäytetyön produkti ja sen käyttötarkoitus (Sanni Liimata 2013)

6 Johtopäätökset

Tämän opinnäytetyön prosessi oli ennalta määritelty, sillä se toteutettiin OF Etelä -hankkeen ohjeistuksen mukaan. Hankkeella oli reittien kartoittamista varten valmiit materiaalityypit sekä asetettu aikaraja 31.8.2013, johon mennessä kaikki tuotettu materiaali, tässä tapauksessa tämän opinnäytetyön produkti, tuli toimittaa hankkeelle. On myös huomioitava, että hankkeen toiminta-alueen aktiviteettireitistöjen kartoittamiseen osallistui useita henkilöitä kunkin henkilön keskittyessä tiettyyn rajattuun alueeseen. Täten tämän opinnäytetyön prosessissa ja sen myötä syntyneissä tuotoksissa ei voitu poiketa hankkeen ohjeistuksesta, koska kaikkien eri aktiviteettireitistöjen kartoittajien keräämät tiedot olivat oltava verrattavissa toisiinsa. Esimerkiksi reittien kartoituksessa käytettäviä lomakkeita ei voitu suunnitella itse, vaan oli käytettävä samaa pohjaa, mitä muutkin reittikartoittajat käyttivät.

Produktia varten suoritettavan tiedonkeruun menetelmäksi valikoitui havainnointi, sillä OF Etelä -hankkeella oli havainnointia varten valmiit materiaalityypit. Havainnointi suoritettiin luonnollisessa ympäristössä ja se oli luonteeltaan systemaattista, sillä kunkin reitin tapauksessa reitin luokittelu ja kirjallinen kuvaus perustuivat samoihin tekijöihin ja ennalta määritettyihin lomakkeisiin (luokituslomake ja reittikuvauslomake). Luokituslomakkeen avulla havainnot saatiin kirjattua heti ylös, mikä mahdollisti sen, että havainnointi oli luotettavaa. Tämä mahdollisti myös sen, että reittien luokitus ja arviointi suoritettiin yhteneväisen linjan mukaan. Reittikuvauslomakkeen ansiosta ympäristön havainnoinnissa kiinnitettiin jokaisen reitin kohdalla huomiota samoihin tekijöihin, minkä pohjalta pystyttiin reittiä kartoitettaessa tekemään kattavat muistiinpanot kohteesta.

Tämä opinnäytetyö toiminnallisena prosessina oli työn määrän puolesta vaativa. Esikartoitukseen ja varsinaisten kartoitettavien reittien valitsemiseen kului paljon aikaa, sillä Porvoon kaupungin edustajan visiot kartoitettavista reiteistä olivat ristiriidassa hankkeen linjan kanssa, joka painotti enemmän matkailullisia reittejä esimerkiksi kuntoratojen sijaan. Näin ollen esikartoitus jouduttiin tekemään kahteen kertaan. Kaiken kaikkiaan aikaa vievin vaihe oli reittien kartoittaminen ja tallennus eli reittien kartoittaminen GPS -laitteen kanssa, datan siirtäminen Garmin Basecampiin sekä tiedon saattaminen

kirjalliseen muotoon. Ennen kunkin kartoituksen aloittamista tuli lisäksi valmistautua reitin kartoittamiseen: GPS -laite, kamera ja muu tarvittava välineistö tuli valmistella sekä saavuttaa reitin aloituspiste. Itse reitillä aikaa vei ennen kaikkea reitin kulkeminen läpi GPS -paikantimen kanssa, mutta myös reittipisteiden merkitseminen, valokuvaus sekä muistiinpanot ja niiden avulla suoritettava havainnointi. Nopein reitti kartoittaa oli Hasselholmenin luontopolku, jonka läpi kulkemiseen aloituspisteeltä lopetuspisteelle kului noin yksi (1) tunti, ja aikaa vievin Porvoonomadireitti, jonka läpi kulkemiseen kului noin viisi (5) tuntia.

Tiedonkirjausvaiheessa GPS -paikantimen piirtämä data siirrettiin Garmin Basecampiin, jossa sitä myös käsiteltiin ja siistittiin. Myös valokuvat siirrettiin tietokoneelle ja niitä käsiteltiin tarvittavien kuvanmuokkaustoimintojen verran. Lisäksi valittiin parhaat ja reitin kannalta oleelliset kuvat, jotka toimitettiin eteenpäin hankkeelle. Näitä kuvia kertyi kaikkien reittien kohdalta yhteensä noin 150 kappaletta. Reittiä kartoitettaessa tehdyt muistiinpanot siirrettiin sähköiseen muotoon luokituslomakkeeseen ja reitistä täytettiin reittikuvauslomake. Lopulta kaikki tiedot tiivistettiin reitin tuotekorttiin. Viimeisenä kaikki materiaali toimitettiin hankkeelle. Edellä mainitut vaiheet toistettiin kaikkien reittien kohdalla eli yhteensä viisi kertaa. Voidaan laskea, että yhteen reittiin, sen kartoitukseen GPS -laitteen kanssa, datan siirtämiseen ja käsittelyyn Garmin Basecampissa, valokuvien sekä luokituslomakkeeseen, reittikuvauslomakkeeseen ja tuotekorttiin, kului keskimäärin aikaa noin kaksi työpäivää (16 tuntia).

Kartoituksien perusteella vetovoimaisin kohde oli Virvikin ulkoilualue. Alueen useasta vaihtoehtoisesta reitistä muodostuva reittikokonaisuus on matkailullisesti arvokas: Kohteen luonto on monipuolinen ja vetovoimatekijä yksinään. Reittejä on helppoista haastaviin, joista matkailija voi valita itselleen sopivimman. Lisäksi alueella on retkeilyalueelle tyypillistä palveluvarustusta, kuten taukopaikoista Humlan maja ja Holkenin laavu. Alue on hyvin merkitty ja viitoitettu, jonka ansiosta siellä eteneminen on vaivatonta ja omatoimiretkelijän kannalta turvallista. Saavutettavuus on hyvä ja infrastruktuuri pääosin hyväkuntoista. Alue tarjoaa retkeilyelämyksen jo lyhyellä reitillä.

Kartoituksien perusteella kaikki kartoitetut reitit sopivat matkailukäyttöön, lukuun ottamatta Gammelbackan luontopolkua, joka kaipasi kaikista kohteista eniten huollon

päivitystä. Aluetta tuntemattoman omatoimiretkelijän on mahdotonta kulkea luontopolkua läpi, sillä kaikki reittiä viitoittavat merkinnot ovat joutuneet ilkeiden kohteeksi. Luontopoluista matkailullisesti vaikuttavimmat olivat Ekudden ja Virvik. Ekudden erottui joukosta luonnon vetovoiman puolesta, sillä alue on harvinainen lehtojensuojelukohde, jollaista vastaavaa on vaikea löytää Suomen tai koko maailman metsistä: kuten jo aiemmin mainittu, suomalaisilla lehtojensuojelualueilla esiintyy piirteitä, joita ei muualta löydy, sillä lehtokasvillisuus on pohjoisilla äärirajoillaan (Metsähallitus 2013d). Virvikin luontopolku oli puolestaan luontopoluista parhaimmassa kunnossa ja hyvin huollettu. Lisäksi luontopolun haastavuus ja kivikkoinen reittiprofiili sekä sijainti kartanoympäristössä nostivat sen matkailullista vetovoimaa. Virvikin suhteen saavutettavuus oli heikompi, mutta kohteen vetovoima kompensoi saavutettavuutta.

Myös Sikosaari on saavutettavuutensa kannalta otollinen kohde omatoimiretkelijälle ja se sopii hyvin esimerkiksi lyhyeksi päiväretkikohteeksi, sillä etäisyys Porvoon keskustasta on lyhyt. Hasselholmenin luontopolku ei ole luontonsa puolesta niin houkutteleva, että se yksinään houkuttelisi omatoimiretkelijää tutustumaan luontopolkuun. Kohteen sijainti yleisen uimarannan ja sen palveluiden läheisyydessä lisää kuitenkin jossain määrin luontopolun vetovoimaa.

Porvoonomareitti ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta” erottui muista kartoitetuista reiteistä sillä, että se on jo tuotteistettu matkailukäyttöön Citynomadi - palvelun kautta. Reitti yhdistää tärkeitä luontokohteita sekä kulttuuriympäristön ja esittelee matkailijalle Porvoon kansallisen kaupunkipuiston monia ulottuvuuksia. Tässä opinnäytetyössä kyseisen reitin kohdalla tärkeintä olikin sen vaatavuusluokittelu.

Kaikista Porvoon aktiviteettireiteistä yhteenvedon voidaan tulkita, että Porvoon alueella on runsaasti reitteihin liittyvää tarjontaa. Matkailun näkökulmasta voidaan ajatella, että eniten alueen aktiviteettireiteistä hyötyy omatoiminen kaupunkilomailija, joka haluaa liittää kaupunkilomaansa satunnaisia aktiviteetteja tai päiväretkiä. Kuten Outdoors Finlandin (2013b) valtakunnallisen selvityksen mukaan, myös Porvoossa aktiviteettireittien tärkeäksi käyttäjäryhmäksi voidaan nimetä paikalliset. Esimerkiksi ulkoilualueet palvelevat paikallisten virkistyskäytössä ja kuten Riikonen (2011a) esittää, niiden avulla voidaan myös ajatella pyrittävän ohjaamaan ulkoilupainetta pois herkimmiltä alueilta,

kuten luonnonsuojelualueilta, joita Porvoossa on runsaasti. Luontopolkuja, joilla Metsähallituksen (2007) mukaan on aina opetuksellinen lähtökohta, voidaan puolestaan käyttää paikalliseen ympäristökasvatukseen ja -valistukseen ja hyödyntää aiemmin mainittujen tärkeiden käyttäjäryhmien, koulujen ja päiväkotien käytössä. Näiden tekijöiden ansiosta voidaankin todeta, että Porvoon alueen aktiviteettireiteillä on paitsi virkistysellinen myös kestävän kehityksen mukainen tarkoitus.

Tässä opinnäytetyössä on tehty laaja esiselvitys Porvoon aktiviteettireitistöjen tarjonnasta, mutta tarjonnasta on kartoitettu vasta pieni osa. Tätä opinnäytetyötä voidaankin jatkossa hyödyntää esiselvityksenä Porvoon aktiviteettireitistöjen suhteen. Tulevissa mahdollisissa kartoituksissa alueella voidaan siirtyä suoraan itse kartoitusvaiheeseen, ilman että esikartoitusta tarvitsee tehdä. Porvoo on kaupunkina vetovoimainen matkailukohde, mutta sen luonnon vetovoimakohteita hyödynnetään melko vähän. Tässä työssä tehtyjen kartoitusten ja annettujen kehitysehdotusten myötä Porvoon alueen aktiviteettireittejä voidaankin valjastaa tehokkaammin matkailukäyttöön. Tämän opinnäytetyön myötä syntynyttä produktimateriaalia voidaan käyttää tuotteistamisessa ja markkinoinnin suunnittelussa, ja kerätyn tiedon avulla voidaan nostaa Porvoon alueen reittien tasoa, joten opinnäytetyön tavoitteiden voidaan katsoa täyttyneen.

Lähteet

Ahola, J. 2012. Osoite kateissa. Retki, 14, 3, s. 15–19.

Ceballos-Lascuráin, H. 1996. Tourism, Ecotourism and Protected Areas. IUCN. Gland, Sveitsi.

Citynomadi Oy 2013. Aloita. Luettavissa: <https://citynomadi.com/fi/get-started-fi>.
Luettu: 29.9.2013.

Dowling, R. 2001. Environmental tourism. Teoksessa Douglas, N., Douglas, N. & Derrett, R. (toim.). Special interest tourism, s. 282–306. John Wiley & Sons Australia, Ltd. Milton, Australia.

Frost, W. & Hall, C.M. 2009. Tourism and National Parks. Routledge. New York, USA.

Hemmi, J. 2005. Matkailu, ympäristö, luonto osa 1. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Hemmi, J. 2005. Matkailu, ympäristö, luonto osa 2. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.

Killion, L. 2001. Rural tourism. Teoksessa Douglas, N., Douglas, N. & Derrett, R. (toim.). Special interest tourism, s. 165–187. John Wiley & Sons Australia, Ltd. Milton, Australia.

Laaksonen, J. 2011. Retkeilijän kansallispuistot. Otava. Helsinki.

Lahden ammattikorkeakoulu 2013. Esittely. Luettavissa:
<http://www.lamk.fi/ofetela/esittely/Sivut/default.aspx>. Luettu: 23.9.2013.

Lehtonen, J. 2011. Kestävä matkailu. Matkailusilmä. MEKin asiakaslehti, 2, s. 15.

MEK 2013. Suomen kesäaktiviteetit ovat luontoa parhaimmillaan. Luettavissa:
<http://www.mek.fi/tuoteteemat-ja-tyokalut/tuoteteemat/kesaaktiviteetit-outdoors-finland/>. Luettu: 23.9.2013.

Metsähallitus 2007. Suomen retkeilyopas. Edita Prima Oy. Helsinki.

Metsähallitus 2013. Reittien vaativuusluokittelu. Luettavissa:
<http://www.luontoon.fi/RetkeilynABC/retkensuunnittelu/reittienvaativuusluokittelu/Sivut/Default.aspx>. Luettu: 23.9.2013.

Metsähallitus 2013a. Kansallispuistot ovat luontoaarteitamme. Luettavissa:
<http://www.metsa.fi/SIVUSTOT/METSA/FI/LUONNONSUOJELU/SUOJELUALUEET/KANSALLISPUISTOT/Sivut/Kansallispuistotovatluontoaarteitamme.aspx>.
Luettu: 22.5.2013.

Metsähallitus 2013b. Luonnonpuistoissa tutkitaan luontoa. Luettavissa:
<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Luonnonsuojelu/Suojelualueet/Luonnonpuistot/Sivut/Luonnonpuistoissatutkitaanluontoa.aspx>. Luettu: 22.5.2013.

Metsähallitus 2013c. Soidensuojelualueet säilyttävät ainutlaatuista suoluontoa. Luettavissa:
<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/luonnonsuojelu/suojelualueet/Soidensuojelualueet/Sivut/Soidensuojelualueetsailyttavatainutlaatuistasuoluontoa.aspx>. Luettu: 19.9.2013.

Metsähallitus 2013d. Lehtojensuojelualueet ovat rehevän metsän saarekkeita. Luettavissa:
<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Luonnonsuojelu/Suojelualueet/Lehtojensuojelualueet/Sivut/Lehtojensuojelualueetovatrehevanmetsansaarekkeita.aspx>. Luettu: 19.9.2013.

Metsähallitus 2013e. Vanhojen metsien suojelualueita perustetaan lisää. Luettavissa:
<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Luonnonsuojelu/Suojelualueet/Vanhojenmetsiensuojelualueet/Sivut/Vanhojenmetsiensuojelualueitaperustetaanlisaa.aspx>. Luettu: 19.9.2013.

Metsähallitus 2013f. Hylkeidensuojelualueet ylläpitävät hyljekantoja. Luettavissa:
<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Luonnonsuojelu/Suojelualueet/Hylkeidensuojelualueet/Sivut/Hylkeidensuojelualueetyllapitavathyljekantoja.aspx>. Luettu: 19.9.2013.

Metsähallitus 2013g. Natura 2000 -alueilla suojellaan luontotyyppejä ja lajeja. Luettavissa:
<http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Luonnonsuojelu/Suojelualueet/Natura2000alueet/Sivut/Natura2000alueillasuojellaanluontotyyppejajalajeja.aspx>. Luettu: 19.9.2013.

Newsome, D., Moore, S.A. & Dowling, R.K. 2002. Natural Area Tourism. Ecology, Impacts and Management. Channel View Publications. Clevedon, England.

Norton, A. 1996. Experiencing nature: the reproduction of environmental discourse through safari tourism in East Africa. *Geoforum*, 27, 3, s. 355-373.

Outdoors Finland Etelä 2013a. Vaellus-, pyöräily- ja melontareittien suunnittelu ja toteutus matkailun näkökulmasta. Luettavissa:
<http://www.lamk.fi/ofetela/tapahtumat/Documents/Pirjo%2023042013.pptx>. Luettu: 4.6.2013.

Outdoors Finland Etelä 2013b. Millainen on pyöräilevä, vaeltava ja melova asiakkaamme? Luettavissa:
<http://www.lamk.fi/ofetela/tapahtumat/Documents/Millainen%20on%20vaeltava%20%20melova%20ja%20py%C3%B6r%C3%A4ilev%C3%A4%20asiakkaamme.pptx>. Luettu: 1.10.2013.

Porvoo 2013a. Linnamäkien ja Maarin alue. Luettavissa:

http://www.porvoo.fi/fi/palvelut/ymparisto_ja_luonto/puistot_viheralueet_metsat/porvoon_kansallinen_kaupunkipuisto/linnamakien_ja_maarin_alue. Luettu: 29.8.2013.

Porvoo 2013b. Porvoon Linnamäet. Luettavissa:

http://www.porvoo.fi/fi/palvelut/ymparisto_ja_luonto/puistot_viheralueet_metsat/porvoon_kansallinen_kaupunkipuisto/linnamakien_ja_maarin_alue/linnamaet. Luettu: 29.8.2013.

Porvoo 2013c. Luonnonsuojelualueet. Luettavissa:

http://www.porvoo.fi/fi/palvelut/ymparisto_ja_luonto/luonnonsuojelu/luonnonsuojelualueet. Luettu: 1.7.2013.

Porvoo 2013d. Natura 2000 -alueet. Luettavissa:

http://www.porvoo.fi/fi/palvelut/ymparisto_ja_luonto/luonnonsuojelu/natura_2000_alueet. Luettu: 1.7.2013.

Porvoo 2013e. Luontopolut. Luettavissa:

http://www.porvoo.fi/fi/palvelut/liikunta_ja_ulkoilu/ulkoilu_ja_luonnon_virkistyskaupungin_kaupunkipuisto/luontopolut_ja_ulkoilualueet/luontopolut. Luettu: 1.7.2013.

Porvoo 2013f. Porvoon kaupungin ulkoilualueet. Luettavissa:

http://www.porvoo.fi/fi/palvelut/liikunta_ja_ulkoilu/ulkoilu_ja_luonnon_virkistyskaupungin_kaupunkipuisto/luontopolut_ja_ulkoilualueet/ulkoilualueet. Luettu: 1.7.2013.

Porvoo 2013g. Porvoon kansallisen kaupunkipuiston perustaminen. Luettavissa:

http://www.porvoo.fi/fi/palvelut/ymparisto_ja_luonto/puistot_viheralueet_metsat/porvoon_kansallinen_kaupunkipuisto/porvoon_kansallisen_kaupunkipuiston_perustaminen. Luettu: 1.7.2013.

- Rautiainen, A. 2013. Ulkoilureittien vaativuusluokitus. Luettavissa: http://www.lamk.fi/ofetela/tapahtumat/Documents/Reittiluokitus_OF_2013.ppt.
Luettu: 1.10.2013.
- Riikonen, T. 2011a. Virkistysalueyhdistykset – ulkoilun suuri tuntematon? Retki, 13, 4, s. 72–75.
- Riikonen, T. 2011b. Uuden reitin jäljillä. Retki, 13, 5, s.14–20.
- Räsänen, P. & Saari, H. 2011. Outdoors Finland. Vaellusreittien suunnitteluopas. Luettavissa: <http://www.lamk.fi/ofetela/materiaalit/Documents/Vaellusreittien%20suunnitteluopas.pdf>. Luettu: 16.10.2013.
- Saarinen, J. 2002. Erämaan muuttuvat merkitykset: pohjoisen luonnon traditionaalinen käyttö, moderni suojele ja turistinen tulevaisuus. Alue ja Ympäristö, 31, 2, s. 25–36.
- Saarinen, J. 2005. Tourism in the Northern Wildernesses: Wilderness Discourses and the Development of Nature-based Tourism in Northern Finland. Teoksessa Hall, C.M. & Boyd, S. (toim.). Nature-based Tourism in Peripheral Areas. Development or Disaster?, s. 36–49. Channel View Publications. Clevedon, England.
- Sitra 2013. Luonnonlukutaito. Luo liiketoimintaa vihreästä hyvinvoinnista. Erweko. Helsinki. Luettavissa: <http://www.sitra.fi/julkaisut/muut/Luonnonlukutaito.pdf>. Luettu: 16.10.2013.
- Suomen kuntoliikuntaliitto 2010. Kansallinen liikuntatutkimus 2009–2010. Aikuisliikunta. SLU:n julkaisusarja 6:2010. Suomen kuntoliikuntaliitto. Helsinki. Luettavissa: http://slu-fi-bin.directo.fi/@Bin/5822866322cc69d148f98874e3b2f592/1380884453/application/pdf/3244706/Liikuntatutkimus_aikuiset_2009_2010.pdf. Luettu: 4.10.2013.

Suomen Latu 2002. Ulkoilureittien suunnittelun ja toteuttamisen periaatteet. Luettavissa: <http://www.suomenlatu.fi/@Bin/2044641/reittisuunnittelu.pdf>. Luettu: 16.10.2013.

Suomen Latu 2012. Ulkoilubarometri 2012. Luettavissa: <http://issuu.com/suomenlatu/docs/ulkoilubarometri/1?e=2055165/2666083>. Luettu: 1.10.2013.

Susiluoma, H. 2011. GPS -retket avaavat uusia mahdollisuuksia luontomatkailuun. Maaseutu & Matkailu, Matkailun teemaryhmän tiedotuslehti, 16, talvi 2011, s. 16–17.

Swarbrooke, J., Beard, C., Leckie, S. & Pomfret, G. 2003. Adventure Tourism – The new frontier. Elsevier Butterworth-Heinemann. Oxford, England.

Sorsa, R. 2005. Paluu luontoon? Erämaapuistot matkakohteina ja luontosuhteen muokkaajina. Teoksessa Lehtinen, A.A. (toim.). Maantiede, tila, luontopolitiikka - Johdatus yhteiskunnalliseen ympäristötutkimukseen, s. 109–134. Joensuu University Press. Joensuu.

Taloustutkimus 2013. Kaupungit matkailukohteina 2013 -tutkimus. Luettavissa: <http://www.taloustutkimus.fi/?x1538426=2770420>. Luettu: 29.9.2013.

Tapaninen, M. 2011. Kansallispuisto kannattaa. Maaseutu & Matkailu, Matkailun teemaryhmän tiedotuslehti, 16, talvi 2011, s. 5-9.

Uudenmaan ELY -keskus 2013. Suomen Natura 2000 kohteet/Uudenmaan ympäristökeskus - Söderskärin ja Långörenin saaristo. Luettavissa: <http://www.ymparisto.fi/download/noname/%7BCFA8220B-CB01-4E59-B3DF-BEA16C12EC49%7D/33347>. Luettu: 29.9.2013.

Uusitalo, H. 1995. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. 2. painos. WSOY. Porvoo.

Ympäristöministeriö 2013. Jokamiehen oikeudet. Luettavissa:

http://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Jokamiehen_oikeudet%2816989%29. Luettu:
19.9.2013.

Liitteet

Liite 1. Outdoors Finland teemakohtaiset tuotesuosituksheet - vaellus ja sauvakävely

Vaellus ja sauvakävely

TEEMAKOHTAISET TUOTESUOSITUKSET

Outdoors Finland on valtakunnallinen kestäkäsityöelämän kehittämisohjelma, jonka päätavoitteena on koota pienten ohjelmajärjestöjen kanssa yhteen kehittämään lisää ja entistä parempia ohjelmajärjestöjä. Nämä tuotesuosituksheet palvelevat matkailuyrittäjiä tuotekohityksen apuvälineinä kansainvälisille markkinoille tähdättyinä. Suositukset on luotu kalastus-, vaellus-, pyöräily-, melonta-, wildlife- ja hevosmatkailutuotteille ja jaoteltu opastettuihin ja omatoimisiin suunnattuihin tuotteisiin. Reittisuosituksissa on määritelty ulkomaisen matkailijan kannalta huomioitavat asiat reitistön valinnassa. Näiden lisäksi pätevät MEKin vientikelpoisuuden kriteerit.

KALASTUS **VAELLUS** PYÖRÄILY MELONTA WILDLIFE HEVOSMATKAILU

Vaellus

Opastettu vaellus

1. Tuotteesta on ilmoitettu kirjallisessa englanninkielisessä (tai kohdemarkkinan kielellä) tuotekuvauksessa:

- reitin pituus (km), kesto (h), ympyrä- tai janareitti
- soveltuvuus: päiväretki, pitkä vaellus, lapsiperheille, aloittelijalle, jonkin verran vaeltaneelle, harrastajalle, aktiivivaeltajalle
- reitin haasteellisuustaso: Suomen Ladun ulkoilureittien luokitus ja kuvaus-ohjeen mukaisesti
- opastuksen palvelukielet
- tarvittavat varusteet: tuotteeseen sisältyvät, asiakkaan omat
- markkinoinnillinen ja elämysellinen päiväohjelman kuvaus: eläimistö, kasvisto, maaperä, ilmasto, vesistö, luonnonnähtävyydet, kiinnostuksen kohteet

• tuotteeseen sisältyvien majoituskohteiden tyyppi esim. laavu, teltta, b&b, hotelli

• matkapuhelimen kuuluvuus

• reitin tärkeimmät GPS-koordinaatit: aloitus-, lopetus-, palvelupisteet, risteykset

2. Tuotteesta on reittikartta: yleiskuotoinen, englanniksi.

3. Ohjaaja on eräopastokoulutuksen tai vastaavat tiedot useamman vuoden kokemuksen kautta omaava henkilö.

4. Tuote toteutetaan reittisuositukset täyttävällä reitillä (kts. s.4).

Vaellus

Omatoiminen vaellus

1. Reitti täyttää reittisuositukset (kts. s.4).

2. Tuotteesta on englanninkielinen reittikartta matkailijan saatavilla, johon palvelut on merkitty:

- majoituskohteet
- palvelut: ravintolat, kahvilat, elintarvikeliikokset ja niiden puhelinnumerot aukioloaikojen tarkistamiseen
- nähtävyydet, taukopaikat
- hätänumerot, säätien saatavuus, matkapuhelimen kuuluvuus

3. Tuotteesta on englanninkielinen reitikuvaus sisältäen:

- reitin pituus (km), kesto (h), ympyrä- tai janareitti
- reitin haasteellisuustaso (Suomen Latu, kts. s.4)

• markkinoinnillinen ja elämyksellinen päiväohjelman kuvaus sekä luontokartoitus: eläimistö, kasvisto, maaperä, ilmasto, vesistö, luonnonnähtävyydet, kiinnostuksen kohteet

• reitin tärkeimmät GPS-koordinaatit: aloitus-, lopetus-, palvelupisteet, risteykset

4. Tuotteen soveltuvuus on määritelty:

• päiväretki, pitkä vaellus, lapsiperheille, aloittelijalle, jonkin verran vaeltaneille, harrastajalle, aktiivivaeltajalle

5. Paketoidussa omatoimisessa (majoitus + kartta omatoimisena vaelluksena):

• reitti- ja vaellusohjeistus annetaan asiakkaalle ennen lähtöä

Vaellus

Reittisuositukset

Saavutettavuus

- reitin tulee olla helposti saavutettavissa omalla autolla, tilausbussilla tai julkisilla kulkuvälineillä

Vetovoimaisuus

- reitti kulkee vaihtelevassa maastossa hyvin viitoitettuna
- reitin varrella on oltava majoitusvaihtoehtoja reitin vaativuuteen sopivin välein

- reitin alussa on infokartta reitin palveluista

Reitin vaativuustaso ja kuljettavuus

- reitti tarkistetaan vuosittain
- reitti on luokiteltu Suomen Ladun valtakunnallisen ulkoilureittien luokitus- ja kuvausohjeen mukaisesti ja Suomen Ladun hyväksymän reittiluokittelijan toimesta

Suomen Ladun valtakunnallinen ulkoilureittien luokitus- ja kuvausohje:

● Helppo reitti (sininen ympyrä)

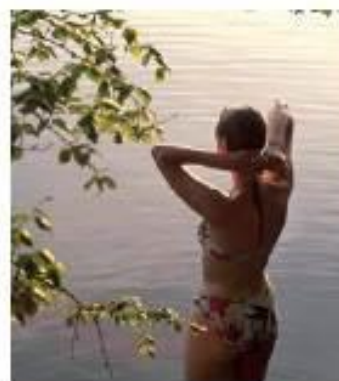
- vähän korkeuseroja
- ohjeellinen maksimikaltevuus enintään 15 %
- korkeusero enintään 50 m/km
- sivuttaiskaltevuus enintään 3-5 %
- etenemisnopeus n. 12-15 min/km

■ Keskivaativa reitti (punainen neliö)

- jonkin verran korkeuseroja ja vaikeakulkuisia paikkoja
- ohjeellinen maksimikaltevuus enintään 30 %
- korkeusero enintään 120 m/km
- etenemisnopeus n. 16-20 min/km

▲ Vaativa reitti (musta kolmio)

- jyrkkiä ja vaikeakulkuisia osuuksia
- etenemisnopeus yli 21 min/km

Luokittelijoiden kontaktitiedot ja lisätiedot luokittelusta:

Suomen Latu ry
Eveliina Nygren
eveliina.nygren@suomenlatu.fi

http://suomenlatu.fi/pdf/lajit/ulkoilureittien_luokitus_1_07_natti.pdf

VAELLUS

Vaellus

Esteettömän reitin suositukset

Jos tuotetta markkinoidaan esteettömänä, tulee se olla luokiteltu seuraavasti:

Pyörätuolireitti

- reitti kovapintainen, reitillä ei saa olla esteitä eikä kuoppia
- pyörätuolireitin pituuskaltevuus enint. 1:20, eli 5 %
- sivuttaiskaltevuus enintään 2 %
- reitin leveys vähintään 2 m
- reitillä on mahdollista liikkua itsenäisesti pyörätuolilla kelaten

Vaativa pyörätuolireitti

- reitillä vaikeakulkuisia osia tai suurempia kaltevuuksia kuin normaalilla pyörätuolireitillä
- tasaisella osuudella voi olla pienehköjä kuoppia tai pohmaishköjä osia
- jonossa kuljettava polku vähintään 1,5 metrin levyinen - näillä kapeilla poluilla voi olla ohitus- tai kääntöpaikkoja
- rinnakkain kuljettavien polkujen leveys on 2-4 metriä
- sivuttaiskaltevuus saa olla enint. 2 %
- reitillä varaudutaan liikkumaan avustajan kanssa tai sähköpyörätuolilla
- itsenäisesti liikkuville näkövammaisille tarkoitetuilla reiteillä tulee polkujen reunoilla olla kaiteet, reunapuut tai vastaavia näkövammaisten orientoitumista helpottavia rakennelmia

VAELLUS

Sauvakävely

Tuotesuosituksset

1. Reitin, jota markkinoidaan sauvakävellyyn soveltuvana, tulee olla joko
 - merkitty virallinen jalankulkuväylä tai
 - tasoitettu leveä tie/polku tai
 - Nordic Fitness Sports Parkissa tai Nature Fitness Parkissa sijaitseva väylä.
2. Reitistä tulee olla kartta tai opastus-
taulu reitin alussa.
3. Jos tuote on opastettu, ohjaaja on
asiantuntija ja neuvoo oikean sauva-
kävelytekniikan: sauvojen pituus, askel-
lus, jne.
4. Tuotteesta ilmoitettu kirjallisessa eng-
lanninkielisessä (tai kohdemarkkinan
kieli) tuotekuvauksessa:
 - reitin pituus (km) ja kesto (h)
 - omatoiminen vai opastettu
 - sauvojen ja muiden varusteiden vuok-
rausmahdollisuus
 - palvelukielet
 - tarvittavat varusteet:
tuotteeseen sisältyvät, asiakkaan omat

Lisätietoja:

Outdoors Finland / Terhi Hook
terhi.hook@visitfinland.com
www.mak.fi

Suosittelun päivitetty versio: www.mak.fi
Hämeen ELY-keskus on rahoittanut tämän
julkaisun.

KALASTUS PYÖRÄILY
MELONTA
WILDLIFE HEVOSMATKAILU

SAUVAKÄVELY

4

Retkipyöräily

TEEMAKOHTAISET TUOTESUOSITUKSET

Outdoors Finland on valtakunnallinen kesäaktiiviteettien kehittämissuunnitelma, jonka päätavoitteena on koota pienten ohjelmajärjestöjen kanssa yhteisen kehittämisen lisäksi entistä parempia ohjelmajärjestöjä. Nämä tuotesuosituksukset palvelevat matkailuyrittäjiä tuotekehityksen apuvälineinä kansainvälisille markkinoille tähdättäessä. Suositukset on luotu kalastus-, vaellus-, pyöräily-, melonta-, wildlife- ja hevosmatkailutuotteille ja jaoteltu opastettuihin ja omatoimisiin suunnattuihin tuotteisiin. Reittisuosituksissa on määritelty ulkomaisen matkailijan kannalta huomioitavat asiat reitistön valinnassa. Näiden lisäksi pätevät MEKin vientikelpoisuuden kriteerit.

KALASTUS VAELLUS **PYÖRÄILY** MELONTA WILDLIFE HEVOSMATKAILU

Pyöräily

Opastettu pyöräily

Tuotekohtaiset

1. Tuotteesta on ilmoitettu kirjallisessa englanninkielisessä (tai kohdemarkkinan kielä) tuotekuvauksessa:

- reitin ja päivämatkan pituus (km)
- soveltuvuus/haasteellisuus: lapsiperheillä, aloittelijoille, vähän pyöräilleille, pyöräilyn harrastajille
- palvelukielet
- tarvittavat varusteet: tuotteeseen sisältyvät, asiakkaan omat
- markkinoinnillisen ja elämyksellisen päiväohjelman kuvaus: eläimistö, kasvis- to, maaperä, ilmasto, vesistö, luonnon- nähtävyydet, nähtävyydet, kulttuurin vaikutus ympäristöön
- tuotteeseen sisältyvien majoituskohteiden tyyppi: esim. teltta, b&b, hotelli

2. Tuotteesta on reittikartta, väh. englanninkielinen, suositeltava myös profiilikartta.

PYÖRÄILY

2

3. Tuotteeseen sisältyvät varusteet ovat kunnossa ja säännöllisesti huollettu.

4. Yritys tarjoaa/välittää pyörävuokrauksen ja satulalaukut, jos ne eivät sisälly pakettiin.

5. Matkatavaroiden kuljetuspalvelu on suositeltava.

Yrityskohtaiset

1. Majoituskohteessa:

- lukittava tai katettu pyöräsäilytys
- polkupyörän huoltoon tarvittava välineistö: ketjuöljy, paikkausvälineet, kuusiokoloavaimia, jokoavain, ruuvimeisseliä
- vaatteiden kuivatus- ja pesumahdollisuus

2. Asiakas saa reitin majoituskohteelta tai tuotteen myyjältä:

- tiedon lähimmästä pyörän huoltopaikasta ja apua huollon saamiseen
- sääennusteen

Pyöräily

Omatoiminen pyöräily

Tuotekohtaiset

1. Tuotteesta on ilmoitettu kirjallisessa englanninkielisessä (tai kohdemarkkinan kieli) tuotekuvauksessa:

- reitin ja päivämatkan pituus (km)
- soveltuvuus/haasteellisuus: lapsiperheille, aloittelijoille, vähän pyöräilleille, pyöräilyn harrastajille
- tarvittavat varusteet
- markkinoinnillisen ja elämyksellisen päiväohjelman kuvaus: eläimistö, kasvis- to, maaperä, ilmasto, vesistö, luonnon- nähtävyydet, nähtävyydet, kulttuurin vaikutus ympäristöön
- tuotteeseen sisältyvien majoituskohtaiden tyyppi: esim. teltti, b&b, hotelli

2. Tuotteesta on reittikartta matkail- jan saatavilla: väh. englanninkielinen - suositeltava myös profiilikartta - johon nähtävyydet ja palvelut on merkitty: pyörävuokraus, hätänumerot, majoit-

tuskohteet, ravintolat, kahvilat, elin- tarvikekioskit ja puhelinnumero auki- oloaikojen tarkistamiseen.

3. Reittikuvaus noudattaa tienumeroin- tia.

4. Matkatavaroiden kuljetuspalvelu on suositeltava.

Yrityskohtaiset

1. Majoituskohteessa:

- lukittava tai katettu pyöräsäilytys
- polkupyörän huoltoon tarvittava väli- neistö: ketjuöljy, paikkausvälineet, kuu- siokoloavaimia, jokoavain, ruuvimeis- leitä
- vaatteiden kuivatus- ja pesumahdol- lisuus
- tieto lähimmästä pyörän huoltopai- kasta
- säänuste

Pyöräily Reittisuositukset

Saavutettavuus

- reitti kulkee kaupunkien, isojen taajamien ja kansallismaisemien halki
- reitin alku- ja loppupäässä on säännöllisesti liikennöity lentokenttä, rautatieasema tai linja-autopysäkki

Vetovoimaisuus

- reitin varrella on vaihtelevat (pelto-alueita, metsää, järvimaisemaa, kylä jne.) sekä ulkomaalaista matkailijaa kiinnostavat maisemat: n. 10-30 km välein taajamia, pääsääntöisesti asuttujen seutujen halki, korpitaipaleiden osuus on alle 20 % koko reitistä
- merkittävien nähtävyyksien etäisyys reitiltä on max. 10 km
- majoituspaikkojen välimatka on suositeltavimmin alle 30 km, max 50 km.

- palvelut (vesi- ja juomapiste, wc) sijaitsevat noin 10 km välein

Ajettavuus

- reitti on turvallinen
- se kulkee joko pyöräteitä tai vähän liikennöityjä teitä pitkin (max 1500 ajoneuvoa/vrk) tai tiellä on 1 m leveä (min 50 cm) piennar
- vilkasliikenteisen tien määrä on korkeintaan 10 % koko reitin pituudesta
- tiät ovat pääosin päällystettyjä ja sora-aita on korkeintaan 10 % koko reitin pituudesta. Taajamissa olevat hiekkapäälytyiset pyöräilytiät eivät sisälly tähän.

Lisätietoja:

Outdoors Finland / Terhi Hook
terhi.hook@visitfinland.com
www.mek.fi

Suositusten päivitettyt versiot: www.mek.fi
Hämeen ELY-alueella on rahoittanut tämän julkaisun.

KALASTUS PYÖRÄILY
MELONTA VAELLUS
WILDLIFE HEVOSMATKAILU

Liite 3. Jokamiehen oikeudet (Ympäristöministeriö 2013)

Jokamiehen oikeuksin saat:

- Liikkua jalan, hiihtäen tai pyöräillen luonnossa
- Oleskella ja yöpyä tilapäisesti alueilla, missä liikkuminenkin on sallittua, riittävän kaukana asutuksesta
- Poimia luonnonmarjoja, sieniä ja kukkia
- Onkia ja pilkkiä
- Veneillä, kulkea vesistöissä ja jäällä, uida

Et saa:

- Aiheuttaa häiriötä tai haittaa toisille tai ympäristölle tai maanomistajan maankäytölle
- Kulkea pihamaalla tai erityiseen käyttöön otetuilla alueilla
- Häiritä lintujen pesintää ja riistaeläimiä
- Kaataa tai vahingoittaa puita, ottaa maa-ainesta, puuta, sammalta tai jäkälää
- Häiritä kotirauhaa
- Roskata ympäristöä
- Ajaa moottoriajoneuvolla maastossa ilman maanomistajan lupaa
- Kalastaa tai metsästää ilman tarvittavia lupia

Aikataulu

Toukokuu

- 7.5. Opinnäytetyö käyntiin MEKin Outdoors Finlands Etelä -hankkeen koulutuksessa Lahdessa, toimeksiantajan tapaaminen ja työn tavoitteiden läpikäynti
- 13.–19.5. Opinnäytetyön sisällön ja rakenteen sekä teoreettisen viitekehyksen hahmottelu, kirjallisuuslähteiden hankinta
- 29.5. Seminaari 1 Porvoo Campuksella

Kesäkuu

- Teoriaosuus
- Tapaamiset:
 - 11.6. Porvoon kaupungin edustaja (liikuntatoimi)
 - 27.6. Outdoors Finland Etelä -toimeksiantaja
 - 29.6. Vierailu matkailutoimistossa Taidetehtaalla→ tapaamisten pohjalta esikartoitus valmiiksi

Heinäkuu

- Teoriaosuus
- 10.7. GPS -laitteen nouto Lahdesta
- Kartoitukset esikartoituksen pohjalta:
 - 13.7. Gammelbackan luontopolku
 - 14.7. Hasselhomenin luontopolku
 - 24.7. Virvikin ulkoilualue

25.7. Kansallisen kaupunkipuiston Porvoonoma-direitti ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta” (sisältää Sikosaaren ja Ekuddenin luontopolut)

26.7. Virvikin luontopolku

→ Reiteistä luokituslomakkeet

Elokuu

- Teoriaosuus
 - Aineiston vienti Garmin Basecampiin
 - Valokuvat
 - Reittikuvauslomakkeet
 - Tuotekortit
-
- 26.8. Vierailu kaupungin Kompassi -palvelupisteellä (yhteystiedot luokituslomakkeeseen)

Syyskuu

- Prosessin kuvaus

Lokakuu

- Johtopäätökset
 - Johdanto
 - Tiivistelmät
 - Liitteet
 - Viimeistely
 - Kypsyysnäyte
-
- 2.10. Seminaari 2
 - 7.10. Ourdoors Finland Etelä -toimeksiantaja
 - 11.10. Seminaari 3

Porvoon kartoitukset (esikartoitus)

Sanni Liimatta

Opinnäytetyö, HAAGA-HELIA Porvoo, Matkailun ko.

1. Luontopolut

Sikosaari (1,5 km)

Ekudden (2 km)

Gammelbacka (1 km)

Hasselholmen (1,5 km)

Virvik (2,4 km)

2. Porvoon kansallisen kaupunkipuiston reitit

1. Elämää vanhassa kaupungissa (kävely) - Kävelyreitillä tutustut tunnettuihin ja vähemmän tunnettuihin porvoolaisiin, sekä eri säätyjen ja ammattikuntien asumiseen.

2. Kauppaa ja teollisuutta Porvoossa (kävely) - Porvoo syntyi kaupankäynnin ansiosta. Tiesitkö, että kaupungissa on toiminut olkiahattutehdas, lelupaja ja panimo?

3. Näsinmäen monet kasvot (kävely) - Näsinmäki on ollut matkailunähtävyys jo satoja vuosia ja Näsin hautausmaan mullassa makaavat kaikki Porvoon kulttuurihistorian merkkihenkilöt

4. Hamarin sahakylän jäljillä (kävely) - Porvoon Höyrysaha oli aikansa suurteollisuutta. Astu sahakylän lasten pikku kenkiin ja suuntaa muistojen Hamariin!

5. Gammelbackan hävinnyt kartano (kävely) - Gammelbackan lähiö peittää alleen palan suomalais-ta kartanohistoriaa ja metsässä voit edelleen nähdä kartanon puiston piirteitä.

6. Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta (kävely ja pyöräily) - Porvoota ympäröi henkeäsalpaavan kaunis merenranta- ja metsäluonto. Vietä urheilullinen päivä pyöräillen ja luontopolkuja tutkien! (sisältää Sikosaaren ja Ekuddenin luontopolut)

7. Edelfeltin taidetta Porvoon maisemissa (kävely ja pyöräily) - Albert Edelfelt on ikuistanut Porvoon näkymiä. Hyppää pyörän selkään ja näe maisemat, jotka ihastuttivat myös taiteilijaa!

8. Porvoon rantojen historiaa (vene) - Veneellä pääset tutustumaan Porvoon saaristoon ja historiaan merellisestä näkökulmasta.

Kaikki reitit ladattavissa netistä ja saatavana Porvoonomadista älypuhelimien.

http://www.porvoo.fi/fi/palvelut/ymparisto_ja_luonto/puistot_viheralueet_metsat/porvoon_kansallinen_kaupunkipuisto/reitit_kansallisessa_kaupunkipuistossa

3. Muut reitit Porvoonomadissa

- Kävelyreitti Vanhassa Porvoossa
- Kävelyreitit 1 ja 2 Pellingissä (Sundö-Tullandet-Vähä-Pellinki ja Suur-Pellinki-Österby)
- Pyöräilyreitti Candy, art and lakes (Porvoo-Veckjärvi-Porvoo 10km)
- Pellingin pyöräilyreitti (Porvoo-Epoo-Virvik-Pellinki-Seitlahti-Porvoo)

- Pyöräilyreitti Life in the archipelago with J.L. Runeberg (Porvoo-Kråkø-Vessö-Porvoo 68km)
- Pyöräilyreitti Porvoo-Hamari-Porvoo 14 km

4. Ulkoilualueita

- Edesviken, Emäsalontie 1304
- Köttbodan ulkoilualue, Majvikintie 201, Vessö
- Lindvikin uimaranta, Kalaxintie 171
- Nybyn ulkoilualue, Rantakyläntie 187
- Sandholmsudden, Santasaarentie 163
- Skeppars, Hummelpärantie 158 ja 161
- Sondby I, Sondbyntie 273, Vessö
- Sondby II, Sondbyntie 387, Vessö
- Staffaksen ulkoilualue, Staffaksentie 43
- Virvik, Virvikintie 346, Epoo, sisältää reitit välillä Porvoo-Holken (20km):
Humla, ”Taka-Humla”, Holken ja Joonanmäen kuntorata

Lisäksi Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen ulkoilualueet sekä ulkoilualueet saaristossa (Hakasalon ulkoilualue, Lilla Barlastholmen, Mäntysaari, Norrholmen ja Äggskärin ulkoilualue, joihin pääsy ainoastaan veneellä).

Liite 6. Luokituslomake Virvikin ulkoilualue

Reittiluokituslomake:		26.7.2013		Sanni Liimatta
Porvoo		Virvikin ulkoilualue		

REITTILUOKITUSLOMAKE						
Reitin osuus	Kaltevuus %	Korkeuserot	Kulkukelpoisuus/ reitin pinta	Viitoitus ja merkintä maastoon	Etenemis- nopeus min/km	Luokka
Lähtöpiste	15 %	lähtee nousulla	hiekkatie			
Osuus 1		alamäkeä	metsäpolku/hiekkatie	puuviitat		helppo
Pituus:						
Osuus 2	30 %	jyrkkiä	uusi soratie	ei viitoitusta		helppo
Pituus:						
Osuus 3 (Humla)		melko tasaista	hiekkatie	puuviitat		helppo
Pituus:						
Osuus 4 (Holken)			soraa/metsäpolku /purupäällyste	puuviitat		vaativa
Pituus:						
Osuus 5 (Holken)	10 %	pienää nousua ja laskua koko ajan	metsäpolku/purupäällyste/muta/kall	puuviitat		vaativa
Pituus:						
Reitti yhteensä	noin 21 km					
Pituus:						

Reitin vaativuusluokka:	helppo - vaativa (muut reitit helppoja, Holken vaativa)
Luokituksen voimassaoloaika:	
Luokituspäivämäärä:	26.7.2013
Luokittelijan allekirjoitus:	<i>Sanni Liimatta</i>
Nimen selvennys:	Sanni Liimatta
Luokittelijan osoite:	Rintamamiehentie 1a D 32, 06100 Porvoo
Luokittelijan puhelinnumero:	050 569 0752
Luokittelijan sähköposti-osoite:	sanni.liimatta@myy.haaga-helia.fi
Lähetä lomake osoitteeseen:	
ofetela@lamk.fi	

Reittiä ylläpitävät ja kehittävät tahot					
Kunta	titteli	nimi etunimi, sukunimi	sähköposti	puhelin Miten merkitään	kotisivut Miten merkitään**
Reitin ylläpitäjä:					
Porvoon kaupunki					
Kunnat:					
Tekninen toimi ja maankäyttö					
Porvoon kaupungin maapolitiikka					
	kaupungininsinööri	Risto Lindbland	risto.lindbland@porvoo.fi	019520211	www.porvoo.fi
	mittamies	Jani Pulkkinen	jani.pulkkinen@porvoo.fi	0400841393	www.porvoo.fi
	tekninen ja ympäristöjohtaja	Maarit Sthålborg	maarit.stahlberg@porvoo.fi	040 550 8894	www.porvoo.fi
				040 592 7501	www.porvoo.fi
Kulttuuri					
Porvoon kaupungin kulttuuripalvelut					
	kulttuuripalveluiden päällikkö	Susann Hartman	susann.hartman@porvoo.fi	019 520 2409	www.porvoo.fi
	kulttuurisuunnittelija	Sari Hilska	sari.hilska@porvoo.fi	040 550 4527	www.porvoo.fi
				040 482 2004	www.porvoo.fi
Matkailu					
	Matkailu- ja markkinointipääll	Outi Leppälä	outi.leppala@porvoo.fi	040 489 9810	www.visitporvoo.fi
	Markkinointisuunnittelija	Tanja Peisala	tanja.peisala@porvoo.fi	040 489 9802	www.visitporvoo.fi
	Markkinointisuunnittelija	Sari Myllynen	sari.myllynen@porvoo.fi	040 706 1200	www.visitporvoo.fi
Liikunta					
Porvoon kaupungin liikuntatoimi					
	ulkoilualueiden esimies	Tage Lönnroth	tage.h.lonnroth@porvoo.fi	020 692 270	www.porvoo.fi
	Ulkoilualueiden esimies	Tom Åberg	tom.aberg@porvoo.fi	040 095 7069	www.porvoo.fi
	Toimistosihteri liikuntapalvel	Barbro Karlqvist	barbro.karlqvist@porvoo.fi	0400 210 026	www.porvoo.fi
				019 520 2456	www.porvoo.fi
Ympäristötoimi					
Porvoon kaupungin ympäristönsuojelu					
	ympäristönsuojelutarkastaja	Arto Lankinen	ymparistonsuojelu@porvoo.fi	019 520 211	www.porvoo.fi
			arto.lankinen@porvoo.fi	040 734 7420	www.porvoo.fi
Suomen Ladun paikallisyhdistykset					
Toimintaryhmät					
Muut: luonnonsuojeluyhdistykset, Birdlife, kotiseutuyhdistykset jne					
Porvoon seudun lintuyhdistys					
	puheenjohtaja	Juha Tuomaala	juha.tuomaala@pp.inet.fi	040 551 6932	www.pslv-bnff.com
Tyyppi					
Nimi	Kuvaus	Osoite	Postinumero	Postitoimipaikka	Puhelin Miten merkitään*
Matkailutoimisto	Porvoon kaupungin matkailutoimisto	Matkailu Porvoo/matkailutoimisto	Läntinen Aleksanterinkatu 35b	06100	Porvoo
				06100	Porvoo
					040 489 9801
					tourist.office@porvoo.fi
					www.visitporvoo.fi
					www.visitporvoo.fi

Liite 7. Luokituslomake Virvikin luontopolku

Reittiluokituslomake:		27.7.2013		Sanni Liimatta		
Porvoo		Virvikin luontopolku				
REITILUOKITUSLOMAKE						
Reitin osuus	Kaltevuus %	Korkeuserot	Kulkukelpoisuus/ reitin pinta	Viitoitus ja merkintä maastoon	Etenemis- nopeus min/km	Luokka
Lähtöpiste			puskassa	infotaulu	12-15min/km	
Osuus 1		tasainen	metsäpolku, tasainen	oranssit maalitäplät	12-15min/km	helppo
Pituus:						
Osuus 2	20 - 25 %	nousuja	kalliometsä	puuviitat, oranssi maali	noin 20min/km	vaativa
Pituus:						
Osuus 3			kostea (neva), kapea polku	oranssit maalitäplät		keskivaativa
Pituus:						
Osuus 4	30-35%	jyrkkiä	kallio, kivilouhosta,	oranssit maalitäplät	hidas	vaativa!
Pituus:						
Osuus 5		nousua ja laskua (jyrkkiä)	kalliopohja	oranssit maalitäplät		keskivaativa- vaativa
Pituus:						
Reitti yhteensä	2,5km + hiekkatie					
Pituus:	aloituspisteelle					
Reitin vaativuusluokka:		vaativa				
Luokituksen voimassaoloaika:						
Luokituspäivämäärä:		27.7.2013				
Luokittelijan allekirjoitus:		<i>Sanni Liimatta</i>				
Nimen selvennys:		Sanni Liimatta				
Luokittelijan osoite:		Rintamamiehentie 1a D 32, 06100 Porvoo				
Luokittelijan puhelinnumero:		050 569 0752				
Luokittelijan sähköposti-osoite:		sanni.liimatta@myy.haaga-helia.fi				
Lähetä lomake osoitteeseen:						
ofetela@lamk.fi						

Reittiä ylläpitävät ja kehittävät tahot					
Kunta	titteli	nimi etunimi, sukunimi	sähköposti	puhelin Miten merkitään	kotisivut Miten merkitään**
Reitin ylläpitäjä:					
Porvoon kaupunki					
Kunnat:					
Tekninen toimi ja maankäyttö					
Porvoon kaupungin maapolitiikka					
	kaupungininsinööri	Risto Lindbland	risto.lindbland@porvoo.fi	019520211	www.porvoo.fi
	mittamies	Jani Pulkkinen	jani.pulkkinen@porvoo.fi	0400841393	www.porvoo.fi
	tekninen ja ympäristöjohtaja	Maarit Sthålborg	maarit.stahlberg@porvoo.fi	040 550 8894	www.porvoo.fi
				040 592 7501	www.porvoo.fi
Kulttuuri					
Porvoon kaupungin kulttuuripalvelut					
	kulttuuripalveluiden päällikkö	Susann Hartman	susann.hartman@porvoo.fi	019 520 2409	www.porvoo.fi
	kulttuurisuunnittelija	Sari Hilska	sari.hilska@porvoo.fi	040 550 4527	www.porvoo.fi
				040 482 2004	www.porvoo.fi
Matkailu					
	Matkailu- ja markkinointipääll	Outi Leppälä	outi.leppala@porvoo.fi	040 489 9810	www.visitporvoo.fi
	Markkinointisuunnittelija	Tanja Peisala	tanja.peisala@porvoo.fi	040 489 9802	www.visitporvoo.fi
	Markkinointisuunnittelija	Sari Myllynen	sari.myllynen@porvoo.fi	040 706 1200	www.visitporvoo.fi
Liikunta					
Porvoon kaupungin liikuntatoimi					
	ulkoilualueiden esimies	Tage Lönnroth	tage.h.lonnroth@porvoo.fi	020 692 270	www.porvoo.fi
	Ulkoilualueiden esimies	Tom Åberg	tom.aberg@porvoo.fi	040 095 7069	www.porvoo.fi
	Toimistosihteri liikuntapalvel	Barbro Karlqvist	barbro.karlqvist@porvoo.fi	0400 210 026	www.porvoo.fi
				019 520 2456	www.porvoo.fi
Ympäristötoimi					
Porvoon kaupungin ympäristönsuojelu					
	ympäristönsuojelutarkastaja	Arto Lankinen	ymparistonsuojelu@porvoo.fi	019 520 211	www.porvoo.fi
			arto.lankinen@porvoo.fi	040 734 7420	www.porvoo.fi
Suomen Ladun paikallisyhdistykset					
Toimintaryhmät					
Muut: luonnonsuojeluyhdistykset, Birdlife, kotiseutuyhdistykset jne					
Porvoon seudun lintuyhdistys					
	puheenjohtaja	Juha Tuomaala	juha.tuomaala@pp.inet.fi	040 551 6932	www.pslv-bnff.com
Tyyppi					
Nimi	Kuvaus	Osoite	Postinumero	Postitoimipaikka	Puhelin Miten merkitään*
Matkailutoimisto	Porvoon kaupungin matkailutoimisto	Matkailu Porvoo/matkailutoimisto	Läntinen Aleksanterinkatu 35b	06100	Porvoo
				06100	Porvoo
					040 489 9801
					tourist.office@porvoo.fi
					www.visitporvoo.fi
					www.visitporvoo.fi

Liite 8. Luokituslomake Gammelbackan luontopolku

Reittiluokituslomake:		24.7.2013		Sanni Liimatta		
Porvoo		Gammelbackan luontopolku				
REITTILUOKITUSLOMAKE						
Reitin osuus	Kaltevuus %	Korkeuserot	Kulkukelpoisuus/ reitin pinta	Viitoitus ja merkintä maastoon	Etenemis- nopeus min/km	Luokka
Lähtöpiste		tasainen	hiekkatie	epäselvä, puutolppia		helppo
Osuus 1 Pituus:		tasainen	hiekkatie	käännöskohdasta puuttuu merkinnät	12-15min/km	helppo
Osuus 2 Pituus:		nousee tasaisesti loppua kohden	hiekkatie/metsäp olku	epäselvä, puutolppia		helppo
Osuus 3 Pituus:						
Osuus 4 Pituus:						
Osuus 5 Pituus:						
Reitti yhteensä Pituus:	noin 1 km					
Reitin vaativuusluokka:		helppo				
Luokituksen voimassaoloaika:						
Luokituspäivämäärä:		24.7.2013				
Luokittelijan allekirjoitus:		Sanni Liimatta				
Nimen selvennys:		Sanni Liimatta				
Luokittelijan osoite:		Rintamamiehentie 1a D 32, 06100 Porvoo				
Luokittelijan puhelinnumero:		050 569 0752				
Luokittelijan sähköposti-osoite:		sanni.liimatta@myy.haaga-helia.fi				
Lähetä lomake osoitteeseen:						
ofetela@lamk.fi						

Reittiä ylläpitävät ja kehittävät tahot							
Kunta	titteli	nimi etunimi, sukunimi	sähköposti	puhelin	kotisivut		
			Miten merkitään	Miten merkitään**			
Reitin ylläpitäjä:							
Porvoon kaupunki							
Kunnat:							
Tekninen toimi ja maankäyttö							
Porvoon kaupungin maapolitiikka				019520211	www.porvoo.fi		
	kaupungininsinööri	Risto Lindbland	risto.lindbland@porvoo.fi	0400841393	www.porvoo.fi		
	mittamies	Jani Pulkkinen	jani.pulkkinen@porvoo.fi	040 550 8894	www.porvoo.fi		
	tekninen ja ympäristöjohtaja	Maarit Sthålborg	maarit.stahlberg@porvoo.fi	040 592 7501	www.porvoo.fi		
Kulttuuri							
Porvoon kaupungin kulttuuripalvelut				019 520 2409	www.porvoo.fi		
	kulttuuripalveluiden päällikkö	Susann Hartman	susann.hartman@porvoo.fi	040 550 4527	www.porvoo.fi		
	kulttuurisuunnittelija	Sari Hilska	sari.hilska@porvoo.fi	040 482 2004	www.porvoo.fi		
Matkailu							
	Matkailu- ja markkinointipääll	Outi Leppälä	outi.leppala@porvoo.fi	040 489 9810	www.visitporvoo.fi		
	Markkinointisuunnittelija	Tanja Peisala	tania.peisala@porvoo.fi	040 489 9802	www.visitporvoo.fi		
	Markkinointisuunnittelija	Sari Myllynen	sari.myllynen@porvoo.fi	040 706 1200	www.visitporvoo.fi		
Liikunta							
Porvoon kaupungin liikuntatoimi				020 692 270	www.porvoo.fi		
	ulkoilualueiden esimies	Tage Lönnroth	tage.h.lonnroth@porvoo.fi	040 095 7069	www.porvoo.fi		
	Ulkoilualueiden esimies	Tom Åberg	tom.aberg@porvoo.fi	0400 210 026	www.porvoo.fi		
	Toimistosihteer	Barbro Karlqvist	barbro.karlqvist@porvoo.fi	019 520 2456	www.porvoo.fi		
Ympäristötoimi							
Porvoon kaupungin ympäristönsuojelu				019 520 211	www.porvoo.fi		
	ympäristönsuojelutarkastaja	Arto Lankinen	arto.lankinen@porvoo.fi	040 734 7420	www.porvoo.fi		
Suomen Ladun paikallisyhdistykset							
Toimintaryhmät							
Porvoon seudun 4H-yhdistys							
	toiminnanjohtaja	Jouni Niemelä	porvoo@4h.fi	040 503 7725	www.porvoo.4h.fi		
Muut: luonnonsuojeluyhdistykset, Birdlife, kotiseutuyhdistykset jne							
Porvoon seudun lintuyhdistys							
	puheenjohtaja	Juha Tuomaala	juha.tuomaala@pp.inet.fi	040 551 6932	www.psyly-bnff.com		
Tyyppi	Nimi	Kuvaus	Osoite	Postinumero	Postitoimipaikka; Puhelin	Sähköposti	Nettisivut
					Miten merkitään*		Miten merkitään**
Matkailutoimisto	Porvoon kaupungin matkailutoimisto	Matkailu Porvoo/matkailutoimisto	Läntinen Aleksanterinkatu 35b	06100	Porvoo	040 489 9801	tourist.office@porvoo.fi
				06100	Porvoo		www.visitporvoo.fi

Liite 9. Luokituslomake Hasselholmenin luontopolku

Reittiluokituslomake:		24.7.2013		Sanni Liimatta		
Porvoo		Hasselholmenin luontopolku				
REITTILUOKITUSLOMAKE						
Reitin osuus	Kaltevuus %	Korkeuserot	Kulkukelpoisuus/ reitin pinta	Viitoitus ja merkintä maastoon	Etenemis- nopeus min/km	Luokka
Lähtöpiste			ruohikko	infotaulu	12-15min/km	helppo
Osuus 1						
Pituus:						
Osuus 2	max. 15 %	tasainen	rantaniitty, pitkospuut	pun. maalitäplät ja vihreät viitat	12-15min/km	helppo
Pituus:						
Osuus 3	10 %	tasainen	kivikkoinen, oksia	tietotaulut hajalla	12-15min/km	helppo
Pituus:						
Osuus 4				yhtyy lopussa hiekkatiehen,		
Pituus:						
Osuus 5						
Pituus:						
Reitti yhteensä	noin 1,5 km					
Pituus:						
Reitin vaativuusluokka:		helppo				
Luokituksen voimassaoloaika:						
Luokituspäivämäärä:		24.7.2013				
Luokittelijan allekirjoitus:		<i>Sanni Liimatta</i>				
Nimen selvennys:		Sanni Liimatta				
Luokittelijan osoite:		Rintamamiehentie 1a D 32, 06100 Porvoo				
Luokittelijan puhelinnumero:		050 569 0752				
Luokittelijan sähköposti-osoite:		sanni.liimatta@myy.haaga-helia.fi				
Lähetä lomake osoitteeseen:						
ofetela@lamk.fi						

Reittiä ylläpitävät ja kehittävät tahot					
Kunta	titteli	nimi etunimi, sukunimi	sähköposti	puhelin	kotisivut
				Miten merkitään	Miten merkitään**
Reitin ylläpitäjä:					
Porvoon kaupunki					
Kunnat:					
Tekninen toimi ja maankäyttö					
Porvoon kaupungin maapolitiikka				019520211	www.porvoo.fi
	kaupungininsinööri	Risto Lindbland	risto.lindbland@porvoo.fi	0400841393	www.porvoo.fi
	mittamies	Jani Pulkkinen	jani.pulkkinen@porvoo.fi	040 550 8894	www.porvoo.fi
	tekninen ja ympäristöjohtaja	Maarit Sthålborg	maarit.sthalberg@porvoo.fi	040 592 7501	www.porvoo.fi
Kulttuuri					
Porvoon kaupungin kulttuuripalvelut				019 520 2409	www.porvoo.fi
	kulttuuripalveluiden päällikkö	Susann Hartman	susann.hartman@porvoo.fi	040 550 4527	www.porvoo.fi
	kulttuurisuunnittelija	Sari Hilska	sari.hilska@porvoo.fi	040 482 2004	www.porvoo.fi
Matkailu					
	Matkailu- ja markkinointipäällikkö	Outi Leppälä	outi.leppala@porvoo.fi	040 489 9810	www.visitporvoo.fi
	Markkinointisuunnittelija	Tanja Peisala	tania.peisala@porvoo.fi	040 489 9802	www.visitporvoo.fi
	Markkinointisuunnittelija	Sari Myllynen	sari.myllynen@porvoo.fi	040 706 1200	www.visitporvoo.fi
Liikunta					
Porvoon kaupungin liikuntatoimi				020 692 270	www.porvoo.fi
	ulkoilualueiden esimies	Tage Lönnroth	tage.h.lonnroth@porvoo.fi	040 095 7069	www.porvoo.fi
	Ulkoilualueiden esimies	Tom Åberg	tom.aberg@porvoo.fi	0400 210 026	www.porvoo.fi
	Toimistosihtööri liikuntapalvelut	Barbro Karlqvist	barbro.karlqvist@porvoo.fi	019 520 2456	www.porvoo.fi
Ympäristötoimi					
Porvoon kaupungin ympäristönsuojelu				019 520 211	www.porvoo.fi
	ympäristönsuojelutarkastaja	Arto Lankinen	arto.lankinen@porvoo.fi	040 734 7420	www.porvoo.fi
Suomen Ladun paikallisyhdistykset					
Toimintaryhmät					
Muut: luonnonsuojeluyhdistykset, Birdlife, kotiseutuyhdistykset jne					
Porvoon seudun lintuyhdistys					
	puheenjohtaja	Juha Tuomaala	juha.tuomaala@pp.inet.fi	040 551 6932	www.pslv-bnff.com
Typpi					
Nimi					
Kuvaus					
Osoite					
Postinumero					
Postitoimipaikka:					
				Puhelin	Sähköposti
				Miten merkitään*	Nettisivut
					Miten merkitään**
Matkailutoimisto	Porvoon kaupungin matkailutoimisto	Matkailu Porvoo/matkailutoimisto	Läntinen Aleksanterinkatu 35b	06100 Porvoo	www.visitporvoo.fi
				06100 Porvoo	www.visitporvoo.fi
				040 489 9801	tourist.office@porvoo.fi

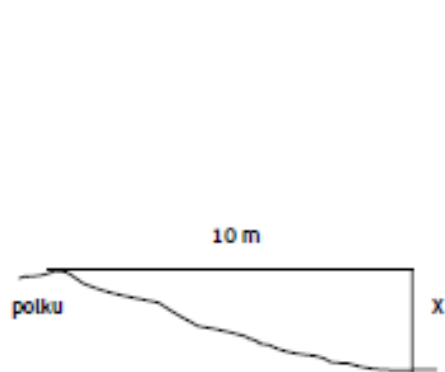
Liite 10. Luokituslomake Porvoonomaireitti ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta”

Reittiluokituslomake:		25.7.2013		Sanni Liimatta		
Porvoo		Nomadireitti kansallisen kaupunkipuiston alueella: ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta”				
REITTILUOKITUSLOMAKE						
Reitin osuus	Kaltevuus %	Korkeuserot	Kulkukelpoisuus/ reitin pinta	Viitoitus ja merkintä maastoon	Etenemis- nopeus min/km	Luokka
Lähtöpiste			ruovikon yli silta	ei merkintöjä	12-15min/km	
Osuus 1	30-40%	nousu harjulle	hiekkaa, portaita, metsäpolku	ei merkintöjä	hidas!	vaativa
Pituus:						
Osuus 2 (Sikosaari)	15-20%	nousuja ja laskuja	tasainen pinta: metsäpolku/kallio	puuviitat	16-20min/km	keskivaativa
Pituus:						
Osuus 3 (Aunela)		tasainen nousu ja lasku alas	asfaltti	ei merkintöjä	pyöräily	helppo
Pituus:						
Osuus 4 (Ruskis)	0 %		pitkospuut	"lintutorni"	12-15min/km	helppo
Pituus:						
Osuus 5 (Ekudden)		tasainen	metsäpolku/pitkos puut	valkopäiset puutolpat ja nuolet	12-15min/km	helppo
Pituus:						
Osuus 6 (Stormossen)			umpeenkasavanut polku/muta/suo	ei merkintöjä	hidas!	vaativa
Pituus:						
Reitti yhteensä						
Pituus:						
Reitin vaativuusluokka:		keskivaativa				
Luokituksen voimassaoloaika:						
Luokituspäivämäärä:		25.7.2013				
Luokittelijan allekirjoitus:		Sanni Liimatta				
Nimen selvennys:		Sanni Liimatta				
Luokittelijan osoite:		Rintamamiehentie 1a D 32, 06100 Porvoo				
Luokittelijan puhelinnumero:		050 569 0752				
Luokittelijan sähköposti-osoite:		sanni.liimatta@myy.haaga-helia.fi				
Lähetä lomake osoitteeseen:						
ofetela@lamk.fi						

Reittiä ylläpitävät ja kehittävät tahot					
Kunta	titteli	nimi	sähköposti	puhelin	kotisivut
			etunimi, sukunimi	Miten merkitään	Miten merkitään**
Reitin ylläpitäjä:					
Porvoon kaupunki					
Kunnat:					
Tekninen toimi ja maankäyttö					
Porvoon kaupungin maapolitiikka				019520211	www.porvoo.fi
	kaupungininsinööri	Risto Lindbland	risto.lindbland@porvoo.fi	0400841393	www.porvoo.fi
	mittamies	Jani Pulkkinen	jani.pulkkinen@porvoo.fi	040 550 8894	www.porvoo.fi
	tekninen ja ympäristöjohtaja	Maarit Sthålborg	maarit.stahlberg@porvoo.fi	040 592 7501	www.porvoo.fi
Kulttuuri					
Porvoon kaupungin kulttuuripalvelut			kulttuuri@porvoo.fi	019 520 2409	www.porvoo.fi
	kulttuuripalveluiden päällikkö	Susann Hartman	susann.hartman@porvoo.fi	040 550 4527	www.porvoo.fi
	kulttuurisuunnittelija	Sari Hilska	sari.hilska@porvoo.fi	040 482 2004	www.porvoo.fi
Matkailu					
	Matkailu- ja markkinointipääll	Outi Leppälä	outi.leppala@porvoo.fi	040 489 9810	www.visitporvoo.fi
	Markkinointisuunnittelija	Tanja Peisala	tania.peisala@porvoo.fi	040 489 9802	www.visitporvoo.fi
	Markkinointisuunnittelija	Sari Myllynen	sari.myllynen@porvoo.fi	040 706 1200	www.visitporvoo.fi
Liikunta					
Porvoon kaupungin liikuntatoimi			liikunta@porvoo.fi	020 692 270	www.porvoo.fi
	ulkoilualueiden esimies	Tage Lönnroth	tage.h.lonnroth@porvoo.fi	040 095 7069	www.porvoo.fi
	Ulkoilualueiden esimies	Tom Åberg	tom.aberg@porvoo.fi	0400 210 026	www.porvoo.fi
	Toimistosihteer	liikuntapalvelu	Barbro Karlqvist	barbro.karlqvist@porvoo.fi	019 520 2456
Ympäristötoimi					
Porvoon kaupungin ympäristönsuojelu			ymparistonsuojelu@porvoo	019 520 211	www.porvoo.fi
	ympäristönsuojelutarkastaja	Arto Lankinen	arto.lankinen@porvoo.fi	040 734 7420	www.porvoo.fi
Suomen Ladun paikallisyhdistykset					
Toimintaryhmät					
Muut: luonnonsuojeluyhdistykset, Birdlife, kotiseutuyhdistykset jne					
Porvoon seudun lintuyhdistys					
	puheenjohtaja	Juha Tuomaala	juha.tuomaala@pp.inet.fi	040 551 6932	www.pslv-bnff.com

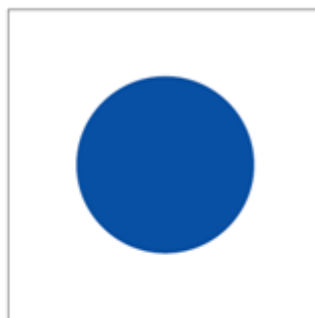
Ulkoilureitin kaltevuuden mittaamisen apulaulukko

Prosentteina	Asteina	X = m
5	2.9	0.5
10	5.7	1.0
15	8.5	1.5
20	11.3	2.0
25	14.0	2.5
30	16.7	3.0
35	19.3	3.5
40	21.9	4.0
45	24.2	4.5
50	26.6	5.0
55	28.8	5.5
60	31.0	6.0
65	33.0	6.5
70	35.0	7.0
75	36.9	7.5
80	38.7	8.0
85	40.4	8.5
90	42.0	9.0
95	43.5	9.5
100	45.0	10.0

Helppo reitti

Helppo reitti merkitään sinisellä ympyrällä. Reitti on pohjaltaan tasainen ja merkitty maastoon siten, että eksymisen vaaraa ei ole. Korkeuseroja on vähän. Ohjeellinen pituuskaltevuus reitillä saa olla korkeintaan 15 % (8,5*) ja keskimääräinen korkeusero enintään 50m/km. Sivuttaiskaltevuus reitillä saa olla enintään 3–5 % (vedenpoiston edellyttämä kaltevuus väh. 2 %).

Luokittelutermit eri kielillä:

helppo

lätt

easy

Keskivaativa reitti

Keskivaativa reitti merkitään punaisella neliöllä. Keskivaativilla reiteillä sallitaan jonkin verran vaikeakulkuisia paikkoja ja korkeuseroja. Reitti on kuitenkin selkeästi viitoitettu ja merkitty maastoon. Ohjeellinen keskimääräinen korkeusero on enintään 120m/km. Ohjeellinen pituuskaltevuus saa olla enintään 30 % (16,7*).

Luokittelutermit eri kielillä:

keskivaativa

normal

medium

Vaativa reitti

Vaativa reitti merkitään mustalla kolmiolla. Vaativilla reiteillä on jyrkkiä tai vaikeakulkuisia osia. Sillä voi olla myös kahluuta vaativia kohtia. Maastossa on havaittava polku ja reitillä voi olla vähäistä viitoitusta.

Luokittelutermit eri kielillä:

vaativa

krävande

difficult

Liite 13. Reittikuvauslomake Virvikin ulkoilualue

Reittikuvaus

1. Reitin nimi ja yksilöintitieto (maakunta, kunta):

Virvikin ulkoilureitti, Itä-Uusimaa, Porvoo

2. Reitin pituus, arvioitu kesto, jana- vai ympyräreitti ja yhteydet muuhun reitistöön. Virvikin ulkoilualueella on valittavana useita eri reittejä ja reittikokonaisuuksia. Pää- asialliset reitit voidaan jakaa seuraaviin:

- Joonanmäen reitti 3 km, noin 1 h
- Humlan majalla kääntyvä reitti, 11 km, noin 3,5 h
- Humlan majan ohi ja pienen lisälenkin kiertävä reitti, 13 km, noin 4 h
- Holkenin laavulla kääntyvä reitti 20 km, noin 6,5 h

Kaikki reitit ovat ympyräreittejä. Matkailullisesti antoisimmat reitit ovat Humlan majalle ja Holkenin laavulle johtavat reitit. Joonanmäen reitti on kuntoilukäyttöön. Kaikki reitit voi myös pyöräillä, lukuun ottamatta Holkenin majalle johtavan reitin viimeistä osuutta. Reiteillä kulkee talvisin hiihtoladut.

3. Reitin vaativuus, haasteellisuuden kuvaus ja kohderyhmä

Holkenin laavulla kääntyvä reitti on haastava, muut helppoja

Vaativuuden kuvaus:

Holkenin laavulle johtavan reitin viimeistä osuutta lukuun ottamatta kaikki reitit kulkevat helppokulkuisella, tasaisella soratiellä. Tielle osuu jyrkkiäkin nousuja, mutta maanpinnan tasaisuus tekee niistä helppokulkuisia. Kaikki reitit Holkenin laavulle johtavaa reittiä lukuun ottamatta voidaan luokitella helpoiksi.

Holkenin laavulle johtavan reitin viimeinen osuus (Humlan majan jälkeen alkava, pisteestä N 60° 22.3' E 25° 44.8 eteenpäin), on haastava. Maasto on osuudella todella vaihtelevaa: polku vaihtelee sora- ja purupäällysteisestä, kalliosta ja kosteikosta, luonnontilassa olevaan metsäpolkuun, jossa on paljon kivikkoa ja juurikkoa.

Soveltuvuus eri kohderyhmille:

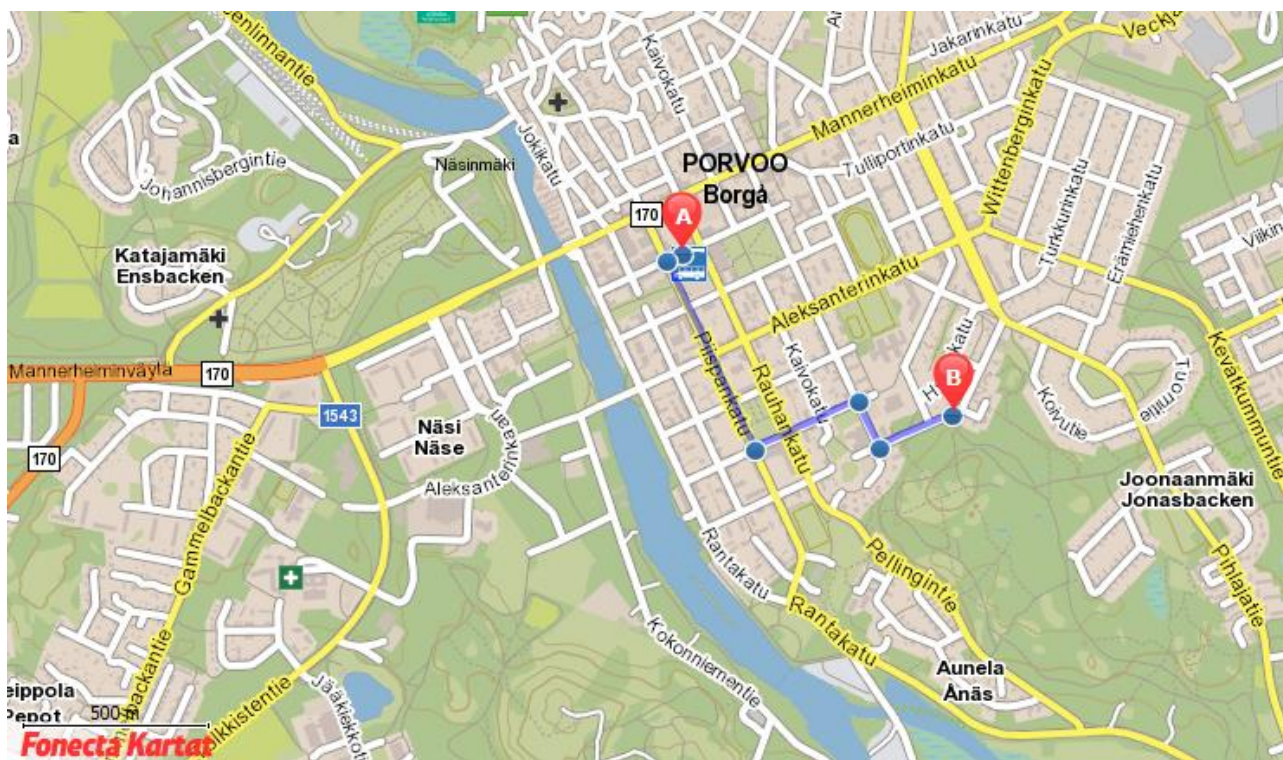
Helpot reitit sopivat lapsiperheille. Holkenin laavun reitti hyväkuntoisille.

4. Reitin alkuun:

Reitille pääsee Porvoon keskustan tuntumasta Porvoon uimahallin takaa (Joonaksentie 10, 06100 Porvoo, N 60° 23.4' E 25° 40.6) tai Porvoon sairaalan läheiseltä parkkipaikalta (Humlantien ja Pihlajatien risteys, 06100 Porvoo, N 60° 22.8' E 25° 41.7). Uimahallin taa on matkaa noin 1,5 km ja sairaalan läheiselle parkkipaikalle noin 3 km.

Ajo-ohjeet:

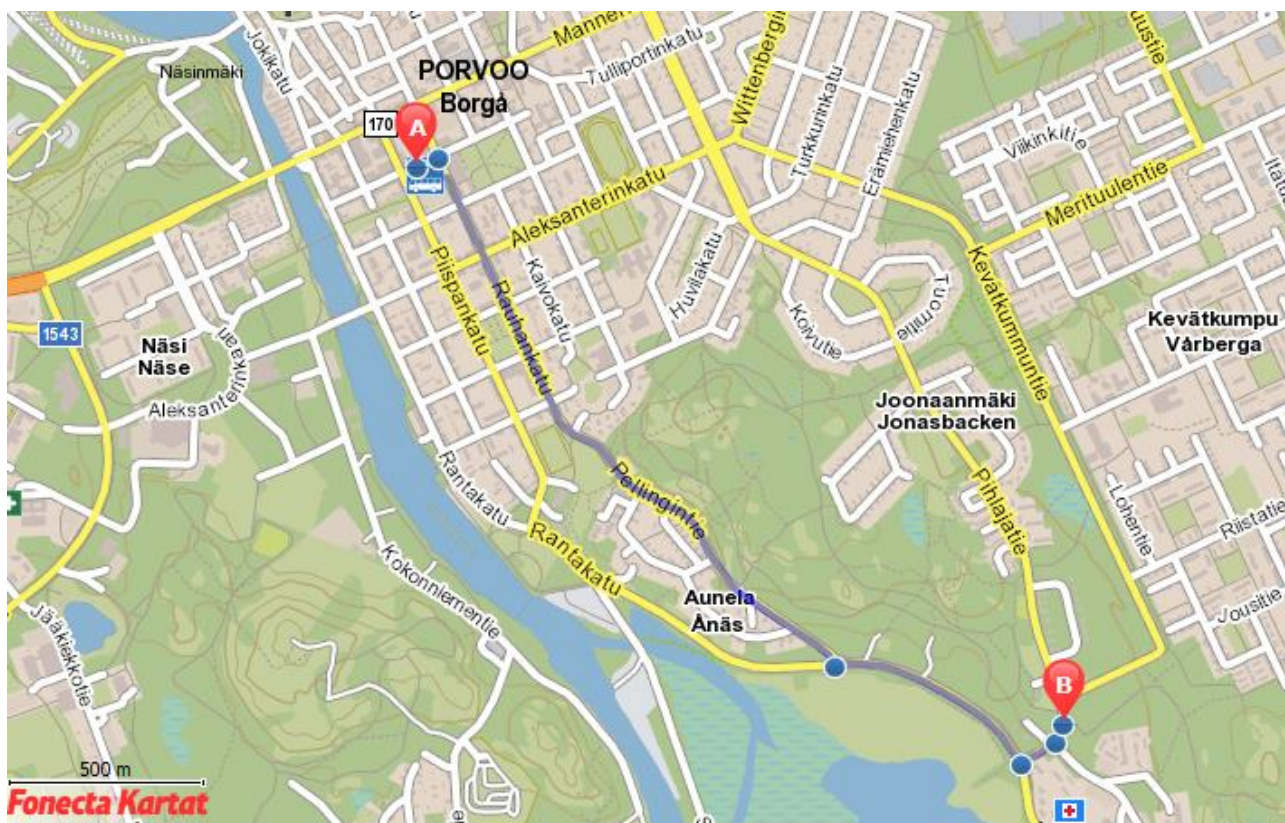
Porvoon linja-autoasemalta lähde Piispankatua etelään noin 500 m ja käänny vasemmalle tielle Laivurinkatu. Jatka noin 300 m ja käänny oikealle tielle Linnankoskenkatu. Heti seuraavasta risteyksestä, uimahallin kohdalta, käänny vasemmalle tielle Joonaksentie, jatka ylämäkeen noin 200 m, tien oikealle puolelle jää pieni hiekkapohjainen parkkipaikka, josta ulkoilureitit alkavat.

Kuva 1. Sijainti kartalla, Porvoo – reitin aloituspiste uimahallin takaa

TAI

Linja-autoasemalta lähde Rauhankatua etelään. Jatka noin 2 km, tie vaihtuu matkalla Pellingintieksi. Saavut T-risteykseen, käänny vasemmalle tielle Tarkkistentie. Jatka noin 500 m ja käänny vasemmalle tielle Pihlajatie. Parkkipaikka jää Pihlajatie oikealle puolelle.

Kuva 2. Sijainti kartalla, Porvoo – reitin aloituspiste sairaalan takana

Julkisilla kulkuvälineillä:

Porvooseen on hyvät päivittäiset linja-autoyhteydet Helsingistä ja idästä (Loviisa, Kotka, Kouvola yms.) (Matkahuolto, www.matkahuolto.fi). Porvoon Liikenteen linja numero 1 kulkee linja-autoasemalta Porvoon sairaalalle.

5. Reitin välitön palveluvarustus:

Humlan ulkoilumaja, Rotnäsintie 200, 06200 Porvoo (N 60° 22.6' E 25° 44.7):
Ulkoilumajan pihassa ulkogrilli, puuvarasto ja ulkokäymälä. Kaikki hyvässä kunnossa, puuliiterissä puita, saha ja kirves. Ulkoilumaja on auki vain talvisin, jolloin majalla toimii myös kahvila. Majassa on keittiö, sauna ja kokoustilat noin 30 hengelle ja sitä voi vuokrata (liikuntamestari Pasi Liitiäinen, pasi.liitiainen@porvoo.fi, +358 40 4899809).

Kehittäminen:

Taukopaikan yhteydessä olevia kuntotelineitä rikottu ja töhritty.

Holkenin laavu (N 60° 21.6' E 25° 47.5):

Taukopaikalla laavu, nuotiopaikka, puuvarasto ja ulkokäymälä. Laavulta avautuu järvinäköala (Gåsgårdsträsket). Rannassa pieni laituri, uintimahdollisuus. Ympäristö siisti. Laavu on kaupungin ylläpitämä.

Kehittäminen: puuvarastossa niukasti puita, kirves hävinnyt.

5. Reittimerkinnot:

Kaikki reitit on merkitty puuviitoin, joista ilmenee myös jäljellä oleva kilometrimäärä kohteeseen (esim. "Holken 4km"). Viitat ovat selviä ja osoittavat kulkusuunnan.

Myös alueen karttoja on paikoitellen reittien varrella, majoilla ja esim. Holkeniin ja Humlan majalle haarautuvassa risteyksessä (N 60° 22.5' E 25° 44.3).

6. Reitin kalastuskohteet ja kalalajit

Holkenin laavu sijaitsee järven (Gåsgårdsträsket) vieressä. Kalastuslupia saa Porvoon kaupungin palvelupisteestä Kompassista (Rihkamatori B, 06100 Porvoo). Tilapäislupia myös Hamarin venetankkauspisteeltä (SEO). Lisätiedot: ta-ge.h.lonnroth@porvoo.fi

7. Reittiä tukevat palvelut:

Majoituspalvelut (jotka ovat suoraan reitin välittömällä vaikutusalueella):

Reitin välittömällä vaikutusalueella ei ole majoituspalveluja. Lähimmät palvelut löytyvät Porvoon keskustasta.

Kahvilat ja ravintolat (jotka ovat suoraan reitin välittömällä vaikutusalueella):

Reitin välittömällä vaikutusalueella ei ole kahviloita ja ravintoloita, lukuun ottamatta hiihtokaudella toimivaa kahvilaa Humlan majalla. Lähimmät palvelut löytyvät Porvoon keskustasta.

Vinkkejä muuhun retkeilyyn:

Kaikki reitit sopivat myös pyöräilyyn, lukuun ottamatta Holkenin laavulle johtavan reitin viimeistä osuutta. Talvisin reiteillä kulkee hiihtoladut. Humlan majalta voi poiketa Stormossenin suolle (N 60° 22.4' E 25° 45.4)

8. Hyvä tietää:

Reitit kulkevat hyväkuntoisella soratiellä, lukuun ottamatta Holkenin laavulle johtavan reitin viimeistä osuutta. Lenkkikengät sopivat hyvin käyttöön. Holkenin laavulle suuntaavien on syytä varustautua vedenpitävillä ja tukevilla kengillä: reitille osuu jyrkkiä nousuja ja laskuja kalliopohjaisessa maastossa, joka on sateella todella liukas.

9. Luonnonympäristön kuvaus:

Porvoon keskustan tuntumasta, Porvoon uimahallin takaa alkava reitti alkaa Joonanmäen kuntoradan osuudella. Vaihtelevasti puru- ja sorapohjainen kuntorata johdattaa havupuumetsäkaistaleen läpi Porvoon sairaalan tuntumaan, jossa ohitetaan kuntotelineet ja ylitetään sairaalalle johtava autotie. Tässä kohdassa (N 60° 22.8' E 25° 41.7) on suuri parkkipaikka, joten retken voi hyvin aloittaa myös siitä. Reitti ohittaa Toukovuoren uuden rakennusvaiheessa olevan energiatehokkaan asuinalueen, kulkien kuitenkin koko ajan metsän reunassa. Toukovuoren jäätyä taakse Humlan majalle johtava reitti kulkee lehtipuiden valtaaman metsän keskellä, ja välillä tullaan kauniille niitty- ja peltoaukioille (esim. N 60° 22.4' E 25° 43.5). Reitti kulkee leveähköä sora/hiekkatietä aina Humlan majalle asti.

Holkeniin ja Humlan majalle haarautuvan risteyksen (N 60° 22.5' E 25° 44.3) jälkeen tie muuttuu epätasaisemmaksi soratieksi ja kapenee lopulta poluksi (N 60° 22.3' E 25° 44.8). Tähän asti maisema on ollut melko tasaista, mutta nyt se muuttuu vaihtelevaksi: Aikoinaan laidunmetsinä käytetyt metsät ovat nykyään luonnontilassa, metsä muuttuu hyvin tiiviksi. Tämä alue on toinen Porvoon perintömetsistä, kooltaan 1,6ha. Välillä ohitetaan korkeita iäkkäitä petäjiä (N 60° 21.7' E 25° 45.6) tiuhaan kas-

vavassa havumetsässä ja välillä kuljetaan vehreissä koivujen valtaamissa kosteikoissa (N60° 21.7' E25° 45.9). Kosteikkoihin on rakennettu pitkospuita, joista osa on lahoamisasteessa. Polkua on päällystetty muovimatolla, jonka päälle on levitetty purua. Metsissä pesii lukuisia eri lintulajeja, jopa vihainen metso, josta on pystytetty varoituskylttejäkin. Lintujen äänet täyttävät äänimaiseman.

Kosteikkojen jälkeen maaperä vaihtuu kalliopohjaiseksi ja luvassa on jyrkkiäkin nousuja ja laskuja. Kallioilla on kuiville alueille tyypillistäkin kasvustoa, mutta puut kasvavat koko ajan korkeana polun reunoilla. Polku on vaihtelevasti luonnontilassa olevaa kivistä metsäpolkua, mutta mutaisimpia paikkoja on taas päällystetty muovimatolla ja soralla/purulla. Holkenin majalle johtava polku kulkee perintömetsän keskellä, jossa metsä on vanhaa ja kuuset vallitsevat maisemaa. Tie kääntyy Holkenin laavulla, jossa aukeaa perinteinen suomalainen järvimaisema suhisevine kaislikkoineen.

Kehittämissuosituks:

Kosteikkojen päälle rakennettuja pitkospuita tulisi uusia.

10. Kulttuuriympäristön kuvaus:

Virvikin ulkoilualue on porvoolaisten ikisuosikki. Leveyssuunnassa Porvoon keskustan tuntumasta aina Pienelle Pernajalahdelle asti ulottuva ulkoilualue kätkee sisälleen loistavia reittimahdollisuuksia vaihtelevan luonnon keskellä, golfradan kartanoympäristössä, luontopolun, pienvenesataman ja uimarannan meren äärellä.

Kehittämissuosituks:

11. Reitin suositeltava teema:

Humlan majalle johtavat reitit virkistys- ja kuntoiluteemalla, Holkenin laavun reitti korostaa enemmän luontoa ja ikivanhan metsän arvoa, millaista elämä on syvällä metsässä.

12. Reitin kehittämiskohteet ja käytettävyys:

Virvikin ulkoilualue reitteineen on erinomainen retkikohde. Ulkoilualueelle pääsee helposti aivan keskustan tuntumasta. Humlan majalle johtavat reitit kulkevat hyväkuntoisilla teillä, mutta matkailullisesti kaikista rikkain on Holkenin laavulle kulkeva reitti. Luonto Humlan majan ja Holkenin laavun välisellä osuudella on erityisen monimuotoista ja vaihtelevaa. Pitkospuita tulisi kunnostaa ja polkua puruosuuksien kohdilla paikoin tasoittaa. Lisäksi Holkenilta takaisin tultaessa polulle (N 60° 22.4' E 25° 45.2) voisi lisätä viitan Stormossenin suolle, jonka retkeilijä helposti tietämättään ohittaa. Taukopaikkojen ja monipuolisuutensa vuoksi erinomainen retkeilykohde, jonka mahdollisuudet ulottuvat myös näiden reittien ulkopuolelle.

Liite 14. Reittikuvauslomake Virvikin luontopolku

Reittikuvaus

1. Reitin nimi ja yksilöintitieto (maakunta, kunta):

Virvikin luontopolku, Itä-Uusimaa, Porvoo

2. Reitin pituus, arvioitu kesto, jana- vai ympyräreitti ja yhteydet muuhun reitistöön. 2,5 km, 1h. Janareitti, mutta luontopolku yhtyy lopussa suurempaan soratiehen, joka vie takaisin luontopolun aloituspisteeseen, jolloin reitistä muodostuu ympyräreitti.

Virvik sijaitsee noin 15 kilometrin päässä Porvoon keskustasta, Epoossa. Virvikin luontopolku kuuluu Porvoon kaupungin Virvikinin ulkoilualueeseen. Luontopolku lähtee Virvik Golfin kartanoympäristön välittömästä läheisyydestä ja on parhaiten saavutettavissa omilla kulkuvälineillä. Virvikiin pääsee myös linja-autolla Porvoon keskustasta (linja-autot Epoon ja Tirmon suuntaan), jonka jälkeen pysäkiltä joutuu kävelemään vielä noin 4 km. Porvoon kaupungilla on myös pienvenesatama noin 400 metrin päässä golfkentistä, joten saapuminen omalla veneellä on myös mahdollista.

3. Reitin vaativuus, haasteellisuuden kuvaus ja kohderyhmä

Vaativa

Vaativuuden kuvaus: Reitti kulkee vaihtelevassa maastossa, joka on lähes kauttaaltaan kivikkoinen. Polut ovat kapeita. Sisältää jyrkkiä nousuja kivikkoisessa ja epätaisessa maastossa, etenkin reitin loppupuolella.

Soveltuvuus eri kohderyhmille: Reitti on melko raskas ja suhteellisen suurten korkeuserojen vuoksi vaatii hyvää kuntoa. Reitti on kuitenkin melko lyhyt (2,5 km), joten soveltuu myös lapsiperheille harkinnan mukaan.

4. Reitin alkuun:

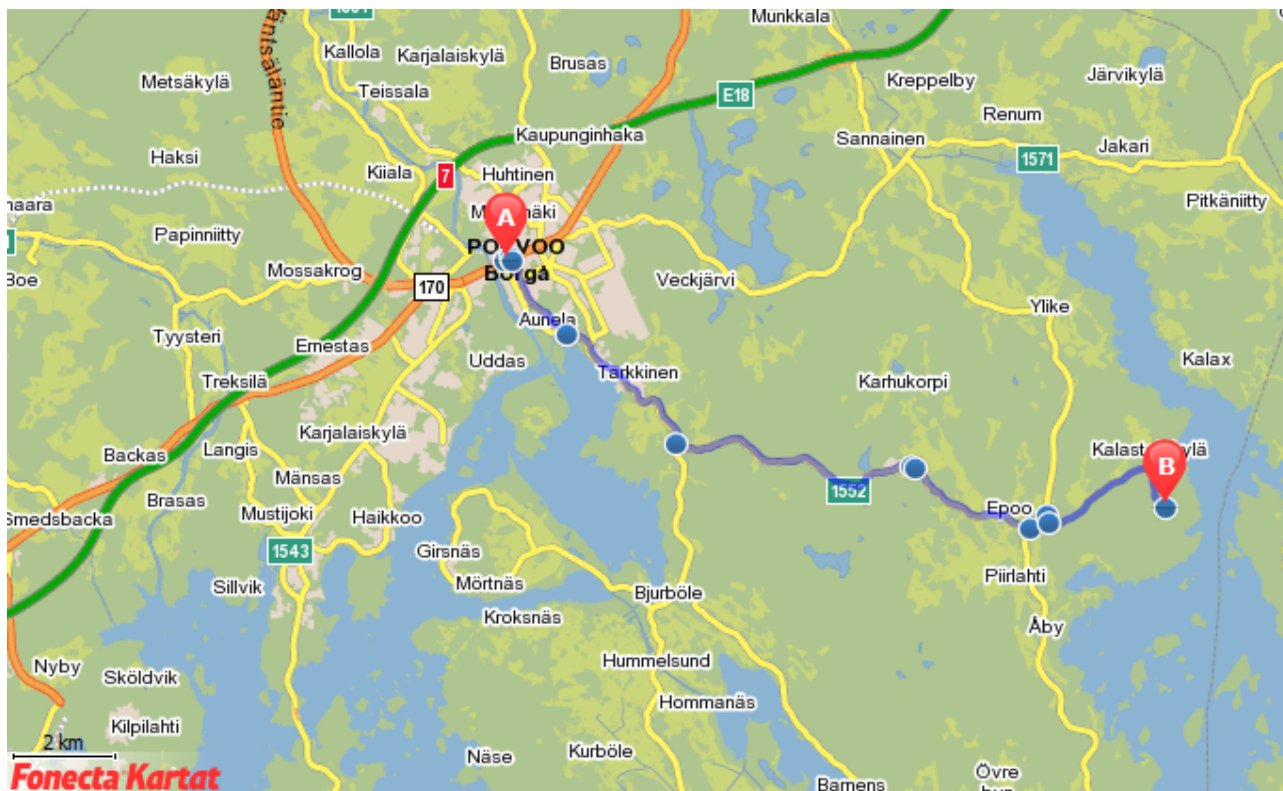
Virvik sijaitsee noin 15 km kaakkoon Porvoon keskustasta. Luontopolku sijaitsee Virvik Golfin kartanoympäristön välittömässä läheisyydessä (N 60°21,1' E 25°54,0). Paikalle löytää parhaiten Virvik Golfin osoitteen mukaan: Virvikintie 346, Epoo, 06200, Porvoo.

Ajo-ohjeet:

Porvoon keskustan kautta kulkevat reitit (esim. Helsingistä tultaessa):

- Porvoon keskustasta lähdetään Mannerheiminkatua pohjoiseen ja seurataan Virvik -viittoja (Mannerheiminkadun ja Werner Söderströmin kadun risteyksestä alkaen, ensimmäinen käännös oikealle).
- Jatketään tietä Sibeliuksenbulvardi Porvoon sairaalan ohi, kunnes tullaan T-risteykseen, josta käännytään Tarkkistentielle.

- Tarkkistentieltä seuraavasta risteyksestä käännetään vasemmalle suuntaan Epoo/Pellinki, tie nro 1552.
- Tätä tietä jatketaan suoraan noin 8 km, kunnes tulee T-risteys Sannaisten suuntaan → käännä vasempaan suuntaan Sannainen
- Tämän jälkeen käännä heti oikeaan Virvik Golf opasteiden mukaan
- Aja tietä (Virvikintie) suoraan Virvik Golf opasteiden mukaan ja päädyt Virvik Golfin kartanoympäristön parkkipaikoille. Luontopolun aloituspiste on Virvikintiellä noin 100 m ennen parkkipaikkoja.

Kuva 1. Sijainti kartalla, Porvoo – Virvik Golf

Idästä tultaessa (Loviisa, Kotka, Kouvola):

- Valtatie 7/E18 käännetään liittymästä Sannaisten suuntaan (noin 27km Loviisasta) Sannaistentielle
- Seurataan Sannaistentietä noin 7 km kunnes tullaan T-risteykseen → käännä vasemmalle, tielle Veckjärventie (tie nro 1571)
- Seuraavasta käännä oikealle, tielle Ylikentie
- Jatka tietä Ylikentie noin 9 km ja käännä vasemmalle tielle Virvikintie
- Aja tietä (Virvikintie) suoraan Virvik Golf opasteiden mukaan ja päädyt Virvik Golfin kartanoympäristön parkkipaikoille. Luontopolun aloituspiste on Virvikintiellä noin 100 m ennen parkkipaikkoja.

Julkisilla kulkuneuvoja käytettäessä on kuljettava Porvoon keskustan kautta.

- Porvooseen on hyvät päivittävät linja-autoyhteydet Helsingistä ja idästä (Loviisa, Kotka, Kouvola yms.) (Matkahuolto, www.matkahuolto.fi.)

- Porvoon keskustasta Virvikiin pääsee linja-autoilla Epoon ja Tirmon suuntaan (www.matka.fi, hakusanoilla Porvoo linja-autoasema – Virvikintie 346). Pysäkiltä luontopolun alkuun on kävelymatkaa noin 4 km.

Noin 1 km päässä luontopolun aloituspisteestä on myös Porvoon kaupungin pienvenesatama (N 60°20,9' E 25°55,2), jonne voi saapua omalla veneellä.

5. Reitin välitön palveluvarustus:

Koska kyseessä on lyhyehkö luontopolku, reitillä ei ole taukopaikoille tyypillistä palveluvarustusta. Virvik Golfin kartanoympäristön alueelta löytyy Ravintola Virvik, joka tarjoilee golfkauden aikaan lounasta viikon jokaisena päivänä klo 11–15 ja on avoinna klo 9–20 (joustavasti). Talvisin ravintola toimii tilausravintolana. Tiloista löytyy myös sauna ja klubitila, joita voi vuokrata.

Kehittäminen:

5. Reittimerkinnot:

Reitti on merkitty maastoon oransseilla maalitäplillä. Merkinnot ovat hyvin huollettuja ja selkeitä, niitä on lyhyen välimatkan välein ja niitä on helppo seurata, vaikka polkua on jopa paikoin vaikea erottaa. Merkkitäplien lisäksi on puuviittoja oranssilla tekstillä suomeksi ja ruotsiksi, esim. ”luontopolku, naturstigen”.

6. Reitin kalastuskohteet ja kalalajit

Kohde sijaitsee saariston tuntumassa, jossa on loistavia kalastuspaikkoja. Kalastuslupia saa Porvoon kaupungin palvelupisteestä Kompassista (Rihkamatori B, 06100 Porvoo). Tilapäislupia myös Hamarin venetankkauspiestä (SEO). Lisätiedot: tage.h.lonnroth@porvoo.fi

7. Reittiä tukevat palvelut:

Majoituspalvelut (jotka ovat suoraan reitin välittömällä vaikutusalueella):

Virvikin leirialue palvelee osoitteessa Virvikintie 438, 06200 Porvoo. Leirialuetta vuokrataan yhteisöille, alueelta löytyy pieni mökki sekä tilaa telttamajoitukselle. Leirialueella on lisäksi kaksi biokäymälää, sauna sekä grillipaikka ja ruokailukatos. (Varaukset Eeva Hava, nuorisopalvelut, puh. 0400-998294, eeva.hava@porvoo.fi)

Kahvilat ja ravintolat (jotka ovat suoraan reitin välittömällä vaikutusalueella):

Virvik Golfin kartanoympäristön alueelta löytyy Ravintola Virvik, joka tarjoilee golfkauden aikaan lounasta viikon jokaisena päivänä klo 11–15 ja on avoinna klo 9–20 (joustavasti). Talvisin ravintola toimii tilausravintolana. Tiloista löytyy myös sauna ja klubitila, joita voi vuokrata.

Virvikin uimarannalla (Pallograniitintie 77, 06200 Porvoo) toimii kesäaikaan kiosk.

Vinkkejä muuhun retkeilyyn:

Noin 1 km päässä luontopolun aloituspisteestä on yleinen uimaranta sekä Porvoon kaupungin pienvenesatama, paikalle voi saapua omalla veneellä tai vaikka meloen.

8. Hyvä tietää:

Maasto on paikoin hyvin vaikeakulkuista, joten hyvät jalkineet ovat tärkeä varustus. Maasto on kuivaa vain kuivimpaan kesäaikaan, joten kumisaappaat voivat olla tarpeelliset tai jalkineiden tulee ainakin olla vedenpitävät. Eteneminen sateella hidastuu; polulla suurempiakin kiviä, kuoppia ja epätasaisuuksia, mutapohja. Polku on siis sateella todella liukas, varovaisuutta tulee noudattaa. Pitkospuita on rakennettu kosteimpiin paikkoihin. Matkapuhelinkuuluvuus on kauttaaltaan hyvä.

9. Luonnonympäristön kuvaus:

Reitin alkuosa on lehtomaista, kosteaa metsää. Lehtipuita on enemmän kuin havupuita. Polku on helppokulkuinen ja kosteampien osuuksien päälle on rakennettu pitkospuita. Polulta voi poiketa myös metsäpaloalueelle ja tarkastella sen aiheuttamia muutoksia luontoon, aluetta ei ole hoidettu metsäpalon jälkeen (metsäpalo vuonna 1988).

Keskivaiheella reitti nousee ja muuttuu kallioperäiseksi kuivemmaksi kankaaksi. Polku muuttuu vaikeakulkuisemmaksi. Kallioilla on runsaasti kelpopuita ja kuiville alueille tyypillistä kasvustoa (esim. kanerva, ahosuolaheinä, metsälauha, kalliokohokki, runsaasti erilaisia sammalia ja jäkäliä), kun kosteissa kallionotkoissa kasvaa puolestaan täysin erilaisia kasvilajeja (esim. mustikka, yövilkka, valkovuokko, käenrieska). Tämä tekee alueesta monimuotoisen. Alueella liikkuu hirviä.

Reitti ohittaa myös upean pienen nevan, jonka kasvillisuus ja eläimistö eroavat täysin muun polun luonnosta. Valtakasvina kasvaa pullosaraa, ja muista nevakasveista esiintyy mm. karpaloa ja kurjenjalkaa. Lintubongarit löytävät eläimistä punarinnan ja vihervarpusen. Nevan tuntumassa polku on erittäin mutainen ja kostea. Nevan jälkeen reitti lähtee jyrkkään nousuun ensin mutaisen ja kivisen polun kautta kallioiden lomassa kulkevaan maastoon. Tämä on reitin haastavin osuus. Kallioisen vaiheen jälkeen masto rauhoittuu tasaisemmaksi poluksi, joka johtaa suurten siirtolohkareiden luokse. Täältä löytyy mm. kuuluisa yli 9 m korkea kivi ”Virvikin jättiläinen”, joka on ajautunut nykyiselle paikalleen mannerjäätikön mukana. Jätöksistä päätellen alueella tavataan kettuja.

Lopussa polku liittyy suurempaan soratiehen, joka johtaa takaisin kartanoympäristön alueelle ohi golfkenttien.

Kehittämissuosituks:

Loppupuoolella reitti tulisi merkata selvemmin; polku yhtyy lopussa suurempaan tiehen, joka johtaa takaisin kartanoympäristön alueelle.

10. Kulttuuriympäristön kuvaus:

Reitin lähtöpiste on kartanoympäristön alueella, jossa on nähtävyyksiksi luokiteltavia kulttuurihistoriallisia kartanorakennuksia. Luontopolun varrella voi tarkastella jääkauden aiheuttamia vaikutuksia luontoon. Polulle on pystytetty luonnosta kertovia rastitauluja, jotka ovat hyvässä kunnossa. Polun loppupuoolella yhden rastitaulun yhteydessä on myös hauska rakennelma joka havainnollistaa, miten ihmisen maahan heittämät roskat hajoavat luonnossa.

Kehittämissuosituks:

Infotaulu luontopolun alussa tulisi uusia, nykyinen vanha ja rapistunut. Uuden infotaulun tulisi olla näkyvämpi, jotta matkailija erottaa selvästi, mistä polku alkaa. Polun loppuun (kohtaan jossa polku yhtyy suurempaan tiehen, joka johtaa takaisin kartanoympäristön alueelle) tulisi lisätä yksi viitta, joka osoittaa retkeilijälle oikean suunnan, mihin reitti jatkuu.

11. Reitin suositeltava teema:

Jääkausi: Luonto reitin varrella on hyvin monimuotoinen, sillä lyhyehkön reitin varrella voi ihaila lehtomaista metsää, karua kalliota ja kosteaa nevan elämää. Päälimmäisenä jäävät mieleen suuret siirtolohkareet ja kallioisuus.

12. Reitin kehittämiskohteet ja käytettävyys:

Luontopolku on kauttaaltaan hyvin huollettu ja merkitty. Sopii jo sellaisenaan matkailukäyttöön. Alun infotaulun uusimisella ja lopun viitoituksen lisäämällä erinomainen reitti.

Liite 15. Reittikuvauslomake Gammelbackan luontopolku

Reittikuvaus

1. Reitin nimi ja yksilöintitieto (maakunta, kunta):

Gammelbackan luontopolku, Itä-Uusimaa, Porvoo

2. Reitin pituus, arvioitu kesto, jana- vai ympyräreitti ja yhteydet muuhun reitistöön. 1km, 0,5 h, ympyräreitti. Luontopolun yhteydessä kulkee puulajien tuntemukseen keskittyvä lyhyempi puulajipolku.

Luontopolun aloituspiste on Gammelbackan seurakuntakeskuksen takana. Seurakuntakeskuksen paikalla on ennen ollut kartano, joten ympäristö on kaunista kartanopuistoa. Luontopolku on osa Gammelbackan ja Hamarin väliin jäävää metsäkaistaletta, josta valtaosa on osayleiskaavassa määritetty virkistysalueeksi. Suurin osa metsäalueesta kuuluu lisäksi ympäristöministeriön hyväksymään kansalliseen kaupunkipuistoon.

3. Reitin vaativuus, haasteellisuuden kuvaus ja kohderyhmä

Helppo

Vaativuuden kuvaus:

Tasainen maasto sekä korkeuserojen että maanpinnan muotojen puolesta, purupohjainen.

Soveltuvuus eri kohderyhmille:

Soveltuu myös liikuntaesteisille avustajan kanssa kuljettuna

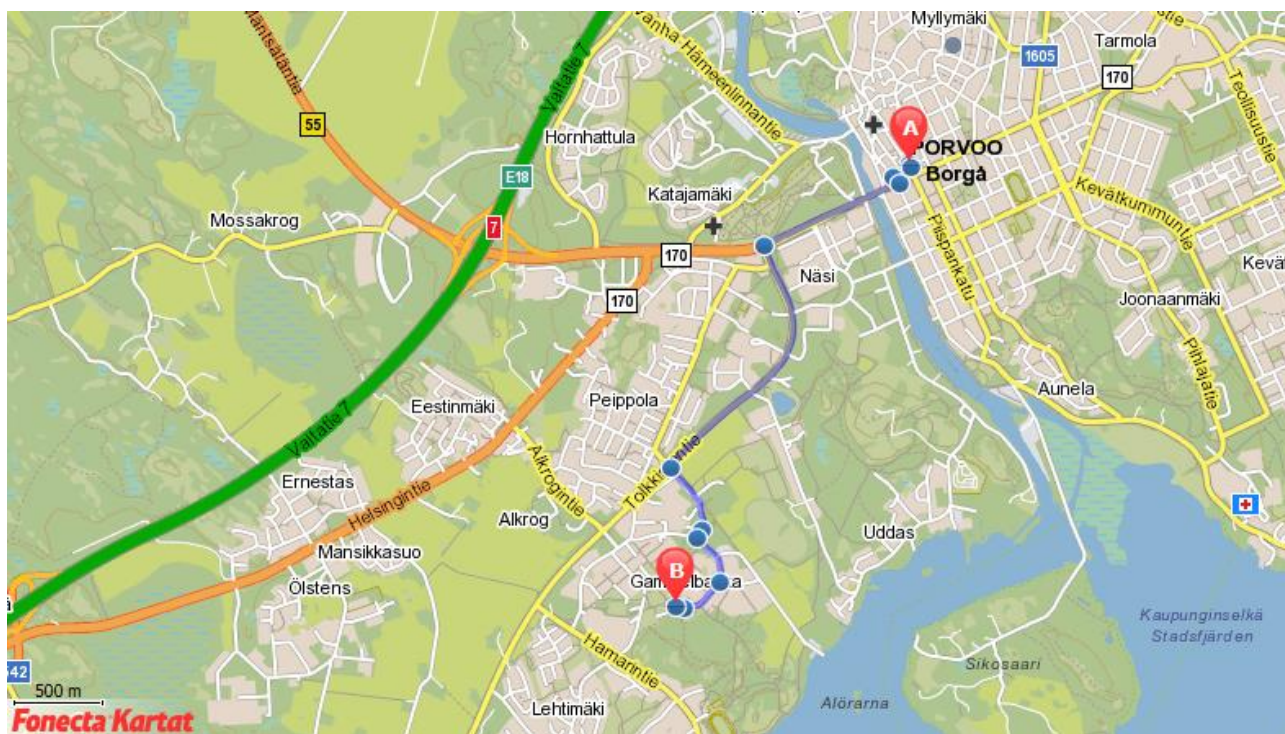
4. Reitin alkuun:

Gammelbackan luontopolku sijaitsee Porvoon Gammelbackan kaupunginosassa, Porvoon lounaispuolella. Gammelbackaan on hyvät opasteet keskustasta sekä autoilijoille, että kävelijöille/pyöräilijöille. Matkaa kertyy keskustasta noin 4 km.

Luontopolun aloituspiste on Gammelbackan seurakuntakeskuksen takana (Viertotie 1, 06400 Porvoo, N 60°22,3' E 25°38,1), Gammelbackan ja Hamarin väliin jäävän metsäkaistaleen laidalla. Seurakuntakeskus sijaitsee mäen päällä, noin 700 m päässä Gammelbackan keskuksesta.

Ajo-ohjeet:

Valtatietä 7/E18 tultaessa käänny itään tielle Mäntsäläntie/Läntinen Mannerheiminväylä (55). Tähän liittymään on Helsingistä tultaessa noin 48 km ja Loviisasta noin 40 km. Liittymästä noin 2 km päässä käänny oikealle tielle Tolkkistentie ja seuraa Gammelbackan opasteita kääntymällä ensin vasemmalle tielle Peipontie, joka vie T-risteykseen. Käänny vasemmalle suuntaan Viertotie. Viertotien päässä on parkki-alue, josta johtaa hiekkatie mäen päälle seurakuntakeskukselle.

Kuva 1. Sijainti kartalla, Porvoo – Viertotie 1

Julkisilla kulkuvälineillä:

Porvooseen on hyvät päivittäiset linja-autoyhteydet Helsingistä ja idästä (Loviisa, Kotka, Kouvola yms.) (Matkahuolto, www.matkahuolto.fi.)

Porvoon paikallisliikenteen linjat 1, 2 ja 5 (tunnuksella Tori - Gammelbacka) ajavat tiheästi Porvoon keskustan ja Gammelbackan väliä. Linjalla 5 pääsee aivan seurakuntakeskuksen viereen (200 m kävelymatka pysäkiltä), linjoilla 1 ja 2 kävelymatkaa kertyy Gammelbackan keskuksesta noin 700 m.

5. Reitin välitön palveluvarustus:

Koska kyseessä on lyhyehkö luontopolku, reitillä ei ole taukopaikoille tyypillistä palveluvarustusta. Reitin yhteydessä on lampi, jonka laidalla voi nauttia eväitä penkillä istuskellen.

Kehittäminen:

5. Reittimerkinnät:

Reitti on merkitty numeroiduin rastipistein (tolppa jonka nokassa numero). Myös luontopolun yhteydessä kulkevalla puulajipolulla esiintyy samanlaisia tolppia, joissa lukee aina kyseisen puun nimi.

Merkinnät ovat todella puutteellisia ja suurin osa merkinnöistä on rikottu tai sutattu niin, ettei merkintää erota tolpasti. Ympyräreitti kaartaa oikealle kohdassa, jossa risteää useita polkuja. Risteyskohdassa oleva merkkitolppa on piilossa puiden lo-massa ja siinä ei ole merkintää, joka siinä pitäisi olla (numero 6). Risteyskohtaan, jossa reitti kaartuu vastakkaiseen suuntaan (N 60° 22.1' E 25° 38.6) tulisi sijoittaa opastekartta. Lisäksi heti luontopolun alkuun, infotaulun jälkeen (N 60° 22.3 E 25°

38.1), jossa polku erkanee hiekkatiestä vasemmalle, tulisi sijoittaa viitta, jotta retkeilijä ymmärtää kääntyä vasemmalle. Myös kohta, jossa luontopolku jatkuu suoraan, ja puulajipolku kaartaa oikealle (N 60° 22.2 E 25° 38.3) tulisi merkata maastoon.

Reitin alussa oleva infotaulun kartta on liian pelkistetty, sillä siihen ei ole merkitty useita reitillä risteäviä polkuja. Aluetta tuntemattoman on vaikea hahmottaa, missä reitti kulkee.

6. Reitin kalastuskohteet ja kalalajit

Itse luontopolun yhteydessä ei ole kalastuskohteita, mutta Porvoon alueella on runsaasti loistavia kalastuspaikkoja. Kalastuslupia saa Porvoon kaupungin palvelupisteestä Kompassista (Rihkamatori B, 06100 Porvoo). Tilapäislupia myös Hamarin venetankkauspisteeltä (SEO). Lisätiedot: tage.h.lonnroth@porvoo.fi.

7. Reittiä tukevat palvelut:

Majoituspalvelut (jotka ovat suoraan reitin välittömällä vaikutusalueella):

Vain 3 km päässä Gammelbackasta on Porvoon tunnetuin hotelli Haikon kartano.

Kahvilat ja ravintolat (jotka ovat suoraan reitin välittömällä vaikutusalueella):

Gammelbackan keskuksessa on mm. kauppa ja pizzeria.

Vinkkejä muuhun retkeilyyn:

Luontopolun voi kulkea läpi myös pyöräillen. Ympäröivällä virkistysalueella ja kartanopuistossa on runsaasti mahdollisuuksia muulle retkeilylle.

8. Hyvä tietää:

Reitti on erittäin helppokulkuinen ja purupohja miellyttävä myös säällä kuin säällä. Kulkua vaikeuttavat ainoastaan puutteelliset merkinnät.

9. Luonnonympäristön kuvaus:

Reitti on kauttaaltaan tasainen. Maaperä on miellyttävää purupohjaa. Luontopolun rastiteemoina ovat vuodenajat ja metsänhoito, ja ne on suunnattu ensisijaisesti koululaisille. Rastit voi tulostaa osoitteesta www.peda.net/veraia/porvoo/luontop.

Luontopolku on osa Gammelbackan ja Hamarin väliin jäävää metsäkaistaletta, josta valtaosa on osayleiskaavassa määritetty virkistysalueeksi. Suurin osa metsäalueesta on lisäksi osa ympäristöministeriön hyväksymää kansallista kaupunkipuistoa. Gammelbackan kartanometsä tulee tulevaisuudessakin pysymään julkisena virkistysalueena, ja Porvoon kaupunki on laatimassa metsälle käyttö- ja hoitosuunnitelmaa.

Luonto on ensimmäisellä puoliskolla lehtomaista sekametsää, jossa lehtipuita on enemmän kuin havupuita. Saniaiset ja muu pohjakasvillisuus rehottavat runsaana. Puulajien kirjo on runsas, luontopolulta löydät ainakin seuraavat: saarni, tuomi, vaahtera, tammi, hieskoivu, siperianpihta, haapa, lehtikuusi, metsälehmus, pähkinäpensas, puistolehmus, rauduskoivu, pihlaja, harmaaleppä, raita, mänty ja kuusi. Jälkimmäisellä puoliskolla metsäalan valtaavat havupuut ja maisemaa vallitsevat korkeat kuuset.

Kehittämissuosituks:

Opastaulut/merkinnät tulisi sijoittaa niin, että ne näkyvät runsaan kasvillisuuden seasta. Vastaavasti merkintäkohdilla voisi suorittaa metsähoidollisia toimenpiteitä ja varmistaa opasteiden näkyvyys esimerkiksi raivaamalla kasvillisuuden alimpia kerroksia.

10. Kulttuuriympäristön kuvaus:

Gammelbacka on rakennettu historiallisen kartanon tiluksille. Nykyisen seurakuntakeskuksen paikalla sijainneen kartanon historia ulottuu 1500-luvulle saakka. 1800-luvulla kukoistaneen kartanon omistajiin on kuulunut tunnettuja aatelissukuja. Engelin suunnittelema uusklassismia edustanut päärakennus tuhoutui palossa vuonna 1974. Nykyisin jäljellä on kaupungin kunnostama kartanopuisto ja lampi, jonka laidalta luontopolku kulkee.

Kehittämissuosituks:

Myös virkistysaluetta tulisi huoltaa kartanopuiston tavoin ja sen rastit liittää kartanon historialliseen teemaan, opetuksellinen näkökulma säilyttäen. Tämä lisäisi myös matkailullista arvoa.

11. Reitin suositeltava teema:

Luonto ennen ja nyt: millainen metsä oli kartanon kukoistuksen aikaan ja miten se on muuttunut nykypäivään tultaessa?

12. Reitin kehittämiskohteet ja käytettävyys:

Reitin kaikki merkinnät ovat joutuneet ilkeivallan kohteeksi ja luontopolku näyttää hoitamattomalta. Itse polku on hyvä, sillä se on pururataa. Luontopolku osana virkistysaluetta sopii retkeily- ja virkistyskäyttöön, mutta itse luontopolkuna se ei sovellu matkailukäyttöön. Reitti sopii myös liikuntarajoitteisille, joten tuotteistamalla ja merkinnät ja rastit kunnostamalla siitä saisi erinomaisen luontokohteen, onhan Porvoon keskusta vain 4 km. Kulkuyhteydet ovat erinomaiset ja kulttuuriympäristö kiinnostava ja vetovoimainen.

Liite 16. Reittikuvauslomake Hasselholmenin luontopolku

Reittikuvaus

1. Reitin nimi ja yksilöintitieto (maakunta, kunta):

Hasselholmenin luontopolku, Itä-Uusimaa, Porvoo

2. Reitin pituus, arvioitu kesto, jana- vai ympyräreitti ja yhteydet muuhun reitistöön.

1,5 km, noin 0,5 h. Jana-reitti, mutta luontopolku yhtyy lopussa suurempaan sora-tiehen, joka vie takaisin luontopolun aloituspisteeseen, jolloin reitistä muodostuu ympyräreitti.

Luontopolku on osa Porvoon kaupungin Staffaksen ulkoilualueen Hasselholman aluetta. Kesäaikaan soutuveneyhteys Veckjärven kylään, jossa lisää retkeilymahdol-lisuuksia Staffaksen ulkoilualueella.

3. Reitin vaativuus, haasteellisuuden kuvaus ja kohderyhmä

Helppo

Vaativuuden kuvaus:

Maasto korkeuserojen puolesta suhteellisen tasaista, mutta polulla on paikoitellen kaatuneita puita ja kiviä, jotka vaikeuttavat kulkua. Lisäksi polku on paikoitellen re-hevöitynyt ja jopa umpeen kasvanut, kasvit kasvavat korkealle ja vaikeuttavat kul-kua. Lyhyt ja kokonaisuutena helppo reitti.

Soveltuvuus eri kohderyhmille:

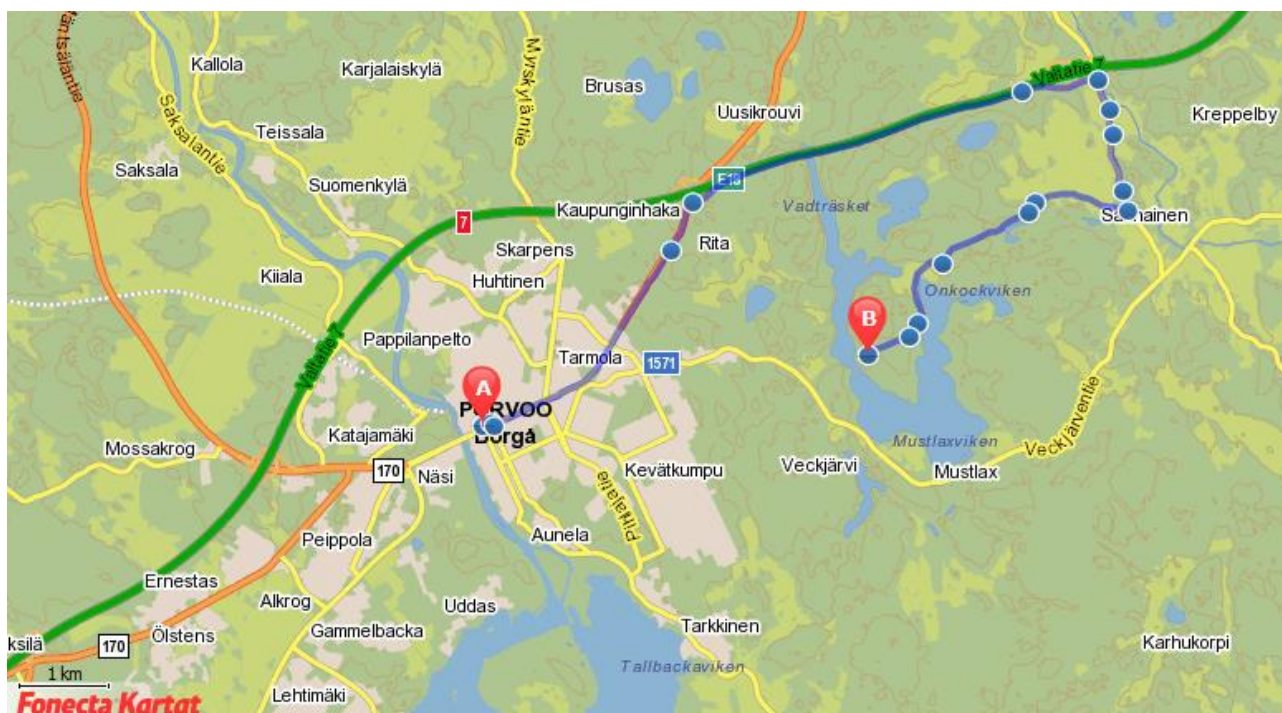
Sopii lapsiperheille.

4. Reitin alkuun:

Luontopolku alkaa Hasselholman uimarannan parkkipaikan ja lentopallokentän vie-restä (Hasselholmantie 413, 06200 Porvoo, N 60°24,1' E 25°44,5). Uimaranta on lin-nuntietä vain 4 km päässä Porvoon keskustasta, mutta tietä pitkin Sannaisten kautta matkaa kertyy noin 14 km.

Ajo-ohjeet:

Valtatietä 7/E18 tultaessa käänny liittymästä Sannaisten suuntaan tielle Sannaisten-tie. Käännös on Porvoosta tultaessa oikealle, Loviisasta tultaessa vasemmalle. Liit-tymä on noin 8 km päässä Porvoon keskustasta. Jatka noin 2 km ja käänny oikealle tielle Hasselholmantie. Jatka tietä suoraan niin kauan (3 km) kunnes päädyt Hassel-holman uimarannan parkkipaikalle. Tie päättyy tähän.

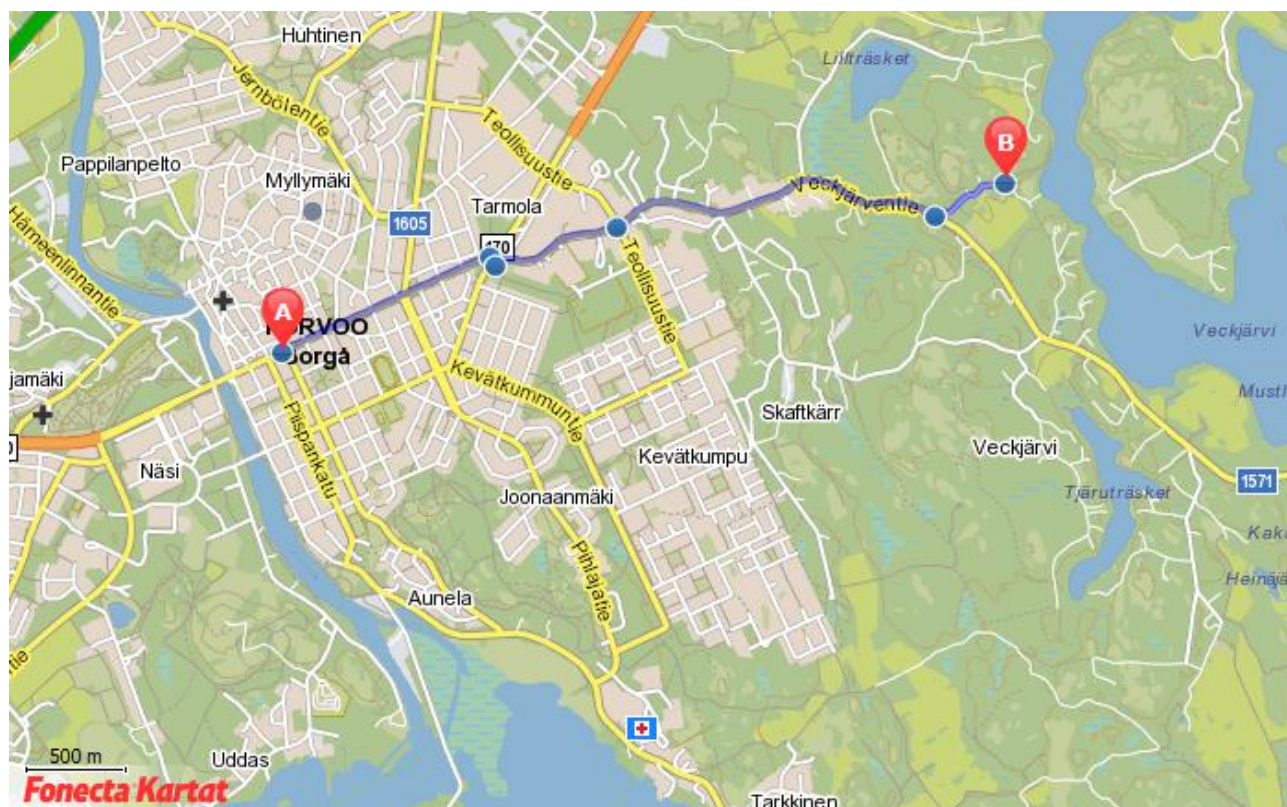

Kuva 1. Sijainti kartalla, Porvoo – Hasselholmantie 413

Julkisilla kulkuvälineillä:

Porvooseen on hyvät päivittäiset linja-autoyhteydet Helsingistä ja idästä (Loviisa, Kotka, Kouvola yms.) (Matkahuolto, www.matkahuolto.fi).

Hasselholmeniin ei ole julkisia kulkuyhteyksiä, mutta kohteeseen voi mennä myös pyöräilemällä 4 km keskustasta Staffaksen rantaan ja soutamalla Veckjärven yli Hasselholman rantaan. Porvoon keskustasta lähde Mannerheiminkatua koilliseen, noin 1 km kuluttua käänny oikealle tielle Veckjärventie. Jatka noin 3 km ja käänny oikealle Staffaksen uimarannan viittojen suuntaan, tielle Staffaksentie. Jatka noin 400 m ja olet perillä.

Kuva 2. Sijainti kartalla, Porvoo – Staffaksen ranta

5. Reitin välitön palveluvarustus:

Koska kyseessä on lyhyehkö luontopolku, itse reitillä ei ole taukopaikoille tyypillistä palveluvarustusta. Hasselholman alueella, luontopolun aloituspisteellä on valvottu uimaranta, jossa on pukusuojat, WC, suihkut, saunat, grillikatos, lentopallo-, peli- ja leikkikentät, kioskki sekä soutuveneitä. Soutuveneet ovat käytössä kesäkaudella ja niillä voi soutaa järven toiselle puolelle Veckjärven alueelle, jossa Staffaksen ulkoilualue jatkuu.

Kehittäminen:

Uimarannan palveluvarustukseen kuuluvat elementit hyvässä kunnossa. Kaupunki huoltaa aktiivisesti. Paikalla kesäaikaan päivittäin myös uimavalvoja (puh. +358 (0)19 524 6223), jolta voi mm. varata saunan käyttöönsä.

5. Reittimerkinnot:

Reitti on merkitty maastoon punertavilla maalitäplillä ja -nuolilla sekä vihreillä ”luontopolku” -viitoilla. Merkkejä on riittävästi ja niitä on helppo seurata.

Luontopolun opetukselliseen puoleen tähdätyt opastaulut ovat suomen-, ruotsin- ja englanninkielellä, mutta niistä valtaosa repsottaa tai lojuu maassa, joko sään tai il-
kivallan vaikutuksesta. Opastaulut ovat kiinteään puiseen telineeseen kiinnitettyjä laminoituja paperipohjaisia opasteita. Opastaulujen kohdalla tulisi miettiä kiinteää

säänkestävää vaihtoehtoa paperin tilalle. Polun loppuun, missä polku yhtyy hiekkatiehen (N 60° 24.2' E 25° 44.9), voisi laittaa vielä yhden luontopolku -opasteen, jotta retkeilijälle on selvää, mihin polku loppuu.

6. Reitin kalastuskohteet ja kalalajit

Luontopolun aloituspisteen vieressä oleva Veckjärvi sopii myös kalastukseen, siivumalla yleisestä uimarannasta. Kalastuslupia saa Porvoon kaupungin palvelupisteestä Kompassista (Rihkamatori B, 06100 Porvoo). Tilapäislupia myös Hamarin venetankkauspisteeltä (SEO). Lisätiedot: tage.h.lonnroth@porvoo.fi

7. Reittiä tukevat palvelut:

Majoituspalvelut (jotka ovat suoraan reitin välittömällä vaikutusalueella):

5 km päässä luontopolusta on täyden palvelun kokoushotelli Sannäsin Kartano (Sannaistentie 540, 07310 Sannäs)

Kahvilat ja ravintolat (jotka ovat suoraan reitin välittömällä vaikutusalueella):

Kesäaikaan Hasselholman uimarannalla toimii kioski. Sannäsin Kartanolla toimii ravintola.

Vinkkejä muuhun retkeilyyn:

Hasselholman uimarannalta on helppo soutaa järven toiselle puolelle ja jatkaa retkeilyä Staffaksen ulkoilualueen Veckjärven kylän puolella. Sopii myös erinomaisesti pyöräilyretkikohteeksi Sannäisten kautta tultaessa.

8. Hyvä tietää:

Kasvillisuus on erittäin rehevää ja sateella matalammat kasvit painuvat rakennettujen pitkospuiden päälle, jolloin pitkospuiden pinnasta tulee erittäin liukas.

9. Luonnonympäristön kuvaus:

Luontopolku sijaitsee luonnonsuojelualueella, ja siellä tulee noudattaa rauhoitusmääräyksiä. Reitti alkaa vehreän niityn laidalta, josta ruohikkopohjainen polku johtaa tiheään lehtometsään. Polku vaihtuu melko pian tasaiseksi metsäpoluksi. Juurikkoa ei juuri ole, mutta polulla on melko paljon kaatuneita puita, mikä hidastaa kulkua.

Metsälehmusten ja haapojen valtaaman kumpareen (N60 24.020 E25 44.926) jälkeen alkaa kostea rantaniitty, jossa kosteimmille paikoille on rakennettu pitkospuut. Paikoitellen aluskasvillisuus on niin rehevää, että polku tuntuu kasvavan umpeen. Kosteassa lehdossa viihtyvät niin sirittäjä, lehtokerttu, satakieli, kultarinta kuin mustapääkerttükin. Kasveista voi ihaila esim. lehtopalsamia eli häpykannusta, jonka kypsät siemenet lentävät kosketuksesta ympäristöön, kun nestejännitys hedelmässä laukeaa. Myös mm. lehtokuusama, taikinamarja, lehtosinijuuri, ja lehtotähtimö sekä suurikokoiset hiirenporras saniaiset ja korkeakasvuiset lehtoheinät, tesmat, kukkivat täällä runsaana.

Kosteikon jälkeen polku muuttuu kivikkoiseksi ja polulla on runsaasti oksia. Maastossa voi tarkkailla juurineen kaatuneita puita ja sitä, miten puu hajoaa luonnossa. Polku yhtyy lopulta suurempaan hiekkatiehen, joka johtaa takaisin Hasselholman uimarannalle, polun aloituspisteelle.

Kehittämissuosituks:

Aluskasvillisuutta tulisi raivata etenkin pitkospuiden kohdalla, sillä kostea kasvillisuus tekee pitkospuista vaarallisen liukkaat. Polulla on välillä vaikea edetä korkealle kasvavan kasvillisuuden vuoksi.

10. Kulttuuriympäristön kuvaus:

Polku sijaitsee luonnonsuojelualueella. Matkalla Sannäisten halki voi ihailla itäuusmaalaista maalaismaisemaa, kun Hasselholmen puolestaan on perisuomalaista järvimaisemaa parhaimmillaan.

Hasselholmen sijaitsee aivan Sannäsin alueen kyljessä, arvokkaassa kulttuurimaisemassa. Sannäs on vanha kylä, jonka keskipisteenä on muinoin ollut kartano, nykyinen kokoushotelli Sannäsin Kartano. Niin kuin monet Porvoon kartanohistorian rakennuksista, myös tämä kartano on Carl Ludvig Engelin käsialaa. Kartanon vieraina historian saatossa ovat olleet mm. Akseli Gallen-Kallela ja Marsalkka Mannerheim.

Kehittämissuosituks:

11. Reitin suositeltava teema:

Reitin ainutlaatuinen luonto on itsessään sopiva teema.

12. Reitin kehittämiskohteet ja käytettävyys:

Raivaustoimenpiteillä ja opastaulujen siistimisellä erinomainen luontopolku. Nyt hiukan rapistunut. Myös aloituspisteen infotaulu tulisi uusia ja siihen tulisi laittaa parempi kartta. Reitti on kuitenkin merkintöjensä vuoksi helppo kiertää, suositusta suuntaan tai myös vastakkaiseen suuntaan. Ainutlaatuinen luonto upean järvimaiseman kupeessa. Hyvä päiväretkikohde pyöräiltäessä Porvoon keskustasta.

Liite 17. Reittikuvauslomake Porvoonomadireitti ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta”

Reittikuvaus

1. Reitin nimi ja yksilöintitieto (maakunta, kunta):

Nomadireitti ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta” Porvoon kansallisessa kaupunkipuistossa, Itä-Uusimaa, Porvoo

2. Reitin pituus, arvioitu kesto, jana- vai ympyräreitti ja yhteydet muuhun reitistöön.

Yhteispituus 20,8 km (kävelyä 6 km ja pyöräilyä 14,8 km). Kesto noin 5h. Janareitti, joka kulkee Porvoon kansallisen kaupunkipuiston ja osittain Virvikin ulkoilualueella, jossa on lisää retkeilymahdollisuuksia.

3. Reitin vaativuus, haasteellisuuden kuvaus ja kohderyhmä

Kokonaisuutena reitti on keskivaativa, mutta se sisältää osuuksia helpoista vaativiin.

Vaativuuden kuvaus:

Alun Linnamäen osuus on haastava: reitti kulkee Maarin kosteikosta korkealle Linnamäen kukkulalle, välillä juurikkoista polkua ja välillä portaita ja pieniä siltoja pitkin. Mäeltä alas tullessa polku on irtohiekkaa, joka tekee alaspäin kävelemisestä haastavaa.

Sikosaaren luontopolku on keskihaastava. Polku on pääosin helppokulkuinen, mutta paikottain juurikkoinen ja loppupuolella kalliopohjainen ja kivikkoinen. Korkeuseroja on jonkin verran, mutta nousujen kohdalla pohja on pääosin tasaista ja hyväkuntoista.

Ekuddenin luontopolku on helppo reitti. Reitti on tasainen niin pohjan kuin korkeuserojenkin puolesta. Pitkospuita on rakennettu runsaasti ja ne helpottavat kulkua kosteassa maastossa.

Humlan majalta Stormossenin suolle johtava osuus on haastava. Polku on vaihtelevan kapea ja mutainen, alussa purupäälysteinen. Purupohjalta suolle haarautuva pienempi polku on lähes umpeen kasvanut, aluskasvillisuus kasvaa korkealle ja retkeilijä joutuu raivaamaan tietä eteenpäin. Lopulta aluskasvillisuus harvenee ja suota lähestyttäessä polku muuttuu aina vain mutaisemmaksi ja upottavaksi. Erittäin vaikeakulkuinen, etenkin kostealla säällä.

Reitille osuvat pyöräilyosuudet ovat helppoja ja kulkevat hyväkuntoisilla teillä, joten nousut ovat vaivattomia.

Soveltuvuus eri kohderyhmille:

Reitti on urheilullinen kokonaisuus ja vaatii hyvää kuntoa, mutta sen suorittamista voidaan helpottaa jakamalla reitti osiin, pitämällä taukoja osien välissä ja etenemällä rauhalliseen tahtiin. On huomioitava, että tällöin kokonaisaika pitenee.

4. Reitin alkuun:

Reitti alkaa aivan Porvoon Vanhan kaupungin kupeesta, Maarinrannasta (N 60° 23.9' E 25° 39.0). Linja-autosemalta seuraa Vanhan kaupungin opasteita joenvartta pitkin pohjoiseen: kulje Mannerheiminkadun yli Jokikatua suoraan Vanhan kaupungin läpi aina Kankurinkujalle saakka, kunnes tulet pienelle sillalle joka johtaa Maarinrantaan.

Kuva 1. Sijainti kartalla, Porvoo - Maarinranta

5. Reitin välitön palveluvarustus:

Humlan ulkoilumaja, Rotnäsintie 200, 06200 Porvoo (N 60° 22.6' E 25° 44.7):

Ulkoilumajan pihassa ulkogrilli, puuvarasto ja ulkokäymälä. Kaikki hyvässä kunnossa, puuliiterissä puita, saha ja kirves. Ulkoilumaja on auki vain talvisin, jolloin majalla toimii myös kahvila. Majassa on keittiö, sauna ja kokoustilat noin 30 hengelle ja sitä voi vuokrata (liikuntamestari Pasi Liitiäinen, pasi.liitiainen@porvoo.fi, +358 40 4899809).

Kehittäminen:

Taukopaikan yhteydessä olevia kuntotelineitä rikottu ja töhritty.

5. Reittimerkinnät:

Reittiä ei kokonaisuutena ole merkattu maastoon, sillä se on nomadireitti. Reitit voi ladata älypuhelimien tai tulostaa ne hakusanalla ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta” osoitteesta www.citynomadi.fi. Kartta ja reittiohjeet ovat välttämättömät, jotta reittikokonaisuuden voi kulkea läpi.

Reitille osuvat luontopolut ja Virvikin ulkoilualueella kulkevat osuudet on merkattu maastoon kukin omalla tavallaan. Sikosaaren luontopolku on merkattu maastoon oransseilla väritäplillä ja puuviitoilla. Ekuddenin luontopolun merkkauksessa on käytetty valkopäisiä puutolppia ja -viittoja. Virvikin ulkoilualueella reittejä on merkattu puuviitoilla joista ilmenee myös jäljellä oleva kilometrimäärä kohteeseen (esim. ”Holken 4km”). Myös ulkoilualueen karttoja on tien varrella paikoitellen.

6. Reitin kalastuskohteet ja kalalajit

Sikosaassa on erinomaisia kalapaikkoja. Pysähdy matkalla saareen virvelöimään ylikulkusillalla. Kalastuslupia saa Porvoon kaupungin palvelupisteestä Kompassista (Rihkamatori B, 06100 Porvoo). Tilapäislupia myös Hamarin venetankkauspiesteltä (SEO). Lisätiedot: tage.h.lonnroth@porvoo.fi

7. Reittiä tukevat palvelut:

Majoituspalvelut (jotka ovat suoraan reitin välittömällä vaikutusalueella):

Reitti alkaa aivan Porvoon Vanhan kaupungin kupeesta, joten kaikki Vanhan kaupungin palvelut ovat välittömässä läheisyydessä. Vanhassa kaupungissa on tunnetuimpia pikkuhotelleja, esim. Bed & Breakfast Ida Maria sekä Hotelli Pariisin Ville.

Kahvilat ja ravintolat (jotka ovat suoraan reitin välittömällä vaikutusalueella):

Reitti alkaa aivan Porvoon Vanhan kaupungin kupeesta, joten kaikki Vanhan kaupungin palvelut ovat välittömässä läheisyydessä. Porvoossa on lukuisia ravintoloita ja kahviloita kaupungin kokoon nähden. Vanhan kaupungin ravintoloita ja kahviloita esim. Timbaali, Gabriel 1763, Cellar Café, Helmi ja Paahtimo.

Vinkkejä muuhun retkeilyyn:

Lyhyempiä reittejä kaivatessa reitin eri osuudet (esim. Linnamäki, luontopolut, Virvikin alue, Stormossen) toimivat loistavasti yksittäisinä reitteinä. Virvikin ulkoilualueella on lisäksi loputtomasti mahdollisuuksia retkeilyyn ja ulkoiluun pääasiallisten reittien ulkopuolellakin. Poikkea esimerkiksi Holkenin laavulla. Sikosaari on Porvoon saaristoa, joka on suosittua vesiretkely-ympäristöä. Saaristosta löytyy lisäksi hyviä pyöräilyreittejä.

8. Hyvä tietää:

Kartta ja reittiohjeet ovat välttämättömät, jotta reittikokonaisuuden voi kulkea läpi. Muista siis tulostaa ne tai tallentaa reitti älypuhelimien. Reitille on syytä varustautua vedenpitävin kengin, sillä Stormossenin suo-osuus on todella mutainen säällä kuin säällä. Toisaalta hyvät ja kevyet pyöräilyvaatteet ovat tarpeelliset, ja luontopolujen kosteikossa pitkähihainen ja pitkät housut ovat runsaan hyttysmäärän vuoksi

miellyttävät. Reitin pitkän keston vuoksi mukaan on syytä varata jotakin evästä ja runsaasti juotavaa.

9. Luonnonympäristön kuvaus:

Reitti kulkee laajalla alueella ja sen varrelle mahtuu paljon Porvoolle tyypillisiä maisema- ja luontotyyppejä: on harjumaisemaa, merenrantaluontoa, lehto- ja kangasmetsää ja suota sekä historiallisia huvila-alueita.

Reitti alkaa Porvoonjoen lahdelta (Maarinlahti), jossa on aikoinaan ollut Porvoon satama. Rehevän lahden läpi päästään Linnamäelle kulkevalle polulle. Harjumuodostelmaan kuuluvien sorakumpareiden laella on aikanaan ollut linnoitus.

Linnamäeltä laskeudutaan takaisin Maarinlahdelle ja kuljetaan Porvoon historiallisen Vanhan kaupungin läpi. Tie vie kaupungin jokirantaa pitkin Sikosaareen (N 60° 22.3' E 25° 40.5), joka on kaupungin virkistysaluetta. Saarella on runsaasti laidunmaata, ja luontopolku alkaa aivan ensimmäisten talojen kohdalta. Luontopolku on 1,5 km pitkä ja se kulkee pääosin kuusien valtaamassa kangasmetsässä. Välillä kuljetaan kalliometsässä, missä pesii runsaasti käärmeitä ja poiketaan rantalehtoon tarkastelemaan merenlahden lintujen elämää. Polun yhteydessä on myös lintutorni.

Reitti jatkuu Aunelan huvila-alueen kautta Porvoon sairaalan ohi Ruskiksen luonnonsuojelualueelle (N 60° 22.9' E 25° 41.2). Alue kuuluu Natura 2000 -alueeseen ja se on rauhoitettu lintujen pesimäalueeksi. Rannan pitkospuita pitkin pääsee lintutornille, josta avautuu näkymä laajaan ruovikkoon.

Lintutornilta reitti jatkuu Porvoon sairaalan ohi Tarkkisiin, josta löytyy Stensbölen luonnonsuojelualueeseen kuuluva Ekuddenin luontopolku (N 60° 22.1' E 25° 42.3). Tarkkisten pallokentän laidalla sijaitsevalle luontopolulle kuljetaan niityn halki. Itse luontopolku on kaunista ja harvinaista lehtojensuojelualuetta: tammi- ja metsälehmusmetsikön pinta-ala on 5 ha. Alueelta on kaadettu puita nuorten tammien ympäriltä ja jätetty ne lahoamaan maahan. Lehdoissa pesii mm. peippo, pajulintu, punakylkirastas, palokärki, lehtopöllö, uuttukyyhky, kultarinta ja lehtokerttu. Talvisin hirvet ja valkohäntäpeurat saavat alueen puustosta ravintonsa. Luontopolkua ympäröivät peltomaiset olivat ennen merenlahtea, ja peltojen siltti- ja savimaalajit ovatkin merenpohjan kerrostumia. Moreenista koostuvat metsäsaarekkeet todistavat jäätikön peittäneen aluetta aikoinaan.

Ekuddenista matka jatkuu Humlan majalle Virvikin ulkoilualueen hiekkateitä pitkin. Humlan majalla tie muuttuu kapeammaksi puru- ja sorapohjaiseksi poluksi, joka vie aikoinaan laidunmetsinä käytettyjen, nykyään luonnontilassa olevien metsien halki. Polku haarautuu ja muuttuu aina vain kapeammaksi. Lähes umpeenkasvaneella polulla aluskasvillisuus kukkii runsaana ja kasvaa korkealle. Lopulta aluskasvillisuus harvenee ja suota lähestyttäessä polku muuttuu aina vain mutaisemmaksi ja upottavaksi. Ojittamaton, Etelä-Suomessa harvinainen Stormossen (N 60° 22.4' E 25° 45.4) on keidassuo ja sen keskiosa kohoaa reunoja korkeammalle. Suo kuuluu valtakunnalliseen soidensuojelualueeseen.

Suolta reitti palaa Virvikin ulkoilumaastojen kautta takaisin kaupunkiin Joonanmäen huvila-alueelle (N 60° 23.4' E 25° 40.6), jossa voi vielä ennen reitin loppumista ihail-

la omakotitaloina olevia huviloita ja historiallisia rakennuksia kaupunkiympäristössä.

Kehittämissuosituks:

Stormossenille johtavalle merkkeamattomalle polulle (N 60° 22.4' E 25° 45.2) voisi lisätä viitan, retkeilijä ohittaa polunhaaran helposti tietämättään.

10. Kulttuuriympäristön kuvaus:

1300- luvulla perustettu Porvoo tunnetaan ennen kaikkea pittoreskista Vanhasta kaupungistaan, mutta tämä reitti kertoo koko Porvoon tarinan tiivistettynä: reitille mahtuu kaupungin ja luonnon synty aina varhaisen historian kautta nykypäivään.

Vanha kaupunki kertoo omaa tarinaansa ja sitä voi verrata reitin varrelle osuviin huviloihin ja muihin rakennuksiin, joilla on kiinnostava menneisyys: huvila-alueet kuuluvat Bertel Jungin suunnittelemaan asemakaavaan, jonka mukaan Porvoosta olisi tullut puutarhakaupunki, mutta jota ehdittiin vain osittain toteuttaa. Koleraparakki, entinen synnytyssairaala ja ensikoti kertovat omalla tavallaan elämästä historian saatossa.

Luontopolut selittävät opetuksellisesta näkökulmasta luonnonympäristön syntyä, sitä millaiseksi ne ovat ajansaatossa jääkaudelta asti muokkautuneet ja miten ihmisen niitä tulisi vaalia. Stormossenin metsässä voi miettiä, miten ihmisen rakentamat kaupungit ovat muuttaneet Suomea, jonka pinta-alasta alun perin noin kolmasosa on ollut suota.

Kehittämissuosituks:

11. Reitin suositeltava teema:

Reitillä on jo olemassa oleva teema ”Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta”

12. Reitin kehittämiskohteet ja käytettävyys:

Reitti on loistava retkikohde sellaiselle omatoimimatkailijalle, joka haluaa yhdistää kaupunkilomaan aktiviteetteja ja kokea Porvoossa muutakin kuin Vanhan kaupungin. Noin 5 h kestäväälle reitille on onnistuttu keräämään yhteen arvokkaat ja monipuoliset luontokohteet, jotka näyttävät Porvoon luonnon kaikki ulottuvuudet. Luontokohteille kontrastia antavat reitin varrella olevat historialliset maamerkit kansallisen kaupunkipuiston alueelta. Erityisen upea reitti markkinoitavaksi sellaisenaan, nomadiominaisuuksiensa (reitti älypuhelimeen) ansiosta sopii moderniin nykymatkailuun.

OTSIKKO: Virvikin ulkoilureitit, 3km, 11km, 13km ja 20km

INGRESSI: Leveyssuunnassa Porvoon keskustan tuntumasta aina Pienelle Pernajalahdelle asti ulotuva Virvikin ulkoilualue kätkee sisälleen loistavia reittimahdollisuuksia vaihtelevan luonnon keskellä, golfradan kartanoympäristössä, luontopolun, pienvenesataman ja uimarannan meren äärellä. Ulkoilualueella on valittavana useita eri reittejä ja reittikokonaisuuksia, joista pääasialliset reitit voidaan jakaa seuraaviin: Joonanmäen reitti 3 km, Humlan majalla kääntyvä reitti, 11 km, Humlan majan ohi ja pienen lisälengin kiertävä reitti 13 km sekä Holkenin laavulla kääntyvä reitti 20 km.

Vaativuus: Helppo (3km, 11km ja 13km), vaativa (20km)

Soveltuvuus: helpot myös lapsiperheille

Kesto: 1 - 6,5 h.

Reittimerkinnot: Merkitty puuviitoin

3 FAKTAA:

- Monien mahdollisuuksien ulkoilualue
- porvoolaisten ikisuosikki
- Hyvät tiet

Reittiseloste: Porvoon keskustan tuntumasta, Porvoon uimahallin takaa alkava reitistö alkaa Joonanmäen kuntoradan osuudella. Reitti jatkuu ja ohittaa Toukovuoren uuden rakennusvaiheessa olevan energiatehokkaan asuinalueen, kulkien koko ajan metsän reunassa. Toukovuoren jäätyä taakse Humlan majalle johtava reitti kulkee leveähköä sora/hiekkatietä lehtipuiden valtaaman metsän keskellä, ja välillä tullaan kauniille niitty- ja peltoaukioille. Holkenin laavulle mentäessä tie muuttuu epätasaisemmaksi soratieksi ja kapenee lopulta poluksi. Maisema muuttuu vaihtelevaksi: metsä tiivistyy, välillä ohitetaan korkeita iäkkäitä petäjiä tiuhaan kasvavassa havumetsässä ja välillä kuljetaan vehreissä koivujen valtaamissa kosteikoissa. Kosteikkoihin on rakennettu pitkospuita ja polkua on päällystetty muovimatolla, jonka päälle on levitetty purua.

Kosteikkojen jälkeen maaperä vaihtuu kalliopohjaiseksi ja luvassa on jyrkkiä nousuja ja laskuja. Kallioilla on kuiville alueille tyypillistäkin kasvustoa, mutta puut kasvavat koko ajan korkeana polun reunoilla. Holkenin majalle johtava luonnontilassa oleva kivinen metsäpolku kulkee vanhan perintömetsän keskellä, jossa kuuset vallitsevat maisemaa. Polku kääntyy Holkenin laavulla, jossa aukeaa perinteinen suomalainen järvinaisema suhisevine kaislikkoineen.

Hyvä tietää

Holkenin laavulle suuntaavien on syytä varustautua vedenpitävillä ja tukevilla kengillä: reitille osuu jyrkkiä nousuja ja laskuja kalliopohjaisessa maastossa, joka on sateella todella liukas. Talvisin reiteillä kulkee hiihtoladut. Humlan ulkoilumajan pihassa on ulkogrilli, puuvarasto ja ulkokäymälä. Ulkoilumaja on auki vain talvisin, jolloin majalla toimii myös kahvila. Majassa on keittiö, sauna ja kokoukset noin 30 hengelle ja sitä voi vuokrata (liikuntamestari Pasi Liitiäinen, pasi.liitiainen@porvoo.fi, +358 40 4899809).

Holkenissa on laavu, nuotiopaikka, puuvarasto ja ulkokäymälä. Laavulta avautuu järvinäköala (Gåsgårdsträsket). Rannassa on pieni laituri, josta voi pulahtaa myös uimaan.

Vaativuus

Holkenin laavulle johtavan reitin viimeistä osuutta lukuun ottamatta kaikki reitit kulkevat helppokulkuisella, tasaisella sora/hiekkatieillä. Tielle osuu jyrkkiäkin nousuja, mutta maanpinnan tasaisuus tekee niistä helppokulkuisia.

Holkenin laavulle johtavan reitin viimeinen osuus on haastava. Maasto on osuudella todella vaihtelevaa: polku vaihtelee sora- ja purupäällysteisestä, kalliosta ja kosteikosta, luonnontilassa olevaan metsäpolkuun, jossa on paljon kivikkoa ja juurikkoa. Tämä viimeinen osuus vaatii hyvää kuntoa.

Reitin alkuun

Sijainti

Reitille pääsee Porvoon keskustan tuntumasta Porvoon uimahallin takaa (Joonaksentie 10, 06100 Porvoo, N 60° 23.4' E 25° 40.6) tai Porvoon sairaalan läheiseltä parkkipaikalta (Humlantien ja Pihlajatie risteyks, 06100 Porvoo, N 60° 22.8' E 25° 41.7). Uimahallin taa on matkaa noin 1,5 km ja sairaalan läheiselle parkkipaikalle noin 3 km.

Autolla:

Uimahallin takaa lähtevälle pisteelle päästäksesi kulje Porvoon linja-autoasemalta Piispankatua etelään noin 500 m ja käänny vasemmalle tielle Laivurinkatu. Jatka noin 300 m ja käänny oikealle tielle Linnankoskenkatu. Heti seuraavasta risteyksestä, uimahallin kohdalta, käänny vasemmalle tielle Joonaksentie, jatka ylämäkeen noin 200 m, tien oikealle puolelle jää pieni hiekkapohjainen parkkipaikka, josta ulkoilureitit alkavat.

Sairaalan läheiselle parkkipaikalle päästäksesi lähde linja-autoasemalta Rauhankatua etelään. Jatka noin 2 km, tie vaihtuu matkalla Pellingintieksi. Saavut T-risteykseen, käänny vasemmalle tielle Tarkkistentie. Jakta noin 500 m ja käänny vasemmalle tielle Pihlajatie. Parkkipaikka jää Pihlajatie ja Humlantien risteykseen.

Julkisilla kulkuneuvoilla:

Porvoon Liikenteen linja numero 1 kulkee linja-autoasemalta Porvoon sairaalalle.

Vinkkejä

Kaikki reitit sopivat myös pyöräilyyn, lukuun ottamatta Holkenin laavulle johtavan reitin viimeistä osuutta. Humlan majan grillipaikan takaa lähtee pieni silta Stromossenin suolle (N 60° 22.4' E 25° 45.4) johtavalle polulle. Reittejä voi kulkea mihin suuntaan tahansa, sillä kaikki reitit on merkitty puuviitoin, joista ilmenee myös jäljellä oleva kilometrimäärä kohteeseen (esim. ”Holken 4km”). Myös alueen karttoja on paikoitellen reittien varrella. Talvisin reiteillä kulkee hiihtoladut.

Muistathan, että laajalta, leveyssuunnassa Porvoon keskustan tuntumasta aina Pienelle Pernajalahdelle asti ulottuvalta, Virvikin ulkoilualueelta löytyy myös mm. golfrata kartanoympäristössä, luontopolku, pienvenesatama ja uimaranta meren äärellä. Ulkoilumahdollisuudet eivät rajoitu vai pääasiallisiin reitteihin.

Kartat ja oppaat

[Porvoon kaupungin matkailutoimiston](#) ilmainen kaupunkiopas, sisältää Porvoon kartan (Karttakeskus Oy). Kaupunkioppaita voi tiedustella esimerkiksi Porvoon matkailutoimiston infopisteestä Taidetehtaalta.

[Porvoon kaupungin](#) kiinteistö- ja mittausosaston haja-asutusalueen osoitekartta 2010, 1:40 000. Karttoja voi tiedustella Etelä-Suomen maanmittaustoimiston Porvoon toimipisteestä, Porvoon matkailutoimiston infopisteestä Taidetehtaalta ja Porvoon kaupungin maapolitiikan yksiköstä.

[Porvoon kaupungin](#) liikuntatoimen kartta 2010 ”Virvikin ulkoilureitti Porvoo – Holken” 1:30 000. Karttoja on Virvikin ulkoilualueen reittien varrella ja niitä voi tiedustella myös Porvoon liikuntatoimesta.

Linkit

[Porvoon kaupungin matkailutoimisto](#)

Taidetehdas, Läntinen Aleksanterinkatu 1, 06100 Porvoo
+358 40 489 9801
tourist.office@porvoo.fi
www.visitporvoo.fi

[Etelä-Suomen maanmittaustoimisto, Porvoon toimipiste](#)

Linnankoskenkatu 28 A, 06100 Porvoo
+358 (0)29 530 1122
info.esuomi@maanmittauslaitos.fi
www.maanmittauslaitos.fi

[Porvoon kaupungin maapolitiikka](#)

Rihkamatori A, 4. Krs, 06100 Porvoo
+358 (0)19 520 211

[Porvoon kaupungin liikuntatoimi](#)

Välikatu 1 B, 3.krs, 06100 Porvoo
020 692 270
liikunta@porvoo.fi
www.porvoo.fi/liikunta

[Virvik Golf](#)

Virvikintie 346, 06200 Porvoo
+358 (0)19 579 292
virvikgolfry@pp.inet.fi
www.virvikgolf.fi

Palvelut

Reitin välittömällä vaikutusalueella ei ole majoituspalveluita tai kahviloita ja ravintoloita, lukuun ottamatta hiihtokaudella toimivaa kahvilaa Humlan majalla. Lähimmät palvelut löytyvät Porvoon keskustasta.

OTSIKKO: Virvikin luontopolku, 2,5 km

INGRESSI: Vain 15 km Porvoosta kaakkoon sijaitsee vehreä Virvikin ulkoilualue. Saariston tuntumassa, vanhan kartanomiljöön takana aukeaa upea Virvikin luontopolku. Luonto reitin varrella on hyvin monimuotoinen, sillä lyhyehkön reitin varrella voi ihailla lehtomaista metsää, karua kalliota ja kosteaa nevan elämää. Paikalle voit saapua vaikka omalla veneellä tai meloen. Päivän päätteeksi voit pulahattaa uimaan Virvikin uimarannalla. Luontopolun välittömässä läheisyydessä toimii Virvik Golf.

Vaativuus: Vaativa

Soveltuvuus:

Kesto: Noin 1h.

Reittimerkinnot: Merkitty oranssein maalimerkein sekä puisin viitoin, joissa oranssia tekstiä.

3 FAKTAA:

- Tyypillistä itäusmaalaista luontoa
- Monimuotoinen luonto
- Suuria mannerjäätikön kuljettamia siirtolohkareita

Reittiseloste: Virvikin luontopolku alkaa kartanoympäristön alueelta. Alkuosa on lehtomaista, kosteaa metsää. Polku on helppokulkuinen ja kosteampien osuuksien päälle on rakennettu pitkospuita. Polulta voi poiketa myös metsäpaloalueelle ja tarkastella sen aiheuttamia muutoksia luontoon. Keskivaiheella reitti nousee hiukan ja muuttuu kallioperäiseksi kuivemmaksi kankaaksi. Kallioilla on runsaasti kelopuita ja kuiville alueille tyypillistä kasvustoa, kun kosteissa kallionotkoissa kasvaa puolestaan täysin erilaisia kasvilajeja. Reitti ohittaa myös upean pienen nevan, jonka tuntumassa polku on erittäin mutainen ja kostea. Nevan jälkeen reitti lähtee jyrkkään nousuun ensin mutaisen ja kivisen polun kautta kallioiden lomassa kulkevaan, vaikeakulkuiseen maastoon. Kallioisen vaiheen jälkeen maasto rauhoittuu tasaisemmaksi poluksi, joka johtaa suurten siirtolohkareiden luokse. Lopussa polku liittyy soratiehen, joka johtaa takaisin kartanoympäristön alueelle ohi golfkenttien.

Hyvä tietää

Maasto on paikoin hyvin vaikeakulkuista, joten hyvät jalkineet ovat tärkeä varustus. Maasto on kuivaa vain kuivimpaan kesäaikaan, joten jalkineiden tulee olla vedenpitävät. Polulla on suuriakin kiviä, kuoppia ja epätasaisuuksia sekä mutapohja. Sateella polku on todella liukas, varovaisuutta tulee noudattaa. Pitkospuita on rakennettu kosteimpiin paikkoihin. Reitin aloituspiste on kartanoympäristön alueella, jossa toimii Virvik Golf. Golfkenttien lisäksi kohteesta löytyy Ravintola Virvik, joka tarjoaa lounasta golfkauden aikaan. Ravintolan yhteydestä löytyy myös sauna ja klubitila, jotka ovat vuokrattavissa. Noin kilometrin päässä luontopolun aloituspisteestä on Virvikin pienvenesatama sekä yleinen uimaranta. Kävelymatkan päässä toimii Virvikin leiri-alue, jota vuokrataan yhteisöille.

Vaativuus

Reitti on vaihteleva, mutta paikoin erittäin vaikeakulkuinen. Reitti vaatii hyvää kuntoa, mutta lyhyen pituutensa vuoksi sopii myös lapsiperheille. Reitti on selvästi merkitty maastoon ja hyvin huollettu. Reitin varrella on useita kiinnostavia nähtävyyksiä ja sen luonto on ainutlaatuisen monimuotoinen.

Reitin alkuun

Sijainti

Virvik sijaitsee noin 15 km päässä Porvoon keskustassa, Epoossa. Reitin lähtöpiste on Virvik Golfin kartanoympäristön välittömässä läheisyydessä Virvikintie 346, 06200, Epoo, Porvoo. (N 60°21,1' E 25°54,0').

Autolla:

Porvoon keskustan kautta Porvoon sairaalan ohi, Tarkkistentien ja Epoon/Pellingin taajamien kautta Sannaisten suuntaan, Virvikintielle, jossa opasteet johdattavat Virvik Golfin parkkialueelle. Luontopolun aloitus-piste on Virvikintiellä noin 100 m ennen parkkipaikkoja. Idästä valtatieltä 7/E18 tultaessa liittymästä Sannaisten suuntaan (noin 27km Loviisasta) Sannaistentielle kohti Epoota, Veckjärventielle (tie nro 1571) ja Ylikeen-tien kautta Virvikintielle.

Julkisilla kulkuneuvoilla:

Porvoon keskustasta linja-autot Tirmon suuntaan. Pysäkillä on noin 4 km kävelymatka luontopolun aloitus-pisteelle.

Muulla, esim. laivaliikenne

Noin kilometrin päässä luontopolun aloituspisteestä sijaitsee Porvoon kaupungin pienvenesatama (N 60°20,9' E 25°55,2). Paikalle voi saapua omalla veneellä tai vaikka meloen.

Vinkkejä

Luontopolku kuuluu Virvikin ulkoilualueeseen. Ulkoilualueella on runsaasti eri ulkoilureittejä sekä 18-reikäinen golfrata Virvik Golf, pienvenesatama ja yleinen uimaranta. Luontopolulle voi tehdä päiväretken pyöriäällä Porvoon keskustasta. Luontopolku sijaitsee saariston tuntumassa, jossa on myös hyviä kalastuspaikkoja. Tutustu myös Porvoon muihin luontopolkuihin: Ekudden, Gammelbacka, Hasselholmen, ja Sikosaari.

Kartat ja oppaat

[Porvoon kaupungin matkailutoimiston](#) ilmainen kaupunkiopas, sisältää Porvoon kartan (Karttakeskus Oy). Kaupunkioppaita voi tiedustella esimerkiksi Porvoon matkailutoimiston infopisteestä Taidetehtaalta.

[Porvoonomadista](#) löytyy kaikkien Porvoon luontopolkujen kartat nimellä ”Porvoon luontopolut”. Reitit voi ladata älypuhelimien tai tulostaa ne hakusanalla osoitteesta www.citynomadi.fi. Painetussa muodossa karttoja voi tiedustella Etelä-Suomen maanmittaustoimiston Porvoon toimipisteestä.

[Porvoon kaupungin](#) kiinteistö- ja mittausosaston haja-asutusalueen osoitekartta 2010, 1:40 000. Karttoja voi tiedustella Etelä-Suomen maanmittaustoimiston Porvoon toimipisteestä tai Porvoon matkailutoimiston infopisteestä Taidetehtaalta

[Porvoon kaupungin](#) sivuilta voit tarkistaa luontopolun sijainnin kartalla (www.porvoo.fi) Liikunta ja ulkoilu → Ulkoilu ja luonnon virkistyskäyttö → Luontopolut ja ulkoilualueet

Linkit

Porvoon kaupungin matkailutoimisto

Taidetehtas, Läntinen Aleksanterinkatu 1, 06100 Porvoo
+358 40 489 9801
tourist.office@porvoo.fi
www.visitporvoo.fi

Etelä-Suomen maanmittaustoimisto, Porvoon toimipiste

+358 (0)29 530 1122
info.esuomi@maanmittauslaitos.fi
Linnankoskenkatu 28 A, 06100 Porvoo
www.maanmittauslaitos.fi

Virvik Golf

Virvikintie 346, 06200 Porvoo
+358 (0)19 579 292
virvikgolfry@pp.inet.fi
www.virvikgolf.fi

Ravintola Virvik

Virvikintie 346, 06200 Porvoo
+358 (0)19 579 117
ravintolavirvik@gmail.com
www.ravintolavirvik.fi

Palvelut

- Virvik Golfin (www.virvikgolf.fi) kartanoympäristön alueella palvelee Ravintola Virvik (www.ravintolavirvik.fi), joka tarjoilee golfkauden aikaan lounasta viikon jokaisena päivänä klo 11–15 ja on avoinna klo 9–20 (joustavasti). Talvisin ravintola toimii tilausravintolana. Tiloista löytyy myös sauna ja klubitila, joita voi vuokrata.
- Virvikin leirialue palvelee osoitteessa Virvikintie 438, 06200 Porvoo. Leirialuetta vuokrataan yhteisöille, alueelta löytyy pieni mökki sekä tilaa telttamajoitukselle. Leirialueella on lisäksi kaksi biokäymälää, sauna sekä grillipaikka ja ruokailukatos. (Varaukset Eeva Hava, Porvoon nuorisopalvelut, puh. 0400-998294, eeva.hava@porvoo.fi)
- Virvikin uimarannalla (Pallograniitintie 77, 06200 Porvoo) toimii kesäaikaan kioskki.

OTSIKKO: Gammelbackan luontopolku, 1 km

INGRESSI: Luontopolun aloituspiste on Porvoon Gammelbackan kaupunginosan historiallisessa kartanopuistossa mäen harjanteella. Luontopolku on osa Gammelbackan ja Hamarin väliin jäävää virkistysalueeksi määriteltyä metsäkaistalettä. Suurin osa metsäalueesta kuuluu lisäksi ympäristöministeriön hyväksymään kansalliseen kaupunkipuistoon.

Vaativuus: Helppo

Soveltuvuus: Myös liikuntaesteisille (avustajan kanssa)

Kesto: Noin 0,5 h

Reittimerkinnot: Numeroidut puutolpat

3 FAKTAA:

- Aivan keskustan tuntumassa
- Erinomaiset kulkuyhteydet
- Kiinnostava ja vetovoimainen kulttuuriympäristö

Reittiseloste: Reitti on kauttaaltaan tasainen ja se kulkee miellyttävällä purupohjaa. Luontopolun rasteina ovat vuodenajat ja metsänhoito, ja ne on suunnattu ensisijaisesti koululaisille. Luonto on ensimmäisellä puoliskolla lehtomaista sekametsää, jossa lehtipuita on enemmän kuin havupuita. Puulajien kirjo on runsas, ja saniaisit ja muu pohjakasvillisuus rehottavat runsaana. Jälkimmäisellä puoliskolla metsäalan valtaavat havupuut ja maisemaa vallitsevat korkeat kuuset.

Hyvä tietää

Reittimerkinnot ovat paikoin piilossa runsaan kasvillisuuden seassa. Reitin yhteydessä on kartanopuistoon kuuluva lampi, jonka laidalla voi nauttia eväitä penkillä istuskellen. Luontopolku on aivan Gammelbackan keskuksen tuntumassa, josta löytyy mm. kauppa ja pizzeria. Vain 3 km päässä Gammelbackasta on Porvoon tunnetuin hotelli Haikon kartano.

Vaativuus

Matka on helppo jakaa lyhyisiin osuuksiin. Maasto on tasainen sekä korkeuserojen että maanpinnan muotojen puolesta. Purupohja on miellyttävä ja helppo kulkea säällä kuin säällä, joten reitti sopii myös pyöräilijä- ja esteettömään kulkuun avustajan kanssa.

Reitin alkuun

Sijainti

Gammelbackan luontopolku sijaitsee Porvoon Gammelbackan kaupunginosassa, Porvoon lounaispuolella. Gammelbackaan on hyvät opasteet keskustasta sekä autoilijoille, että kävelijöille/pyöräilijöille. Matkaa kertyy keskustasta noin 4 km.

Luontopolun aloituspiste on Gammelbackan seurakuntakeskuksen takana (Viertotie 1, 06400 Porvoo, N 60°22,3' E 25°38,1), Gammelbackan ja Hamarin väliin jäävän metsäkaistaleen laidalla. Seurakuntakeskus sijaitsee mäen päällä, noin 700 m päässä Gammelbackan keskuksesta.

Autolla:

Valtatietä 7/E18 tultaessa käänny itään tielle Mäntsäläntie/Läntinen Mannerheiminväylä (55). Tähän liittymään on Helsingistä tultaessa noin 48 km ja Loviisasta noin 40 km. Liittymästä noin 2 km päässä käänny oikealle tielle Tolkistentie ja seuraa Gammelbackan opasteita kääntymällä ensin vasemmalle tielle Peipon-

tie, joka vie T-risteykseen. Käänny vasemmalle suuntaan Viertotie. Viertotien päässä on parkkialue, josta johtaa hiekkatie mäen päälle seurakuntakeskukselle.

Julkisilla kulkuneuvoilla:

Porvoon paikallisliikenteen linjat 1, 2 ja 5 (tunnuksella Tori - Gammelbacka) ajavat tiheästi Porvoon keskustan ja Gammelbackan väliä.

Vinkkejä

Vieraile myös kartanopuistossa, jonka alueella luontopolun aloituspiste sijaitsee. Nykyisen seurakuntakeskuksen paikalla sijainneen kartanon historia ulottuu 1500-luvulle saakka. 1800-luvulla kukoistaneen kartanon omistajiin on kuulunut tunnettuja aatelissukuja. Engelin suunnittelema uusklassismia edustanut päärakennus tuhoutui palossa vuonna 1974. Nykyisin jäljellä on kaupungin kunnostama kartanopuisto ja lampi, jonka laidalta luontopolku kulkee. Tutustu myös Porvoon muihin luontopolkuihin: Ekudden, Hasselholmen, Sikosaari ja Virvik.

Kartat ja oppaat

[Porvoon kaupungin matkailutoimiston](#) ilmainen kaupunkiopas, sisältää Porvoon kartan (Karttakeskus Oy). Kaupunkioppaita voi tiedustella esimerkiksi Porvoon matkailutoimiston infopisteestä Taidetehtaalta.

[Porvoonomadista](#) löytyy kaikkien Porvoon luontopolkujen kartat nimellä ”Porvoon luontopolut”. Reitit voi ladata älypuhelimien tai tulostaa ne hakusanalla osoitteesta www.citynomadi.fi. Painetussa muodossa karttoja voi tiedustella Etelä-Suomen maanmittaustoimiston Porvoon toimipisteestä.

[Porvoon kaupungin](#) kiinteistö- ja mittausosaston haja-asutusalueen osoitekartta 2010, 1:40 000. Karttoja voi tiedustella Etelä-Suomen maanmittaustoimiston Porvoon toimipisteestä tai Porvoon matkailutoimiston infopisteestä Taidetehtaalta

[Porvoon kaupungin](#) sivuilta voit tarkistaa luontopolun sijainnin kartalla (www.porvoo.fi Liikunta ja ulkoilu → Ulkoilu ja luonnon virkistyskäyttö → Luontopolut ja ulkoilualueet)

Luontopolkurastit ja puulajipolun tiedot voit tulostaa Pedanetistä (<http://www.peda.net/veraja/porvoo/luontop>).

Linkit

[Porvoon kaupungin matkailutoimisto](#)

Taidetehtas, Läntinen Aleksanterinkatu 1, 06100 Porvoo
+358 40 489 9801
tourist.office@porvoo.fi
www.visitporvoo.fi

[Etelä-Suomen maanmittaustoimisto, Porvoon toimipiste](#)

+358 (0)29 530 1122
info.esuomi@maanmittauslaitos.fi
Linnankoskenkatu 28 A, 06100 Porvoo
www.maanmittauslaitos.fi

[Hotelli Haikon Kartano](#)

Haikkoontie 114, 06400 Porvoo
+358 (0)19 576 01
hotelli.haikko@haikko.fi
www.haikko.fi

Porvoon Liikenne Oy - Borgå Trafik Ab

Harabackankatu 14, 06100 Porvoo

+358 (0)19 689 3600

www.porvoonliikenne.fi

Palvelut

- Vain kolmen kilometrin päässä on Porvoon kuuluisin hotelli [Haikon Kartano](#).
- Gammelbackan keskuksessa mm. pizzeria ja kauppa.

OTSIKKO: Hasselholmenin luontopolku, 1,5 km

INGRESSI: Luontopolku on osa Porvoon kaupungin Staffaksen ulkoilualuetta. Luontopolun aloituspiste on Hasselholman uimarannan tuntumassa, Veckjärven rannalla, josta on kesäaikaan soutuveneyhteys vastakkaiselle rannalle Veckjärven kylään, jossa Staffaksen ulkoilualue jatkuu. Luontopolku sijaitsee luonnonsuojelualueella ja matkalla sinne Sannäisten halki voit ihailla tyypillistä itäusmaalais-ta maalaismaisemaa.

Vaativuus: Helppo

Soveltuvuus: Lapsiperheille

Kesto: Noin 0,5 h

Reittimerkinnot: Merkitty punertavilla maalitapilla ja -nuolilla sekä vihreillä "luontopolku" -viitoilla.

3 FAKTAA:

- Kosteaa rantaniittyä, ainutlaatuinen luonto
- luonnonsuojelualue
- runsas aluskasvillisuus

Reittiseloste: Reitti alkaa vehreän niityn laidalta, josta ruohikkopohjainen polku johtaa tiheään lehtometsään. Polku vaihtuu melko pian tasaiseksi metsäpoluksi. Metsälehmusten ja haapojen valtaaman kumpareen jälkeen alkaa kostea rantaniitty. Paikoitellen aluskasvillisuus on niin rehevää, että polku tuntuu kasvavan umpeen. Kosteassa lehdossa viihtyvät erilaiset linnut ja erikoiset kasvit. Kosteikon jälkeen polku muuttuu kivikkoiseksi ja polulla on runsaasti oksia. Maastossa voi tarkkailla juurineen kaatuneita puita ja sitä, miten puu hajoaa luonnossa. Polku yhtyy lopulta suurempaan hiekkatiehen, joka johtaa takaisin Hasselholman uimarannalle, polun aloituspisteelle.

Hyvä tietää

Maasto on korkeuserojen puolesta suhteellisen tasaista, mutta polulla on paikoitellen kaatuneita puita ja kiviä, jotka vaikeuttavat kulkua. Runsaan aluskasvillisuuden vuoksi polku on paikoitellen rehevöitynyt ja jopa umpeen kasvanut. Kosteimmille paikoille on rakennettu pitkospuut. Kostealla säällä runsas aluskasvillisuus painautuu pitkospuiden päälle tehden niistä liukkaat. Luontopolku on helppo kulkea myös vastakkaiseen suuntaan.

Hasselholman alueella, luontopolun aloituspisteellä on valvottu uimaranta, jossa on pukusuojat, WC, suihkut, saunat, grillikatos, lentopallo-, peli- ja leikkikentät, kioskki sekä soutuveneitä. Soutuveneet ovat käytössä kesäkaudella ja niillä voi soutaa Veckjärven toiselle puolelle, jossa Staffaksen ulkoilualue jatkuu.

Vaativuus

Luontopolku on lyhyt ja kokonaisuutena helppo reitti. Aluskasvillisuuden rehevyys, kaatuneet puut ja kivinen polku vaikeuttavat paikoitellen kulkua. Polku on kuitenkin korkeuserojen puolesta tasainen.

Reitin alkuun

Sijainti

Luontopolku alkaa Hasselholman uimarannan parkkipaikan ja lentopallokentän vierestä (Hasselholmantie 413, 06200 Porvoo, N 60°24,1' E 25°44,5). Uimaranta on linnuntietä vain 4 km päässä Porvoon keskustasta, mutta tietä pitkin Sannäisten kautta matkaa kertyy noin 14 km.

Autolla:

Valtatieltä 7/E18 tullessa käänny liittymästä Sannaisten suuntaan tielle Sannaistentie. Käännös on Porvoosta tullessa oikealle, Loviisasta tullessa vasemmalle. Liittymä on noin 8 km päässä Porvoon keskus-

tasta. Jatka noin 2 km ja käänny oikealle tielle Hasselholmantie. Jatka tietä suoraan niin kauan (3 km) kunnes päädyt Hasselholman uimarannan parkkipaikalle. Tie päättyy tähän.

Julkisilla kulkuneuvoilla:

Hasselholmeniin ei ole julkisia kulkuyhteyksiä, mutta kohteeseen voi mennä pyöräilemällä 4 km keskustasta Staffaksen rantaan ja soutamalla Veckjärven yli Hasselholman rantaan. Porvoon keskustasta lähde Mannerheiminkatua koilliseen, noin 1 km kuluttua käänny oikealle tielle Veckjärventie. Jatka noin 3 km ja käänny oikealle Staffaksen uimarannan viittojen suuntaan, tielle Staffaksentie. Jatka noin 400 m ja tulet rantaan. Hyppää soutuveneeseen ja souda, olet perillä!

Vinkkejä

Hasselholman uimarannalta, luontopolun aloituspisteeltä, on helppo soutaa järven toiselle puolelle ja jatkaa retkeilyä Staffaksen ulkoilualueen Veckjärven kylän puolella. Luontopolku sopii myös erinomaisesti pyöräilyretkikohteeksi: pyöräile Staffaksen rantaan ja hyppää soutuveneeseen. Tutustu myös Porvoon muihin luontopolkuihin: Ekudden, Gammelbacka, Sikosaari ja Virvik.

Kartat ja oppaat

[Porvoon kaupungin matkailutoimiston](#) ilmainen kaupunkiopas, sisältää Porvoon kartan (Karttakeskus Oy). Kaupunkioppaita voi tiedustella esimerkiksi Porvoon matkailutoimiston infopisteestä Taidetehtaalta.

[Porvoonomadista](#) löytyy kaikkien Porvoon luontopolkujen kartat nimellä ”Porvoon luontopolut”. Reitit voi ladata älypuhelimien tai tulostaa ne hakusanalla osoitteesta www.citynomadi.fi. Painetussa muodossa karttoja voi tiedustella Etelä-Suomen maanmittaustoimiston Porvoon toimipisteestä.

[Porvoon kaupungin](#) kiinteistö- ja mittausosaston haja-asutusalueen osoitekartta 2010, 1:40 000. Karttoja voi tiedustella Etelä-Suomen maanmittaustoimiston Porvoon toimipisteestä tai Porvoon matkailutoimiston infopisteestä Taidetehtaalta

[Porvoon kaupungin](#) sivuilta voit tarkistaa luontopolun sijainnin kartalla (www.porvoo.fi Liikunta ja ulkoilu → Ulkoilu ja luonnon virkistyskäyttö → Luontopolut ja ulkoilualueet)

Linkit

[Porvoon kaupungin matkailutoimisto](#)

Taidetehtas, Läntinen Aleksanterinkatu 1, 06100 Porvoo
+358 40 489 9801
tourist.office@porvoo.fi
www.visitporvoo.fi

[Etelä-Suomen maanmittaustoimisto, Porvoon toimipiste](#)

+358 (0)29 530 1122
info.esuomi@maanmittauslaitos.fi
Linnankoskenkatu 28 A, 06100 Porvoo
www.maanmittauslaitos.fi

[Kokoushotelli Sannäsin Kartano](#)

Sannaistentie 540, 07310 Sannäs
+ 358 (0)19 54 741
sannas@sannaskartano.fi
www.sannaskartano.fi

Palvelut

- Kesäaikana Hasselholmenin uimarannalla toimii kioskki ja soutuveneet ovat vapaassa käytössä. Valvotulla uimarannalla on pukusuojat, WC, grillikatos, lentopallo-, peli- ja leikkikentät sekä suihkut ja sauna, jota voi vuokrata käyttöön uimavalvojalta +358 (0)19 524 6223.
- 5 km päässä luontopolusta on täyden palvelun kokoushotelli Sannäsin Kartano (Sannaistentie 540, 07310 Sannäs), jossa toimii myös ravintola.

OTSIKKO: Luontohelmiä kivenheiton päässä keskustasta, 20,8km

INGRESSI: Porvoon halki kulkeva nomadireitti kerää yhteen Porvoon luontokohteiden parhaat palat, joiden ohella pysähdytään historiallisiin kohteisiin ja vieraillaan huvila-alueilla. Kävelyä 6 km ja pyöräilyä 14,8 km yhdistävä reitti sopii omatoimimatkailijalle, joka haluaa tutustua kaupunkiin urheilullisella tavalla. Porvoon tunnetaan ennen kaikkea pittoreskista Vanhasta kaupungistaan, mutta tämä reitti kertoo koko Porvoon tarinan tiivistettynä: reitille mahtuu kaupungin ja luonnon synty aina varhaisen historian kautta nykypäivään.

Vaativuus: Keskivaativa

Soveltuvuus: etenemistähtia säätelemällä sopii kaikenkuntoisille

Kesto: Yhteen putkeen kuljettuna noin 5h

Reittimerkinnot: Reitti Porvoonomadista älypuheliin/osoitteesta www.citynomadi.fi

3 FAKTAA:

- Porvoole ominaisia maisema- ja luontotyypppejä
- Historiallisesti merkittäviä kohteita
- Luonnonsuojelukohteita

Reittiseloste: Reitti kulkee laajalla alueella ja sen varrelle mahtuu Porvoole ominaisia maisema- ja luontotyypppejä: on harjumaismaa, merenrantaluontoa, lehto- ja kangasmetsää ja suota sekä historiallisia huvila- ja kaupunkialueita. Reitti alkaa harjumuodostelmaan kuuluvien Linnamäen sorakumpareilta, kulkee Maarilahden ja Vanhan kaupungin läpi saaristoon Sikosaareen, Ruskiksen luonnonsuojelualueen ohi aina edelleen lehtojensuojelualueelle Ekuddeniin ja Virvikin ulkoilualueella Humlan ulkoilumajan kautta Stormossenin suojellulle keidassuolle. Reitin varrella on useita lintutorneja.

Hyvä tietää

Kartta ja reittiohjeet ovat välttämättömät tulostaa tai tallentaa älypuheliin, jotta reittikokonaisuuden voi kulkea onnistuneesti läpi. Reitille on syytä varustautua vedenpitävin kengin, sillä Stormossenin suo-osuus on todella mutainen säällä kuin säällä. Hyvät ja kevyet pyöräilyvaatteet ovat tarpeelliset, ja luontopolkujen kosteissa pitkähihainen ja pitkät housut ovat runsaan hyttysmäärän vuoksi miellyttävät. Humlan ulkoilumajalla on hyvä pitää evästauko. Ulkoilumajan pihassa on ulkogrilli, puuvarasto ja ulkokäymälä.

Vaativuus

Reitti on urheilullinen kokonaisuus ja vaatii hyvää kuntoa, mutta sen suorittamista voidaan helpottaa jakamalla reitti osiin, pitämällä taukoja osien välissä ja etenemällä rauhalliseen tahtiin. On huomiotava, että tällöin kokonaisaika pitenee.

Reitille osuvat pyöräilyosuudet ovat helppoja ja kulkevat hyväkuntoisilla teillä, joten myös nousut ovat vaivatonta. Reitin alussa on haastava osuus Linnamäellä, jossa nousta harjulle juurikkoista polkua, portaita ja pieniä siltoja pitkin. Mäeltä alas tullessa polku on irtohiekkaa, joka tekee alaspäin kävelemisestä haastavaa. Toinen haastava osuus on lopussa Stormossenin suolla, jossa mutainen pohja vaikeuttaa kulkua.

Sikosaaren luontopolku on paikottain juurikkoinen ja loppupuolella kalliopohjainen ja kivikkoinen. Korkeuseroja on jonkin verran, mutta nousujen kohdalla pohja on pääosin tasaista ja hyväkuntoista. Ekuddenin luontopolku on tasainen niin pohjan kuin korkeuserojenkin puolesta. Pitkospuita on rakennettu runsaasti ja ne helpottavat kulkua kosteassa maastossa.

Reitin alkuun

Sijainti

Reitti alkaa aivan Porvoon Vanhan kaupungin kupeesta, Maarinrannasta (N 60° 23.9' E 25° 39.0). Linja-autosemalta seuraa Vanhan kaupungin opasteita joenvartta pitkin pohjoiseen: kulje Mannerheiminkadun yli Jokikatua suoraan Vanhan kaupungin läpi aina Kankurinkujalle saakka, kunnes tulet pienelle sillalle joka johtaa Maarinrantaan.

Vinkkejä

Lyhyempiä reittejä kaivatessa reitin eri osuudet (esim. Linnamäki, Sikosaaren ja Ekuddenin luontopolut, Virvikin alue, Stormossen) toimivat loistavasti yksittäisinä reitteinä. Sikosaari on Porvoon saaristoa, joka on suosittua vesiretkeily-ympäristöä ja jossa on erinomaisia kalapaikkoja. Pysähdy matkalla Sikosaareen virvelöimään ylikulkusillalla. Virvikin ulkoilualueella, jossa Humlan maja sijaitsee, on loputtomasti mahdollisuuksia retkeilyyn ja ulkoiluun pääasiallisten reittien ulkopuolellakin. Poikkeaa esimerkiksi Holkenin laavulla.

Kartat ja oppaat

[Porvoonomadista](#) ”Luontohelmiä kiven heiton päässä keskustasta”. Reitin voi ladata älypuhelimien tai tulos-taan sen hakusanalla osoitteesta www.citynomadi.fi. Porvoonomadista voi ladata myös omat tarkemmat kartat Sikosaaren ja Ekuddenin luontopoluille.

Edellä mainitun reittinomadin tueksi:

[Porvoon kaupungin matkailutoimiston](#) ilmainen kaupunkiopas, sisältää Porvoon kartan (Karttakeskus Oy). Kaupunkioppaita voi tiedustella esimerkiksi Porvoon matkailutoimiston infopisteestä Taidetehtaalta.

[Porvoon kaupungin](#) kiinteistö- ja mittausosaston haja-asutusalueen osoitekartta 2010, 1:40 000. Karttoja voi tiedustella Etelä-Suomen maanmittaustoimiston Porvoon toimipisteestä tai Porvoon matkailutoimiston infopisteestä Taidetehtaalta

[Porvoon kaupungin](#) liikuntatoimen kartta 2010 ”Virvikin ulkoilureitti Porvoo – Holken” 1:30 000. Karttoja on Virvikin ulkoilualueen reittien varrella ja niitä voi tiedustella myös Porvoon liikuntatoimesta.

Linkit

[Porvoon kaupungin matkailutoimisto](#)

Taidetehtas, Läntinen Aleksanterinkatu 1, 06100 Porvoo
+358 40 489 9801
tourist.office@porvoo.fi
www.visitporvoo.fi

[Etelä-Suomen maanmittaustoimisto, Porvoon toimipiste](#)

Linnankoskenkatu 28 A, 06100 Porvoo
+358 (0)29 530 1122
info.esuomi@maanmittauslaitos.fi
www.maanmittauslaitos.fi

[Porvoon kaupungin liikuntatoimi](#)

Välikatu 1 B, 3.krs, 06100 Porvoo
020 692 270
liikunta@porvoo.fi
www.porvoo.fi/liikunta

Palvelut

Reitti alkaa aivan Porvoon Vanhan kaupungin kupeesta, joten kaikki Vanhan kaupungin palvelut ovat reitin välittömässä läheisyydessä:

- Tunnelmallisia pikkuhotelleja mm. Bed & Breakfast Ida Maria (www.ida-maria.fi), Hotelli Pariisin Ville (www.pariisinville.fi) sekä Hotelli Onni (www.onniporvoo.fi)
- Vanhan kaupungin ravintoloita ja kahviloita mm. Timbaali (www.timbaali.com), Gabriel 1763 (www.gabriel1763.fi), Helmi (www.porvoonhelmet.fi) ja Paahtimo (www.paahtimo.fi).